

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att gränsbevakningslagen, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och lagen om sjöfartskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet ändras. Syftet med propositionen är att göra det möjligt att utnyttja modern teknik för att upprätthålla gränssäkerheten och för andra centrala lagstadgade uppgifter som Gränsbevakningsväsendet har.

Enligt propositionen ska syftet med och användningsområdet för Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning utvidgas. Bestämmelserna i gränsbevakningslagen ska kompletteras så att Gränsbevakningsväsendet får bedriva teknisk övervakning förutom i närheten av gränsen, på finskt havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet också på havsområden i mer allmän bemärkelse, i luftrummet och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet. Syftet med den tekniska övervakningen kan vara såväl gränskontroll som upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet och skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Avsikten med ändringarna är att möta de krav som förändringarna i omvärlden ställer.

Det föreslås att nya bestämmelser om radioteknisk övervakning fogas till gränsbevakningslagen. Enligt förslaget ska gränsbevakningsväsendet ha rätt att observera, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning med hjälp av egenskaperna hos de elektromagnetiska vågorna. Befogenheten kan användas i närheten av gränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten eller gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Gränsbevakningsväsendet föreslås också ha rätt att för utförande av radioteknisk övervakning även behandla förmedlingsuppgifter om sådan radiokommunikation som inte är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Det ska inte vara tillåtet att genom radioteknisk övervakning inhämta information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning. Propositionen hänför sig till Gränsbevakningsväsendets projekt för förnyande av den tekniska kontrollen av de yttre gränserna och till anskaffningen av utsjöbevakningsfartyg och spaningsplan.

Dessutom ska Gränsbevakningsväsendet ha rätt att bedriva radioteknisk övervakning för att lokalisera personer som befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara.

Propositionen är en del i genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, enligt vilket det för Gränsbevakningsväsendet föreskrivs större möjligheter att utnyttja teknik vid upprätthållandet av gränssäkerheten medan regleringen av den tekniska övervakningen utvecklas.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 Teknisk övervakning	6
2.2 Informationsinhämtning som gäller radiofrekventa signaler.....	9
2.2.1 Allmänt	9
2.2.2 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	10
2.2.3 EU-domstolens avgörandepraxis	12
2.2.4 Radiosignalspaning.....	12
2.2.5 Befogenheter vid brottsbekämpning.....	13
2.3 Observation av obemannade luftfartyg.....	14
3 Målsättning.....	16
4 Förslagen och deras konsekvenser	17
4.1 De viktigaste förslagen	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	17
4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	17
4.2.2 Konsekvenser för dataskyddet.....	18
4.2.3 Konsekvenser för informationshanteringen.....	20
4.2.4 Samhälleliga konsekvenser.....	22
4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	22
4.2.6 Ekonomiska konsekvenser.....	24
4.2.7 Konsekvenser för landskapet Åland	28
5 Alternativa handlingsvägar.....	29
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	29
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	30
6 Remissvar	31
6.1 Allmänt	31
6.2 Radioteknisk övervakning	32
6.3 Teknisk övervakning	36
6.4 Andra synpunkter.....	36
7 Specialmotivering.....	37
7.1 Gränsbevakningslagen.....	37
7.2 Lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet	51
7.3 Lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet.....	55
8 Ikraftträdande	55
9 Förhållande till andra propositioner	55
9.1 Förhållande till budgetpropositionen	55
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	55
10.1 Allmänt	55
10.2 Skydd för privatlivet	55
10.3 Rättsskydd.....	61

10.4 Rörelsefrihet	62
10.5 Jämlikhet.....	62
10.6 Sammanfattning	63
LAGFÖRSLAG.....	64
1. Lag om ändring av gränsbevakningslagen	64
2. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.....	66
3. Lag om ändring av 17 § i lagen om sjöfartskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet	69
BILAGA	70
PARALLELLTEXTER.....	70
1. Lag om ändring av gränsbevakningslagen	70
2. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.....	74
3. Lag om ändring av 17 § i lagen om sjöfartskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet	85

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Behoven att ändra och utveckla gränsbevakningslagstiftningen utreddes 2020–2022 i ett förstudieprojekt som tillsatts av inrikesministeriet (SM049:00/2019). Enligt den bedömningspromemoria (den 9 mars 2022) som utarbetades inom projektet behöver Gränsbevakningsväsendets befogenheter kompletteras så att de gör det möjligt att observera, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och utrustning som producerar och tar emot sådana vågor för utförandet av de uppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet. Enligt bedömningspromemorian finns det dessutom behov av att utveckla bestämmelserna om teknisk övervakning i gränsbevakningslagen så att de motsvarar de krav som förändringarna i omvärlden ställer. Möjligheterna att utnyttja teknik vid upprätthållandet av gränssäkerheten behandlades också i inrikesministeriets utredning där man bedömde de juridiska möjligheterna att förbättra metoderna för att reagera på eventuella situationer där migration utnyttjas som ett verktyg för hybridpåverkan som riktas mot Finland (inrikesministeriets publikationer [2022:20](#), på finska, sammandrag på svenska).

Finlands säkerhetspolitiska omgivning har förändrats snabbt under de senaste åren, och dess förutsägbarhet har försämrats. Säkerhets- och verksamhetsmiljön i Finland och i hela Europa har vidare förändrats i grunden och med långvarig verkan sedan Ryssland invaderade Ukraina i februari 2022. Vid sidan av de traditionella militära hoten har det uppstått ett hot om hybridpåverkan och bredspektrig påverkan, som har behandlats bland annat i statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (statsrådets publikationer [2020:31](#)) och statsrådets försvarsredogörelse (statsrådets publikationer [2021:79](#)). Med hybridpåverkan hänvisas till planmässig verksamhet där en statlig eller en icke-statlig aktör använder sig av icke-militära metoder på ett omfattande sätt i syfte att försöka påverka en stats svagheter och nå sina egna mål. Målet är att utsätta den stat som är föremål för åtgärderna för press, skada, osäkerhet och instabilitet samt att lamslå myndigheternas funktionsförmåga. Hybridpåverkan kan börja snabbt under normala förhållanden och vara en del av en militär operation, särskilt i den inledande fasen. Hybridpåverkan kan till exempel omfatta informationspåverkan, instrumentalisering av inresa eller cyberoperationer.

I statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (statsrådets publikationer [2021:49](#)) konstateras det att Finlands gränskontroll för närvarande är effektiv och trovärdig. Bland annat hybridhot har emellertid identifierats som en förändringsfaktor. Det har konstaterats att allvarliga och omfattande störningar kan bli vanligare. Beredskapen inför omfattande störningar och hot bygger på samarbetsmodellen för övergripande säkerhet. Enligt redogörelsen bör hybridpåverkan bekämpas också genom lagstiftningsåtgärder. Säkerhetsmyndigheternas befogenheter bör utvecklas konsekvent och riskbaserat. Myndigheternas funktionsförmåga bör tryggas också i överraskande eller snabbt eskalerande situationer som är svåra att definiera på förhand. I verksamheten ska det också bland annat utnyttjas teknik när det är möjligt. Enligt redogörelsen är informationsutbyte, analysförmåga och en gemensam lägesbild väsentliga verktyg för ett framgångsrikt myndighetssamarbete. I statsrådets redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (statsrådets publikationer [2022:19](#)) konstateras det att Finland håller befogenheterna uppdaterade genom en översyn av bland annat lagstiftningen om gränsbevakning.

I statsrådets försvarsredogörelse konstateras det att digitaliseringen förändrar säkerhetsmiljön och handlingsmodeller samt producerar nytta genom nya teknologier. Vid sidan av de nya

teknologierna ska man samtidigt utveckla lagstiftning, kunnande, förmåga att bedöma verkningar och teknisk förmåga. I redogörelsen understryks i fråga om den tekniska utvecklingen också betydelsen av myndigheternas gemensamma lägesuppfattning, betydelsen av utbyte av information och operativ samverkan samt att förutsättningarna för dem bör säkerställas genom ändamålsenlig lagstiftning.

Gränsbevakningsväsendets möjligheter att effektivt förbereda sig inför och reagera på olika störningssituationer under normala förhållanden förbättrades genom lagändringar som trädde i kraft den 1 april 2019 (RP 201/2017 rd). Genom de ändringar i gränsbevakningslagen som trädde i kraft den 1 juli 2022 kompletterades bestämmelserna särskilt med tanke på beredskapen för hybridpåverkan som utnyttjar migration (RP 94/2022 rd). Det är ändamålsenligt att ytterligare utveckla bestämmelserna i gränsbevakningslagen, så att teknik bättre än för närvarande ska kunna utnyttjas vid utförandet av Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter. Utvecklandet av lagstiftningen har ett nära samband med de projekt som pågår inom Gränsbevakningsväsendet för att förnya övervakningstekniken vid de yttre gränserna och ersätta föråldrade utsjöbevakningsfartyg och spaningsplan. Målet är att Gränsbevakningsväsendets övervakningssystem ska utnyttja avancerad teknik på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt.

Gränssäkerhetsläget vid östgränsen och säkerhetsläget i havsområdena har försämrats snabbt under de senaste två åren. Förändringarna i verksamhetsmiljön vid gränsen mellan Finland och Ryssland till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina har varit betydande och kommer sannolikt att vara långvariga. Finland har sedan hösten 2023 varit utsatt för instrumentaliserad inresa. Den pågående störningen i gränssäkerheten och de beslut som statsrådet fattat med stöd av 16 § i gränsbevakningslagen för att hantera situationen har krävt en exakt lägesbild och förhandsuppgifter. Behovet av ett effektivare utnyttjande av teknik har framhävts ytterligare. Övervakningsåtgärder och reaktioner som baserar sig på förhandsinformation kräver ett tillräckligt kunskapsunderlag. Det är motiverat att kunskapsunderlaget produceras med hjälp av Gränsbevakningsväsendets egna sensorer, som tillsammans bildar ett nätverk. Det är inte tillförlitligt att säkerhetsmyndigheters kärnfunktion i fråga om övervakning utförs med köpta tjänster. Tillförlitlig förhandsinformation samt riktad övervakning och riktat beslutsfattande på basis av informationen minskar behovet av att öka personalresurserna. Det är sannolikt att säkerhetsläget förblir utmanande under en lång tid både vid östgränsen och i havsområdena.

Teknikens betydelse är också särskilt tydlig när det gäller vidsträckta områden i glesbygden. Användningen av modern teknik vid utförandet av Gränsbevakningsväsendets uppgifter förbättrar också mer allmänt kostnadseffektiviteten och gör att Gränsbevakningsväsendets resurser kan riktas på rätt sätt. Förändringarna i omvärlden är snabba, delvis svåra att förutse och omfattande till sin verkan. Detta framhäver behovet av teknikneutralitet i lagstiftningen.

I avsnitt 10 En trygg och kriställig rättsstat i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering konstateras det att Gränsbevakningsväsendets befogenheter utvecklas i enlighet med kraven i den säkerhetspolitiska miljön. Det föreskrivs större möjligheter för Gränsbevakningsväsendet att utnyttja teknik vid upprätthållandet av gränssäkerheten och regleringen av den tekniska övervakningen utvecklas.

1.2 Beredning

Inrikesministeriet inledde den 7 mars 2023 ett lagstiftningsprojekt om utnyttjande av teknologi i upprätthållande av gränssäkerheten. Målet med projektet var att bereda lagändringar som särskilt gäller Gränsbevakningsväsendets möjligheter att upptäcka, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och utrustning som producerar och tar emot sådana vågor. Samtidigt var uppdraget att utreda eventuella behov av

författningsändringar i fråga om att observera och övervaka obemannade luftfartyg. Dessutom ska bestämmelserna om teknisk övervakning i gränsbevakningslagen utvecklas så att de motsvarar förändringarna i omvärlden.

Propositionen har beretts vid inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Under beredningen hördes Gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter samt sakkunniga från Transport- och kommunikationsverket och Huvudstaben. Utkastet till proposition var på remiss den 22.1–23.2.2024. Begäran om utlåtande sändes till 44 remissinstanser. Dessutom begärdes utlåtande av Ålands landskapsregering under perioden 23 februari–15 mars 2024. Remisstiden var kortare än vanligt på grund av det förändrade säkerhetsläget vid östgränsen.

Utlåtande lämnades av inrikesministeriets polisavdelning och enhet för nationell säkerhet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern, Ålands landskapsregering, Transport- och kommunikationsverket, Polisstyrelsen, skyddspolisen, Tullen, Skärgårdsdelegationen, underrättelsetillsynsombudsmannen, dataombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen, Befälsförbundet rf, Amnesty International Finländska sektionen rf, Electronic Frontier Finland - Effi ry, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry, Finlands naturskyddsförbund rf, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry och Turvapaikanhakijoiden tuki ry. Miljöministeriet, Poliisin ja Rajan henkilöstö JHL rf och Finlands Kommunförbund rf meddelade att de inte har någonting att yttra om propositionen.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning> under projektkoden [SM003:00/2023](https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning).

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav den 10 april 2024 ett utlåtande om utkastet till proposition, som kan läsas på adressen <https://vnk.fi/sv/radet-for-bedomning-av-lagstiftningen/utlatanden>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Teknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet

Enligt gränsbevakningslagen (578/2005) har Gränsbevakningsväsendet för genomförande av gränskontroller rätt att i närheten av gränsen, på finskt havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk. Med teknisk övervakning avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepad avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild. Även i vissa andra lagar föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att företa teknisk övervakning

Enligt 30 § i territorialövervakningslagen (755/2000) har Gränsbevakningsväsendet på områden som är i deras besittning samt vid havskusten, på havet och i lufrummet rätt att företa teknisk övervakning av byggnader som är avsedda för något annat ändamål än som stadigvarande bostad, eller av annars hemfridsskyddade byggnader eller områden, som en del av territorialövervakningen samt för att förebygga brott som avses i 44 § och i 17 kap. 7 b § i

strafflagen och för att identifiera personer som är misstänkta för sådana brott samt för att bevaka särskilda övervakningsobjekt. Med teknisk övervakning avses i territorialövervakningslagen i samband med övervakning av sjötrafiken, lufttrafiken eller ett särskilt objekt iakttagande eller avlyssning av på förhand ospecificerade personer med hjälp av en teknisk apparat samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Gränsbevakningsväsendet har enligt 17 § i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004, nedan *lagen om sjöfartsskydd*) rätt att, utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, efter att på förhand med ett lämpligt tecken ha meddelat detta, på platser till vilka allmänheten har tillträde inom området för en finsk hamn som avses i den lagen företa sådan teknisk övervakning som avses i 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) och 5 kap. 28 § i tullagen (304/2016) för genomförande av sjöfartsskyddet. Teknisk övervakning får dock inte ske på platser som omfattas av hemfriden, på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller i arbetsrum som anvisats arbetstagnarna för deras personliga bruk.

Enligt 181 § i vägtrafiklagen (729/2018) utövas tillsynen över efterlevnaden av den lagen på det verksamhetsområde som avses i 4 § i gränsbevakningslagen av Gränsbevakningsväsendet. För att utöva tillsynen får Gränsbevakningsväsendet fotografera eller filma fordon som är i trafik. Fotograferingen eller filmningen kan också ske automatiskt, och den kan vara fortlöpande eller ske vid upprepade tillfällen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inte fotograferas eller filmas.

De tekniska övervakningssystem som Gränsbevakningsväsendet använder har till vissa delar planerats och byggts på 1990-talet. När det gäller gränsövervakningen omfattar helheten av tekniska övervakningssystem fasta, flyttbara och taktiska system. Systemen för teknisk övervakning finns vid Schengenområdets yttre gränser och gränsövergångsställena samt på områden och i fastigheter som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Systemen, som grundar sig på traditionell teknik, är noggrant avgränsade till särskilda geografiska platser, och deras struktur gör att det inte är möjligt att snabbt ändra fokus eller skapa en övergripande helhetsbild av läget vid gränsområdet. Inom Gränsbevakningsväsendet pågår ett projekt för att modernisera de tekniska övervakningssystemen.

Digitaliseringen av samhället innebär utmaningar för den tekniska övervakningen, men samtidigt för den också med sig nya metoder för övervakningen. Teknisk övervakning gör det möjligt att använda myndigheternas personalresurser till sådana uppgifter som förutsätter åtgärder som uttryckligen utförs av människor. Teknisk övervakning förbättrar också beredskapen för respektive uppgift med den utrustning och personalsammansättning som situationen kräver. Utrustningen för teknisk övervakning kan numera förflyttas snabbt från en plats till en annan. Teknisk övervakning som anmälts på förhand kan också bidra till att förebygga olika slag av olovlig verksamhet och stödja utredningar i efterhand av olika situationer. På det sätt som beskrivs ovan är bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning avgränsade när det gäller innehåll och område. Eftersom omvärlden har förändrats behöver möjligheten till teknisk övervakning utvidgas till att i mer allmän bemärkelse omfatta upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet och skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Dessutom behöver den tekniska övervakningens geografiska räckvidd preciseras så att den i större utsträckning omfattar alla havsområden samt lufrummet och områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och deras omedelbara närhet. Det är samtidigt ändamålsenligt att till lagen om sjöfartsskydd foga en hänvisning också till sådan teknisk övervakning som avses i gränsbevakningslagen.

Enligt 29 § 3 mom. i gränsbevakningslagen får Gränsbevakningsväsendet installera teknisk apparatur för den tekniska övervakningen i gränssonen samt vid gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränssonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt eller för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Vid Schengenområdets inre gränser finns ingen gränsson. Tillfällig teknisk övervakning behöver placeras utanför gränssonen i synnerhet när gränskontrollen tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. Maximitiden på tre månader enligt de gällande bestämmelserna motsvarar inte den maximala tillåtna tiden för tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna enligt kodexen om Schengengränserna (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399). Därför är det ändamålsenligt att se över bestämmelserna i gränsbevakningslagen.

Bestämmelser om behandlingen av uppgifter från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019, nedan *Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag*). Det behöver också kontrolleras att dessa bestämmelser är uppdaterade.

Polisen

Enligt 4 kap. 1 § i polislagen avses med teknisk övervakning fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild. Efter att på förhand ha informerat om saken får polisen företa teknisk övervakning på allmän plats eller väg, för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, förebyggande av brott, identifiering av personer som är misstänkta för brott samt för bevakning av särskilda övervakningsobjekt. Bestämmelser om polisens behandling av personuppgifter finns i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019). I lagen finns inga uttryckliga bestämmelser om behandlingen av uppgifter från teknisk övervakning enligt polislagen.

Tullen

Enligt 28 § i tullagen (304/2016) avses med teknisk övervakning fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, föremål, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild. På gränsövergångsställen på Finlands riksgräns samt i passagerarterminaler, på hamnområden avsedda för godstrafik, i lagerlokaler avsedda för godstrafik och på andra liknande ställen och i liknande utrymmen som Tullen får övervaka har Tullen rätt att, efter att på förhand ha meddelat om detta, företa teknisk övervakning för att övervaka att tullagstiftningen och annan lagstiftning vars efterlevnad Tullen ska övervaka iakttas.

I 14 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019) finns bestämmelser om behandling av personuppgifter som erhållits genom teknisk övervakning. Enligt paragrafen har Tullen rätt att behandla personuppgifter som har erhållits genom teknisk övervakning, inklusive biometrisk uppgifter, för att övervaka efterlevnaden av tullagstiftningen och annan lagstiftning som omfattas av Tullens tillsynsbehörighet och för identifiering av personer i enlighet med 28 § i tullagen. Personuppgifter som erhållits genom teknisk övervakning får också behandlas vid automatisk ansiktsidentifiering genom att jämföra uppgifterna med personuppgifter som har lagrats med stöd av 8 och 10 § i tullagen, för förebyggande, utredning eller avslöjande av brott eller förande av brott till åtalsprövning eller för användning av tvångsmedel.

2.2 Informationsinhämtning som gäller radiofrekventa signaler

2.2.1 Allmänt

Elektromagnetisk strålning delas in i olika undergrupper utifrån våglängd. Elektromagnetisk strålning omfattar radiovågor, mikrovågor, infraröd strålning, synligt ljus, ultraviolett strålning, röntgenstrålning och gammastrålning. Radiovågor är elektromagnetiska vågor som har en våglängd mellan någon millimeter och tiotusentals kilometer och en frekvens mellan 30 hertz och 3000 gigahertz, beroende på definitionen. Enligt 3 § 15 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) avses med radiofrekvenser elektromagnetiska vågor med lägre frekvens än 3 000 gigahertz som utbreder sig fritt. Radiofrekventa elektromagnetiska vågor används i stor utsträckning i modern teknik. Radiofrekvenser behövs för användningen av alla anordningar och tjänster som utnyttjar trådlös kommunikation. Trådlös kommunikation kan ske mellan människor, mellan människor och maskiner eller system eller mellan föremål. Enligt 3 § 14 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med radioutrustning en anläggning eller en väsentlig del av den som är avsedd för sändning (*radiosändare*) eller mottagning (*radiomottagare*) av radiofrekventa elektromagnetiska vågor, för radiokommunikation eller för något annat ändamål.

Mängden radioutrustning som innehåller av personer eller är monterad på fordon och som är föremål för Gränsbevakningsväsendets övervakning har ökat i och med den tekniska utvecklingen i samhället. Anordningar som är avsedda att användas av medborgarna och som utnyttjar trådlös teknik, såsom mobiltelefoner och annan terminalutrustning, system och kameror för övervakning, hundpejl, obemannade luftfartyg och fartyg samt andra anordningar och föremål som utnyttjar radiofrekvenser har stor betydelse med tanke på gränssäkerheten. Personer som olovligen passerar riksgränsen eller försöker passera den använder nästan utan undantag utrustning som sänder radiofrekventa elektromagnetiska vågor, eller bär med sig sådan utrustning.

Gränsbevakningsväsendet använder radaranläggningar som stöd för gränskontrollen och territorialövervakningen. Radarövervakningen grundar sig på avslöjande och mätning med hjälp av radiofrekvent elektromagnetisk strålning. Med hjälp av radar kan man observera, följa och mäta objektens riktning, distans, hastighet och andra egenskaper. Radaranläggningarnas funktion baserar sig på en signal som radarn sänder ut och som reflekteras tillbaka från objektet i fråga. Radarövervakningen ingriper inte i radiokommunikation eller förmedlingsuppgifter från utrustning. Med hjälp av radar får man inte heller tillgång till exakta identifieringsuppgifter, som kunde användas för att avgränsa onödiga objekt från övervakningen.

Gränsen mellan staternas yttre och inre säkerhet har blivit mer och mer diffus. De allvarligaste bland de faktorer som hotar Finlands säkerhet hänför sig för närvarande ofta till händelser utanför Finland. För att möta de krav som de bestående förändringarna i säkerhetsmiljön ställer är det ändamålsenligt att ge Gränsbevakningsväsendet en möjlighet att mer exakt än med radarövervakning observera, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning och att utnyttja den information som på det sättet samlats in för att skapa en lägesbild i realtid. En uppdaterad lägesbild är viktig för gränskontrollen under normala förhållanden, i störningssituationer som berör gränssäkerheten och under undantagsförhållanden.

När det gäller att skapa en lägesbild är det främst fråga om att observera mängden radioutrustning, vilken typ av utrustning det är fråga om och var den är placerad för att gränskontrollen ska kunna utföras effektivt, för att kunna upprätthålla gränssäkerheten och gränsordningen samt för att för skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Det är viktigt

med förvarningsförmåga när det gäller hot som uppkommer, så att Gränsbevakningsväsendets och den högsta statsledningens beslutsfattande när det gäller hot mot gränssäkerheten och därigenom också mot Finlands nationella säkerhet grundar sig på lägesinformation i rätt tid och gör det möjligt att vid behov vidta beredskaps- och motåtgärder i rätt tid. Vid övervakningen behöver enskilda personer inte identifieras och innehållet i förtroliga radiomeddelanden inte utredas. Med hjälp av tekniken är det möjligt att avgränsa övervakningen så att objekt som är onödiga med tanke på övervakningen och områden som inte ska övervakas lämnas utanför den.

Inom Gränsbevakningsväsendet pågår anskaffning av nya utsjöbevakningsfartyg och spaningsplan. Det är ändamålsenligt att redan när de nya fartygen och flygplanen byggs förse dem med teknik som gör det möjligt att övervaka radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning.

Observation av radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning är en effektiv form av övervakning som sådan, men särskilt i kombination med teknisk övervakning. Med hjälp av den lägesbild som skapas kan sådana uppgifter som förutsätter mänskliga åtgärder riktas så effektivt som möjligt. Genom att möjligheten att observera radiofrekvenser tas in i Gränsbevakningsväsendets nuvarande tekniska övervakningssystem blir det möjligt skapa en mer heltäckande lägesbild. Den här formen av övervakning skulle göra den övervakning som Gränsbevakningsväsendet utför mer effektiv. Den teknik som används vid övervakningen kan användas också för andra enskilda uppgifter inom Gränsbevakningsväsendet, såsom sökande efter och räddning av personer som anmälts försvunna eller på annat sätt är nödställda.

2.2.2 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

Det föreskrivs allmänt om konfidentialitet i fråga om kommunikation i 10 § i grundlagen. Enligt 2 mom. i paragrafen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. Syftet med bestämmelsen är att innehållet i och förmedlingsuppgifterna om meddelanden som är avsedda att vara förtroliga ska skyddas från tredje part. Skyddet av kommunikationshemligheten är av allmän karaktär och omfattar alla kommunikationsmedel och kommunikationsformer. Också radiokommunikation och dess förmedlingsuppgifter omfattas av kommunikationshemligheten. Av konfidentialiteten följer att meddelanden och förmedlingsuppgifter får behandlas endast för de ändamål som anges i lag.

Närmare bestämmelser om den elektroniska kommunikationens och radiokommunikationens konfidentialitet finns i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Den gällande lagen möjliggör observation av sändareffekt, modulation och frekvens. Behandlingen av sådana uppgifter får dock inte resultera i uppkomsten av sådana förmedlingsuppgifter som avses i lagen, om det inte anges någon lagstadgad grund för behandlingen av dem.

I 136 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns närmare bestämmelser om kommunikationens och förmedlingsuppgifternas konfidentialitet. Enligt 136 § 1 och 2 mom. får en kommunikationspart behandla sina egna elektroniska meddelanden och förmedlingsuppgifter om dem, om inte något annat föreskrivs i lag. Radiokommunikation som är avsedd för allmän mottagning och dess förmedlingsuppgifter får också behandlas, om inte något annat föreskrivs i lag. Detta omfattar till exempel sändningar av televisions- och radioprogramutbud och radiokommunikation på allmän anropskanal, såsom nödanrop eller varningar inom sjöfarten. Också AIS-sändare inom sjöfarten och ADS-B-sändare för obemannade luftfartyg anses vara kommunikation som är avsedd för allmän mottagning. Enligt 3 mom. får andra elektroniska meddelanden och förmedlingsuppgifter behandlas med kommunikationsparternas samtycke eller om så föreskrivs i lag. Enligt 4 mom. får den som har tagit emot eller annars fått kännedom om ett elektroniskt meddelande, radiokommunikation

eller förmedlingsuppgifter som inte är avsedda för honom eller henne, inte utan samtycke av en kommunikationspart röja eller utnyttja meddelandets innehåll, förmedlingsuppgifterna eller uppgifterna om meddelandets existens, om inte något annat föreskrivs i lag. Brott mot förbudet mot utnyttjande och röjande kan uppfylla rekvisitet för dataskyddsförseelse vid elektronisk kommunikation, som det föreskrivs om i 349 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Även rekvisitet för sekretessbrott enligt 38 kap. 1 § eller sekretessförseelse enligt 38 kap. 2 § i strafflagen kan uppfyllas.

Enligt det 136 § 5 mom. som för närvarande är i kraft till och med den 21 juni 2024 i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får trots vad som föreskrivs i 3 mom. radiokommunikation eller dess förmedlingsuppgifter behandlas statistiskt med hjälp av automatisk databehandling om det är fråga om 1) radiokommunikation i anslutning till fjärrstyrning av en miniatyrmodell eller en obemannad farkost eller 2) upprättande eller upprätthållande av en förbindelse för radiokommunikation mellan terminalutrustning och ett trådlöst lokalt nätverk eller ett mobilnät. Enligt det 6 mom. i samma paragraf som för närvarande är i kraft till och med den 21 juni 2024 får sådan radiokommunikation som avses i 5 mom. eller dess förmedlingsuppgifter behandlas endast om enskilda fysiska personer inte kan identifieras i behandlingen eller resultatet av behandlingen. På basis av förarbetena till lagen ska det anses att det för att förhindra att en person identifieras i praktiken förutsätts att det material som samlas in generaliseras genast vid insamlingsskedet, så att en enskild händelse inte längre kan urskiljas.

Den definition av förmedlingsuppgifter (3 § 40 punkten) som för närvarande är i kraft till och med den 21 juni 2024 omfattar inte uppgifter om radiosändarens typ, vilket innebär att den informationen också får behandlas. Radiosändarens typ innebär information om huruvida det är fråga om till exempel ett luftfartyg eller dess styranordning, en VHF-radio, radar, nödsändare eller mobiltelefon. Däremot leder det att man tar reda på utsändningsplatsen exempelvis genom triangulering eller med andra metoder till att information som skyddas i egenskap av förmedlingsuppgifter utreds, vilket kräver särskild befogenhet. För närmare specificering av radioutrustning eller dess användare krävs också en uttrycklig befogenhet. Enligt lagen får radiokommunikation som är avsedd för allmän mottagning och dess förmedlingsuppgifter dock behandlas, om inte något annat föreskrivs i lag. Detta omfattar till exempel sändningar av televisions- och radioprogramutbud och radiokommunikation på allmän anropskanal, såsom nödanrop eller varningar inom sjöfarten. Vid kommunikationsministeriet pågår ett projekt för att ändra den ovan beskrivna temporära lagstiftningen så att den gäller tills vidare (LVM010:00/2024).

Inom Gränsbevakningsväsendets verksamhet finns det behov av att inrikta övervakning också på annan kommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning. Det behövs befogenhet att bestämma positionen för radioutrustning, för att Gränsbevakningsväsendets åtgärder ska kunna riktas så exakt som möjligt. En så exakt lokalisering som möjligt är också en förutsättning för att kunna avgränsa sådana områden och objekt som behöver uteslutas från övervakningen. Specificering av radioutrustning behövs också för att kunna särskilja radioutrustning, så att behovet av åtgärder kan bedömas på rätt sätt. I fråga om en mobiltelefon eller någon annan terminalutrustning som kan kopplas till en person, innefattar behandlingen av radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna oundvikligen uppgifter genom vilka en person kan identifieras. Till denna del behöver det föreskrivas om de begränsningar som behövs med tanke på skyddet av förtroliga meddelanden enligt 10 § 2 mom. i grundlagen. I fråga om övervakningen av radioutrustning finns det också behov av att utfärda bestämmelser om placering av tekniska anordningar i terrängen och meddelanden om övervakning.

2.2.3 EU-domstolens avgörandepraxis

Bestämmelserna om behandling av förmedlingsuppgifter om elektronisk kommunikation hör till tillämpningsområdet för EU-rätten. Enligt artikel 15 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation (2002/58/EG) får medlemsstaterna genom lagstiftning vidta åtgärder för att begränsa omfattningen av de rättigheter och skyldigheter som anges i direktivet när en sådan begränsning i ett demokratiskt samhälle är nödvändig, lämplig och proportionell för att skydda nationell säkerhet (dvs. statens säkerhet), försvaret och allmän säkerhet samt för förebyggande, undersökning, avslöjande av och åtal för brott eller vid obehörig användning av ett elektroniskt kommunikationssystem. Medlemsstaterna får för detta ändamål bland annat vidta lagstiftningsåtgärder som innebär att uppgifter får bevaras under en begränsad period som motiveras av de skäl som fastställs i punkten.

EU-domstolen har meddelat flera avgöranden om tolkningen av artikel 15 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation jämförd med stadgan om de grundläggande rättigheterna. I flera avgöranden behandlas användningen av uppgifter som innehas av teleföretag i myndighetsverksamhet (t.ex. C-162/22, *A. G. mot Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra*, de förenade målen C-339/20 och C-397/20, *VD och SR*, C-140/20, *Commissioner of An Garda Síochána m.fl.* och de förenade målen C-793/19 och C-794/19, *SpaceNet och Telekom Deutschland*).

Domstolen har i sina avgöranden *SpaceNet och Telekom Deutschland* samt *Commissioner of An Garda Síochána m.fl.* ansett att direktivet om integritet och elektronisk kommunikation inte utgör hinder för följande nationella lagstiftningsåtgärder som, i syfte att skydda nationell säkerhet, bekämpa grov brottslighet och förhindra allvarliga hot mot allmän säkerhet, föreskriver:

- en riktad lagring av trafik- och lokaliseringssuppgifter vilken, på grundval av objektiva och icke-diskriminerande faktorer, är avgränsad genom de kategorier av personer som berörs eller genom ett geografiskt kriterium, för en period som är tidsmässigt begränsad till vad som är strängt nödvändigt men som kan förlängas,
- en generell och odifferentierad lagring av uppgifter om den fysiska identiteten för användare av elektroniska kommunikationsmedel för att skydda den nationella säkerheten, bekämpa brottslighet och skydda allmän säkerhet.

En förutsättning är dock att denna lagstiftning, genom klara och precisa regler, säkerställer att lagringen av uppgifterna i fråga iakttar tillämpliga materiella och formella villkor, och att de berörda personerna förfogar över effektiva garantier mot riskerna för missbruk.

I sitt avgörande i målet *La Quadrature du Net m.fl. mot Premier ministre m.fl.* (de förenade målen C-511/18, C-512/18 ja C-520/18) konstaterade domstolen däremot (punkt 103) att när medlemsstaterna genomför åtgärder som innebär undantag från konfidentialiteten vid elektronisk kommunikation, utan att ålägga tjänsteleverantörer av sådan kommunikation någon skyldighet att behandla uppgifter, omfattas skyddet av de berörda personernas uppgifter inte av direktiv 2002/58. Åtgärderna måste dock vara förenliga med nationell rätt och kraven i Europakonventionen.

2.2.4 Radiosignalspaning

I 60 § i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019) finns bestämmelser om radiosignalspaning, med vilket avses informationsinhämtning som riktas mot radiovågor, dvs.

radiofrekventa elektromagnetiska vågor. Försvarmaktens underrättelsetjänst eller armén, marinen eller flygvapnet kan rikta radiosignalspaning mot radiovågor som sänds från eller till en anordning utanför finskt territorium. Enligt 61 § ska beslut om radiosignalspaning fattas av Huvudstabens underrättelsechef. Beslutet ska vara skriftligt.

Vid radiosignalspaning är det fråga om långvarig informationsinhämtning som utförs med tekniska metoder och som i huvudsak inte inriktas på verksamhet mellan personer, utan spaningsobjekten är utländska väpnade styrkor (RP 203/2017 rd). Radiosignalspaning får användas endast för underrättelseinhämtning som gäller verksamhet som är föremål för ett underrättelseuppdrag, och därtill krävs det att man med hjälp av radiosignalspaningen med fog kan antas få information som är väsentlig för underrättelseuppdraget. Syftet med radiosignalspaningen är att upprätthålla lägesbilden och ge förvarningar. På kort sikt skapar radiosignalspaningen en lägesbild av grupperingen, beredskapen och verksamheten i fråga om de militära organisationer som följs. På lång sikt används radiosignalspaning för att följa hur den tekniska och operativa kapaciteten utvecklas hos målorganisationerna.

Radiosignalspaning delas in i tre grupper. Dessa är kommunikationsspaning som sker mot radiovågor (*Communications Intelligence*, COMINT), teknisk signalspaning (*Electronic Intelligence*, ELINT) och underrättelseinhämtning genom avlyssning av tekniska instrumenteringssignaler från främmande utrustning (*Foreign Instrumentation Signals Intelligence*, FISINT). Kommunikationsspaning omfattar underrättelseinhämtning av olika typer av dataöverföringssignaler via radiovågor. Föremålet för underrättelseinhämtningen kan vara signalens informationsinnehåll, tekniska parametrar, signalkällans läge eller vilken information som helst som hänför sig till signalen och som producerar underrättelseinformation om den som använder signalen eller det system som använts. Med teknisk signalspaning avses spaning mot och infångande, lokalisering och lagring av signaler som innehåller annat än kommunikation samt analysering av denna information. Sådana är t.ex. radarsignaler, höjdmätningssignaler och andra motsvarande signaler. Teknisk signalspaning riktas inte mot kommunikation mellan personer. Vid underrättelseinhämtning genom avlyssning av tekniska instrumenteringssignaler från främmande utrustning utnyttjas vanligtvis elektromagnetiska källor, dvs. telemetrisignaler, som används i rymdsystem, system ovan mark och undervattenssystem. Föremål för underrättelseinhämtningen är sådana tekniska signaler mellan tekniska system som inte innehåller förtrolig kommunikation. Sådana källor omfattar styrsignaler från olika slags anordningar, t.ex. från robotar och flygplan.

Radiosignalspaning riktas i regel mot utländska objekt utanför Finlands territorium. I undantagsfall kan underrättelseinhämtning också riktas mot ett utländskt objekt på finskt territorium. Med radiosignalspaning får information inte inhämtas om innehållet i andra än statliga aktörers meddelanden. På grund av radiosignalspaningens karaktär och de metoder som används kan dock radiosignaler som innehåller kommunikation som omfattas av skyddet för förtroliga meddelanden också bli föremål för radiosignalspaning. Sådana meddelanden ska i princip förstöras genast när informationens karaktär framgår. Dessutom ska enligt 84 § i lagen om militär underrättelseverksamhet information som erhållits med en metod för underrättelseinhämtning utplånas utan dröjsmål efter att det framgått att informationen inte behövs eller att den inte får användas för skötsel av uppdrag inom den militära underrättelseinhämtningen eller att informationen inte behövs med avseende på landets försvar eller för att skydda den nationella säkerheten.

2.2.5 Befogenheter vid brottsbekämpning

I 33 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) finns bestämmelser om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller

teleterminalutrustning. Enligt bestämmelsen får Gränsbevakningsväsendet med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om det är fråga om brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst ett år. För inhämtande av uppgifter får Gränsbevakningsväsendet bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller kraven och att anordningarna inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning fattas av en anställningsberättigad tjänsteman.

Motsvarande bestämmelser i fråga om polisen finns i 5 kap. 25 § i polislagen (872/2011) och i fråga om Tullen i 3 kap. 21 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015). Bestämmelser om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning för utredning av brott finns i 10 kap. 25 § i tvångsmedelslagen. Bestämmelser om motsvarande befogenheter inom Försvarsmakten finns i 37 och 89 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014).

I 16 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet finns bestämmelser om teleövervakning och dess förutsättningar. Med teleövervakning avses att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät som avses i 43 punkten i den paragrafen eller till ett därtill anslutet kommunikationsnät eller som har tagits emot av en sådan adress eller utrustning, samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas samt att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med förmedlingsuppgifter avses sådana uppgifter om ett meddelande som kan kopplas till en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka kan Gränsbevakningsväsendet ges tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande eller av annan orsak med fog kan antas komma att göra sig skyldig till grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott, eller grovt jaktbrott. Beslut om tillstånd till teleövervakning fattas i regel av domstol i enlighet med 18 §.

Motsvarande bestämmelser i fråga om polisen finns i 5 kap. 8 och 10 § i polislagen och i fråga om Tullen i 3 kap. 4 och 6 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Bestämmelser om teleövervakning för utredning av brott finns i 10 kap. 6 och 9 § i tvångsmedelslagen.

2.3 Observation av obemannade luftfartyg

Gränsbevakningsväsendet

Enligt 38 a § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman rätt att ingripa i ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom

Gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman har rätt att kortvarigt rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade luftfartyg och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för att använda obemannade luftfartyg (*helhetssystem*). Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Enligt paragrafen har en gränsbevakningsman rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade luftfartyget och för att fastställa dess position. Enligt motiveringen till paragrafen kan sådana uppgifter som inhämtas t.ex. vara den radiofrekvens eller den IP-adress som används för styrningen. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag. Bestämmelserna gör det möjligt att observera obemannade luftfartyg med hjälp av radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter endast i situationer där det finns en i lag föreskriven grund för att ingripa i ett luftfartygs färd. I praktiken begränsar bestämmelsen verksamheten också när det gäller område.

Inom Gränsbevakningsväsendets operativa verksamhet har det framkommit ett behov av att observera obemannade luftfartyg på ett större område än för närvarande för att skapa en lägesbild och rikta Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I 136 § 5 och 6 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation föreskrivs det temporärt om möjligheten att statistiskt behandla radiokommunikation i anslutning till fjärrstyrning av en obemannad farkost, förutsatt att enskilda fysiska personer inte kan identifieras i behandlingen eller resultatet av behandlingen. För att förhindra att en person identifieras förutsätts det i praktiken att det material som samlas in generaliseras genast vid insamlingsskedet, så att en enskild flygningshändelse inte längre kan urskiljas. Bestämmelserna som sådana uppfyller inte de behov som gäller Gränsbevakningsväsendets operativa verksamhet. Den ovan beskrivna befogenheten att inhämta information om radioutrustning gör det också möjligt att observera obemannade luftfartyg för att skapa en lägesbild och rikta Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Övriga myndigheter och aktörer

Utöver Gränsbevakningsväsendet har vissa andra myndigheter och aktörer rätt att ingripa i obemannade luftfartygs färd. Även dessa bestämmelser gör det möjligt att observera obemannade luftfartyg med hjälp av radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter endast i situationer där det finns en i lag föreskriven grund för att vid behov ingripa i ett luftfartygs färd.

Enligt 2 kap. 11 a § i polislagen har *en polisman* rätt att tillfälligt omhänderta ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen avsett obemannat luftfartyg, hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott eller avbryta ett redan påbörjat brott, bevaka särskilda övervakningsobjekt, trygga säkerheten vid polisuppdrag eller viktiga statliga evenemang, trygga åtgärder på en olycksplats eller skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd. En polisman får i de situationer som avses ovan använda en teknisk anordning som inte orsakar mer än ringa olägenhet för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät. En polisman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användningen av ett obemannat luftfartyg, i syfte

att ingripa i det obemannade luftfartygets färd eller för att identifiera en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter ska utan dröjsmål utplånas efter åtgärden, om inte något annat föreskrivs i lag.

Enligt 15 a § i lagen om försvarsmakten (551/2007) har *Försvarsmakten* rätt att med hjälp av en teknisk anordning eller maktmedel tillfälligt omhänderta ett i 2 § 21 punkten i luftfartslagen avsett obemannat luftfartyg eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det obehörigen kommer in i luftrummet ovanför ett område som Försvarsmakten stadigvarande förfogar över, eller har i sådan användning som avses i 14 § i lagen om försvarsmakten, eller obehörigen kommer in i ett sådant område där luftfart är begränsad eller förbjuden enligt 11 eller 11 a § i luftfartslagen och som är ovanför ett ovan avsett område. Enligt 15 d § har Försvarsmakten rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg, i syfte att ingripa i dess färd, för att identifiera en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

Enligt 16 kap. 2 a § i fängelselagen (767/2005) har *Brottsåtgärdsmyndigheten* för att upprätthålla ordningen eller säkerheten i ett fängelse eller för att skydda egendom rätt att tillfälligt omhänderta ett obemannat fordon eller en obemannad farkost eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om fordonet eller farkosten kommer in på fängelseområdet eller in i luftrummet ovanför området. Brottsåtgärdsmyndigheten får i de situationer som avses ovan använda en teknisk anordning som inverkar på det obemannade fordonets eller den obemannade farkostens färd. Brottsåtgärdsmyndigheten har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användningen av ett obemannat fordon eller en obemannad farkost, i syfte att ingripa i det obemannade fordonets eller den obemannade farkostens färd, för att identifiera fordonet eller farkosten eller en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Uppgifter om radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter ska utplånas utan dröjsmål efter åtgärden, om inte något annat föreskrivs i lag.

Enligt 7 v § i kärnenergilagen (990/1987) har *säkerhetspersoner vid kärnkraftverk* för trygghet av kärn- eller strålsäkerheten rätt att med hjälp av en teknisk anordning eller maktmedel tillfälligt omhänderta ett obemannat luftfartyg eller hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det obehörigen kommer in på ett område som tillståndshavaren stadigvarande förfogar över och där luftfart är förbjuden med stöd av 11 § i luftfartslagen. Säkerhetspersoner vid kärnkraftverk får i en ovan avsedd situation kortvarigt använda en teknisk anordning som inte orsakar olägenhet för kärn- eller strålsäkerheten eller mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Säkerhetspersoner har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användningen av obemannade luftfartyg, i syfte att ingripa i ett obemannat luftfartygs färd eller för att identifiera luftfartyget eller en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Uppgifter om radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas efter att uppdraget utförts, om inte något annat föreskrivs i lag.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att göra det möjligt att utnyttja modern teknik för att upprätthålla gränssäkerheten och för andra centrala lagstadgade uppgifter som Gränsbevakningsväsendet har. Avsikten med förslagen är att möta de krav som förändringarna i omvärlden ställer.

Propositionen hänför sig till Gränsbevakningsväsendets projekt för förnyande av den tekniska kontrollen av de yttre gränserna och till anskaffningen av nya utsjöbevakningsfartyg och spaningsplan.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att syftet med och användningsområdet för teknisk övervakning enligt gränsbevakningslagen utvidgas. Enligt förslaget får Gränsbevakningsväsendet bedriva teknisk övervakning förutom i närheten av gränsen, på finskt havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet också på havsområden i mer allmän bemärkelse, i luftrummet och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet. Syftet med den tekniska övervakningen kan vara såväl gränskontroll som upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet och skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt förslaget förlängs tidsfristen för Gränsbevakningsväsendets rätt att utan tillstånd av markägaren eller markinnehavaren installera utrustning för teknisk övervakning utanför gränszonen från tre månader till högst sex månader åt gången.

Det föreslås att nya bestämmelser om radioteknisk övervakning fogas till gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att observera, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning med hjälp av egenskaperna hos de elektromagnetiska vågorna. Befogenheten ska få användas i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Gränsbevakningsväsendet föreslås också ha rätt att för utförande av radioteknisk övervakning även behandla förmedlingsuppgifter om sådan radiokommunikation som inte är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen får dock behandlas endast i den mån det är nödvändigt för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Efter behandlingen ska förmedlingsuppgifterna utplånas eller ges en sådan form att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person. Det ska inte vara tillåtet att genom radioteknisk övervakning inhämta information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning.

I propositionen föreslås det dessutom att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att bedriva radioteknisk övervakning för att lokalisera personer som befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

De föreslagna ändringarna av bestämmelserna om teknisk övervakning främjar en bättre fördelning av Gränsbevakningsväsendets personalresurser på sådana uppgifter där det uttryckligen krävs mänskliga åtgärder. Särskilt patrulleringen kommer att kunna riktas på ett optimalt sätt. Med hjälp av teknisk övervakning kommer Gränsbevakningsväsendet att kunna förbereda sig för varje uppdrag med den utrustning och personalsammansättning som uppdraget

förutsätter, vilket bidrar till att förbättra säkerheten i arbetet. Också Gränsbevakningsväsendets förmåga till snabb reaktion kommer att förbättras, i synnerhet i glesbygden.

I och med den radiotekniska övervakningen kommer Gränsbevakningsväsendets förmåga att förutse och reagera på snabbt föränderliga säkerhetssituationer vid riksgränserna och havsområdena att förbättras. Den radiotekniska övervakningsförmågan kommer också att effektivisera Gränsbevakningsväsendets resursanvändning. Med hjälp av den radiotekniska övervakningen kommer man att kunna ta fram sådan information till stöd för beslutsfattandet som är av relevans med tanke på gränssäkerheten och Finlands säkerhet överlag. De hot mot gränssäkerheten som identifieras med hjälp av radioteknisk övervakning är sådana som riktas mot statens centrala säkerhetsintressen. Den föreslagna befogenheten kommer att ge den högsta statsledningen och Gränsbevakningsväsendets ledning bättre förmåga att förutse och reagera på hot som äventyrar gränssäkerheten. Dessutom förbättras Gränsbevakningsväsendets förmåga att ge handräckning till andra myndigheter, exempelvis polisen och räddningsmyndigheterna, i efterspanings- och räddningsuppgifter. I avsnitt 4.2.6.1 görs en mer ingående kostnadsnyttoanalys av den radiotekniska övervakningen.

Avsikten är att den radiotekniska övervakningsförmågan ska integreras i Gränsbevakningsväsendets befintliga processer för operativ fältverksamhet och lägesbildsverksamhet. Införandet av en ny förmåga förutsätter att Gränsbevakningsväsendets interna föreskrifter och anvisningar uppdateras, och vid behov att ledningsstrukturen ändras. Förmågan bör dessutom beaktas på ett heltäckande sätt i Gränsbevakningsväsendets olika funktioner, exempelvis informationshanteringen, informations- och cybersäkerheten, lokalsäkerheten och personalutbildningen samt i anvisningarna till personalen. För de tekniska uppgifter och andra sakkunniguppgifter som krävs för den radiotekniska övervakningen behöver man dels omfördela Gränsbevakningsväsendets personal, dels rekrytera behövliga externa sakkunniga. När det gäller lokalsäkerheten bör uppmärksamhet ägnas åt baserna för bevakningsfartyg och spaningsplan samt åt staberna för Gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter, där information som hänför sig till den radiotekniska övervakningen kommer att behandlas. I fråga om informations- och cybersäkerheten behöver hänsyn tas till de allmänna krav på informationssäkerhet och krav på systemnivå som ställs i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, nedan *informationshanteringslagen*) och i kompletterande bestämmelser och myndighetsanvisningar. Konsekvenserna för informationshanteringen och dataskyddet behandlas närmare nedan.

I propositionen föreslås det att Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Eftersom det rör sig om en begränsad mängd teknisk utrustning bedöms regleringen inte i nämnvärd grad öka mängden administrativt arbete vid Transport- och kommunikationsverket.

Den radiotekniska övervakningen har inga konsekvenser för behörighets- eller ansvarsförhållandena mellan myndigheterna. Det rör sig om en övervakningsförmåga som primärt byggs upp för Gränsbevakningsväsendets behov och som står till de övriga myndigheternas förfogande det sätt som föreskrivs särskilt.

4.2.2 Konsekvenser för dataskyddet

På behandlingen av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet tillämpas beroende på ändamålet med behandlingen antingen den allmänna dataskyddsförordningen (EU 2016/679) eller lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, nedan *dataskyddslagen avseende brottmål*). Enligt den

allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen avseende brottmål är alla sådana uppgifter genom vilka en person direkt eller indirekt kan identifieras personuppgifter. Indirekt identifiering kan ske till exempel genom att en enskild uppgift kombineras med någon annan uppgift som möjliggör identifiering. Behandlingen av personuppgifter för utförande av teknisk övervakning och radioteknisk övervakning omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen och grundar sig på artikel 6.1 e i förordningen, enligt vilken behandling av personuppgifter är tillåtet för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

De allmänna bestämmelserna kompletteras bland annat av Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Utgångspunkten för den gällande Gränsbevakningens personuppgiftslag är att upptagningar från teknisk övervakning är uppgifter som direkt eller indirekt hänför sig till en identifierbar person, dvs. personuppgifter. Motsvarande kan konstateras i fråga om upptagningar från den föreslagna radiotekniska övervakningen. Tolkningen stöds av det föreslagna syftet med den radiotekniska övervakningen, dvs. att identifiera individers och folkmassors rörelser, och även av att övervakningsdata samtidigt också kan kombineras med annan information som Gränsbevakningsväsendet har tillgång till, exempelvis kamerabild från den tekniska övervakningen. Även om det informationsmaterial som behandlas för utförande av radioteknisk övervakning också kan innehålla andra uppgifter än personuppgifter, är det ändamålsenligt att förutsättningarna för behandling av personuppgifter tillämpas på behandlingen av hela informationsmaterialet. I lagen föreslås också en uttrycklig bestämmelse om detta.

De kompletterande bestämmelser om behandlingen av personuppgifter som föreslås i propositionen grundar sig på det nationella handlingsutrymme som ges i artikel 6 i dataskyddsförordningen. Inom ramen handlingsutrymmet kan man i den nationella lagstiftningen utfärda närmare bestämmelser om exempelvis de enheter till vilka personuppgifter får lämnas ut och för vilka ändamål. Medlemsstaternas nationella rätt som avses i artikel 6.3 ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Om uppgifter behandlas för andra ändamål än det för vilket de samlades in, ska regleringen bedömas utifrån principen om ändamålsbegränsning i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen. Regleringen ska utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd med tanke på tryggheten av de mål som avses i artikel 23.1 i dataskyddsförordningen.

Eftersom det rör sig om bestämmelser som är känsliga med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, kan den behandling av personuppgifter som sker i samband med teknisk och radioteknisk övervakning inte genomföras på ett ändamålsenligt sätt utan att det utfärdas bestämmelser om saken inom ramen för det nationella handlingsutrymmet, på det sätt som avses i artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen. För att syftet med övervakningen ska nås är det nödvändigt att de personuppgifter man fått med hjälp av övervakningen kan behandlas. Den föreslagna regleringen innehåller behövliga avgränsningar i synnerhet i fråga om behandlingen av upptagningar från den radiotekniska övervakningen. När det gäller vidare utlämnande av uppgifter har man i detta skede stannat för en restriktiv lösning och ansett det vara motiverat att behandla myndighetssamarbetet i ett senare skede på det sätt som beskrivs i avsnitt 5.1. Regleringen kan således anses stå i rätt proportion till det eftersträlvade målet.

Upptagningar från sådan teknisk övervakning och radioteknisk övervakning som avses i propositionen innehåller i regel inte uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen eller uppgifter som annars ska betraktas som i konstitutionellt hänseende känsliga uppgifter. I vissa enskilda fall kan det vid behandlingen av uppgifter från övervakningen röra sig om behandling av sådana

uppgifter. Enligt artikel 9.2 g i den allmänna dataskyddsförordningen är det tillåtet att behandla uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. På det sätt som beskrivs ovan anses behandlingen också till denna del vara proportionerlig. I detta avseende begränsas behandlingen av nödvändighetskriteriet enligt 4 § 1 mom. i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

I den praktiska verksamheten har man vid Gränsbevakningsväsendet också hittills beaktat kraven på dataskydd vid behandlingen av uppgifter från den tekniska övervakningen, eftersom det rör sig om en befintlig befogenhet. Ändringarna i sakinnehållet i bestämmelserna bedöms inte ha några konsekvenser för de dataskyddslösningar som valts. Den radiotekniska övervakningsförmågan innebär att personuppgifter kommer att behandlas på ett nytt sätt. Till denna del bör man i det praktiska genomförandet från första början beakta kravet på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard samt principerna för dataskydd. Principer för dataskydd är säkerställande av behandlingens laglighet, ändamålsbegränsning, minimering av uppgifter som behandlas, säkerställande av riktigheten hos de uppgifter som behandlas, begränsning av lagringstiden för de uppgifter som behandlas samt skydd av personuppgifter som behandlas. Staben för Gränsbevakningsväsendet, som är personuppgiftsansvarig, ska vidta alla behövliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att genomföra dataskyddsprinciperna och skydda de registrerades rättigheter. Gränsbevakningsväsendet bör också försäkra sig om att den utrustning och programvara och andra tillhörande produkter som anskaffas uppfyller de krav som ställs på dem.

I artikel 35 i den allmänna dataskyddsförordningen finns det bestämmelser om en skyldighet att utföra en konsekvensbedömning avseende dataskydd, om en viss typ av behandling – i synnerhet sådan där ny teknik används – med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål sannolikt leder till hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter. Den föreslagna radiotekniska övervakningen kan medföra sådan risk. Innan den föreslagna nya befogenheten införs ska således staben för Gränsbevakningsväsendet i egenskap av personuppgiftsansvarig i enlighet med kraven i den allmänna dataskyddsförordningen göra en närmare bedömning av konsekvenserna av den planerade behandlingen med hänsyn till skyddet av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige ska också ägna särskild uppmärksamhet åt att de registrerade informeras om övervakningen, eftersom det enligt de föreslagna bestämmelserna inte i övrigt kommer att ges någon separat information om radioteknisk övervakning.

4.2.3 Konsekvenser för informationshanteringen

Avsikten är att den radiotekniska övervakningsförmågan i det inledande skedet ska byggas ut som ett led i anskaffningen av nya spaningsplan och utsjöbevakningsfartyg. I ett senare skede kommer man eventuellt också att skaffa fast monterade sensorsystem där exempelvis infrastrukturen för spärrstängslet vid östgränsen kan utnyttjas. Den radiotekniska övervakningsförmågens olika system kommer via sina sensorer att generera en stor mängd data som av såväl tekniska skäl som dataskyddsskäl bör behandlas i en separat teknisk databehandlingsplattform. Data som behandlats i denna plattform kommer att kunna överföras till Gränsbevakningsväsendets operativa lägesbilda- och ledningssystem för vidareutnyttjande. Gränsbevakningsväsendet bör i utbyggnaden av den radiotekniska övervakningsförmågan ta hänsyn till de skyldigheter som gäller statens gemensamma grundläggande informationstekniktjänster och gemensamma informationssystemtjänster samt tjänsterna inom säkerhetsnätets verksamhet. Till den del klassificeringen av uppgifterna vid behandlingen av

data från den radiotekniska övervakningsförmågan gör det möjligt att använda de gemensamma grundläggande informationstekniktjänsterna och gemensamma informationssystemtjänsterna ska dessa användas.

Med hänsyn till informationshanteringen bör den tekniska lösning som upphandlas för utförandet av den radiotekniska övervakningen vara sådan att den information som samlas in och behandlas kan avgränsas på teknisk väg. Lösningen bör möjliggöra filtrering efter olika kriterier, exempelvis geografiskt läge och frekvens, på det sätt som lagstiftningen förutsätter. Personuppgifter och andra uppgifter som behandlas i samband med radioteknisk övervakning ska skyddas mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstörelse eller skada genom olyckshändelse. Personuppgifterna får inte förvaras i en sådan form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för det ändamål för vilket den radiotekniska övervakningen utförs. Eftersom sekretessbelagda och sannolikt också säkerhetsklassificerade uppgifter kommer att behandlas i samband med den radiotekniska övervakningen bör man vid upphandlingen och driften av den nya förmågan också beakta relevanta krav på informationshantering och informationssäkerhet. Centrala bestämmelser som bör uppmärksammas är artikel 5.1 f och artikel 32 i den allmänna dataskyddsförordningen, 4 kap. i informationshanteringslagen samt statsrådets förordning om säkerhetsklassificering av handlingar inom statsförvaltningen (1101/2019). Utbyggnaden och införandet av den radiotekniska övervakningsförmågan bedöms inte ha några konsekvenser för andra myndigheters eller aktörers informationssystem eller informationsresurser. Varken utbyggnaden eller driften av förmågan kommer heller att kräva ändringar i förvaltningens gemensamma tjänster.

Gränsbevakningsväsendet har under 2023 till stöd för sitt eget planeringsarbete gjort en förstudie (konfidentiell, klassificerad i säkerhetsklass III med stöd av 24 § 1 mom. 5 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 621/1999) om utbyggnaden av en radioteknisk förmåga. I förstudien fastställdes bland annat systemarkitekturen och de allmänna kraven på dataskydd, informationssäkerhet och cybersäkerhet i syfte att hantera riskerna i anslutning till dem. Kraven har beaktats i kravspecifikationerna för det projekt som anknyter till utbyggnaden av övervakningsförmågan.

I samband med beredningen av propositionen har det i fråga om den radiotekniska övervakningen gjorts en i 5 § 3 mom. och 8 § i informationshanteringslagen avsedd bedömning av förändringar som avser informationshantering (RVLDno-2023–2102, 16.11.2023). Finansministeriet har i enlighet med 9 § i informationshanteringslagen och statsrådets förordning om utlåtandeförfarandet i ärenden som gäller förändringar i informationshanteringen (1301/2019) gett ett utlåtande om bedömningen (VN/32675/2023-FM-2, 5.12.2023). De ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna nya befogenheten har preciserats utifrån utlåtandet. Till övriga delar behandlas kommentarerna i utlåtandet i samband med planeringen av införandet av den radiotekniska övervakningsförmågan.

De ändringar som föreslås i bestämmelserna om teknisk övervakning föranleder inga större ändringar av Gränsbevakningsväsendets informationshantering. Förlängningen av lagringstiden för upptagningar från den tekniska övervakningen från sex månader till ett år behöver dock beaktas i Gränsbevakningsväsendets informationssystem och i dokumentationen om dem.

I propositionen föreslås inga ändringar i de gällande bestämmelserna om offentlighet och sekretess i fråga om handlingar.

4.2.4 Samhälleliga konsekvenser

De föreslagna bestämmelserna kommer att öka mängden information som Gränsbevakningsväsendet inhämtar. De uppgifter som fås med hjälp av teknisk och radioteknisk övervakning är avsedda att utnyttjas vid planeringen och inriktningen av Gränsbevakningsväsendets operativa verksamhet. Med hjälp av radioteknisk övervakning kommer man att snabbt och med exakthet kunna upptäcka människor och utrustning som de har med sig vid ankomsten till gränzonen och bedöma situationens omfattning och art. Detta gör det möjligt att anvisa rätt dimensionerade och utrustade resurser för att hantera enskilda situationer och det främjar migranternas, medborgarnas och myndigheternas säkerhet.

Den information som fås med hjälp av radioteknisk övervakning kommer att vara av central betydelse även som ett stöd för statsledningens beslutsfattande och för att förebygga allvarliga gränssäkerhetsincidenter. Den lägesbild som utformas genom radioteknisk övervakning kommer också att ge information om hur Finlands säkerhetspolitiska omgivning utvecklas.

Förslagen väntas inte ha någon större allmän brottsförebyggande effekt, men information om Gränsbevakningsväsendets tekniska och radiotekniska övervakning kan bidra till att höja tröskeln för olovlig verksamhet. På basis av information som erhållits med hjälp av teknisk och radioteknisk övervakning kan behövliga myndighetsresurser sändas ut på plats. I enskilda fall kommer man således också att kunna förhindra att situationen förvärras. Samtidigt stöder de uppgifter som man får inom ramen för övervakningen också uppföljningen av inträffade incidenter. Övervakningen kan bidra till att avslöja exempelvis riksgränsbrott eller brottslighet som anknyter till miljön.

Enligt den föreslagna regleringen ska Transport- och kommunikationsverket kontrollera att den tekniska utrustning som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Den radiotekniska övervakningen bedöms således inte ha några större konsekvenser för den övriga kommunikationens funktionsförmåga.

4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Den tekniska övervakningen

I propositionen föreslås det att användningsområdet för och ändamålet med den tekniska övervakningen enligt gränsbevakningslagen utvidgas. Enligt förslaget får Gränsbevakningsväsendet bedriva teknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på Finlands havsområde, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet men också mer generellt på havsområden, i lufterummet och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet. Syftet med den tekniska övervakningen kan vara såväl gränskontroll som upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet samt skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

De föreslagna utvidgningarna har inga större konsekvenser för personer som passerar gränsen. I enlighet med de gällande bestämmelserna kan varje person som passerar gränsen också i nuläget bli upptagen på bild i samband med teknisk övervakning. I propositionen föreslås inte heller någon ändring av 31 § i gränsbevakningslagen, där det föreskrivs om automatisk identifiering av personer genom upptagningar som skapas vid teknisk övervakning. Automatisk identifiering ska även i fortsättningen vara möjlig endast för att identifiera personer som enligt

efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet ska delges stämning, gripas, anhållas, tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna på ett gränsövergångsställe.

Till övriga delar kommer de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om teknisk övervakning att innebära att allt fler personer kan bli föremål för Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning. Till Gränsbevakningsväsendets viktigaste övervakningsuppgifter hör utöver gränskontroll territorialövervakning, jakt- och fiskeövervakning, övervakning av vägtrafiken, terrängtrafiken och sjötrafiken samt övervakning som hänför sig till miljöskydd och naturvård. I konsekvensbedömningen bör det tas hänsyn till att befogenheten att bedriva teknisk övervakning fortfarande kommer att begränsas till specifika områden. Den tekniska övervakningen kommer därmed att riktas endast mot personer som vistas i de berörda områdena. Den föreslagna områdesspecifika avgränsningen påverkas i hög grad av den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, som regleras i 4 § i gränsbevakningslagen. En central begränsande faktor är dessutom att den tekniska övervakningen inte ska gälla hemfridsskyddade platser.

Gränsbevakningsväsendets rätt att installera utrustning för teknisk övervakning utanför gränzonen utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare skulle i praktiken inte avsevärt försämra ägarens eller innehavarens möjligheter att använda området eller bedriva näringsverksamhet i området. Om installationen av teknisk utrustning emellertid orsakar skada eller olägenhet, ska Gränsbevakningsväsendet även i fortsättningen betala ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområdet.

Den radiotekniska övervakningen

Den radiotekniska övervakningen är en ny befogenhet som inga andra myndigheter har åtminstone av helt samma slag. Med hjälp av radioteknisk övervakning kommer Gränsbevakningsväsendet att ha tillgång till en lägesbild av radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning inom ett visst område. Också befogenheten avseende radioteknisk övervakning kommer att vara begränsad till ett specifikt område, men området kommer i praktiken att vara mer omfattande än användningsområdet för den tekniska övervakningen. Samtidigt påverkas det föreslagna användningsområdet på ett centralt sätt av den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, som regleras i 4 § i gränsbevakningslagen.

Gränsbevakningsväsendet föreslås också ha rätt att för utförande av radioteknisk övervakning även behandla förmedlingsuppgifter om sådan radiokommunikation som inte är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Avsikten är emellertid inte att den radiotekniska övervakningen ska användas för att identifiera enskilda fysiska personer eller ingripa i skyddet för deras privatliv. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska därför förmedlingsuppgifter om radiokommunikation få behandlas endast i den utsträckning uppgifterna är nödvändiga för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Efter behandlingen ska förmedlingsuppgifterna utplånas eller ges en sådan form att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person. I praktiken kan en person dock gå att identifiera på något annat sätt, exempelvis utifrån en bildupptagning från den tekniska övervakningen eller utifrån observationer som gjorts av Gränsbevakningsväsendets patrull. Det rör sig då om identifiering i ett enskilt fall i samband med operativ verksamhet. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska radioteknisk övervakning få bedrivas endast för att skapa den lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Detta innebär i sin tur att automatisk och regelrätt identifiering av fysiska personer inte kommer att vara möjlig inom ramarna för syftet med den radiotekniska övervakningen.

Enbart uppgifter från den radiotekniska övervakningen kommer inte att användas i det beslutsfattande som gäller en fysisk person. Uppgifter som bidrar till utformningen av en lägesbild kommer emellertid att på ett mer allmänt plan stödja Gränsbevakningsväsendets och den högsta statsledningens beslutsfattande i frågor som gäller gränssäkerheten. En aktuell lägesbild är ett centralt verktyg i verksamheten för att förebygga allvarliga gränssäkerhetssituationer. Ur den högsta statsledningens synvinkel föreligger ett behov av en lägesbild exempelvis i situationer där man överväger tillfällig stängning av gränsovergångsställen, begränsning av gränsovergångstrafiken eller koncentrerat av ansökan om internationellt skydd i enlighet med 16 § i gränsbevakningslagen. Statsrådets beslut om gränssäkerheten har konsekvenser för tillgodoseendet av flera grundläggande och mänskliga rättigheter, såsom jämlikheten, rörelsefriheten, rätten till liv och personlig frihet och integritet, skyddet för privatlivet, egendomsskyddet, näringsfriheten och rätten till arbete. Besluten kan också ha betydelse vid bedömningen av genomförandet av förbudet mot tillbakasändning och förbudet mot kollektiva utvisningar. Konsekvenserna behöver bedömas separat för varje beslut. Den lägesbild som fås med hjälp av radioteknisk övervakning kommer att göra det möjligt att få aktuell information om läget till stöd för beslutsfattandet, vilket också kan ha konsekvenser som främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Genom att använda den radiotekniska förmågan för att lokalisera personer som befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara kan man hitta sådana personer snabbare än vad man kan med de andra metoder som myndigheterna har till sitt förfogande, i synnerhet i stora glesbygdsområden och under svåra väder- och terrängförhållanden. Detta kommer att främja nödställda personers rätt till liv och personlig frihet som tryggas i 7 § i grundlagen. Att mobilnäten är funktionsdugliga är en kritisk fråga särskilt i glesbygden, och störningar i mobilnäten kan i värsta fall också hindra nödkommunikation, exempelvis förmedling av nödsamtal. I propositionen föreslås det därför att Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

I det skede som införandet av ny teknik planeras och under användningen av ny teknik ska tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tryggas genom konsekvensbedömningar, anvisningar och utbildningar. I enlighet med 5 § i diskrimineringslagen (1325/2014) ska det också till behövliga delar göras en bedömning av konsekvenserna för jämlikheten.

4.2.6 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt

De ändringsförslag som gäller den tekniska övervakningen bedöms inte ha några större ekonomiska konsekvenser eftersom det rör sig om ett förtydligande av en befintlig befogenhet.

Den föreslagna befogenheten för radioteknisk övervakning har inga direkta ekonomiska konsekvenser. Byggandet och införandet av den nya övervakningsförmågan medför dock merkostnader för Gränsbevakningsväsendet. Behovet av tilläggsanslag för dessa kostnader bedöms i samband med behandlingen av den andra tilläggsbudgeten för 2024. Avsikten är att

den radiotekniska övervakningsförmågan ska byggas ut genom att man i initialskedet skaffar de system och sensorer som behövs för Gränsbevakningsväsendets nya spaningsplan och utsjöbevakningsfartyg och utvecklar processerna för behandling och analys av insamlade övervakningsdata och utvecklar anknyttande tekniska informationshanteringsplattformar. I det följande skedet skapar man beredskap för att utvidga systemet till att omfatta Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning av landgränsen.

På basis av den förstudie som nämns i avsnitt 4.2.2 ovan och av information som fås från separata projekt har det gjorts en uppskattning av de kostnader för utbyggnad och införande respektive drifts- och underhållskostnader som den radiotekniska övervakningsförmågan kommer att medföra. Investeringsutgifterna i samband med utbyggnaden och införandet av den radiotekniska övervakningsförmågan föränleds av systemupphandling, ändringar för att uppfylla kraven på lokalsäkerhet, byggande av en plattform för behandling av sensordata, anskaffning av programvara, integration med underliggande system och hantering av de anställdas kompetens. Omkostnaderna i samband med den radiotekniska övervakningsförmågan föränleds av underhålls- och driftskostnader, vilket inkluderar varaktiga utgifter för extra personal, programvaruuppdateringar, underhållsutveckling, licensavgifter, drift av plattformen för behandling av sensordata samt lokalsäkerhet. Enligt en preliminär bedömning kan kraven på dataskydd i huvudsak tillgodoses i de tekniska specifikationerna för de sensorer som anskaffas (teknisk filtrering). Detta har beaktats i de uppskattade priserna för anskaffning och underhåll av sensorer. Dataskyddet bedöms inte föränleda några andra betydande kostnader. De ekonomiska konsekvenserna av kraven på informationssäkerhet har beaktats i de uppskattade anskaffnings- och underhållskostnaderna.

I behovet av tilläggsfinansiering har man beaktat den planerade och redan erhållna budgetfinansieringen för utbyggnad och införande av en radioteknisk övervakningsförmåga som en del av förnyandet av utsjöbevakningsfartygen och spaningsplanen samt det tekniska övervakningssystemet för land- och havsgränserna och byggandet av systemet med stängsel vid östgränsen. Bland annat systemanskaffningar till spaningsflygplanen har redan beaktats i den separata projektfinansieringen för ändamålet.

Inrikesministeriet bereder som en del av sitt förslag till den andra tilläggsbudgeten för 2024 att det under moment 26.20.70 Gränsbevakningsväsendets investeringar ska reserveras 9 250 000 euro för anskaffning av system, 1 020 000 euro för anskaffningar som gäller säkerheten i lokaler, 5 000 000 euro för byggande av en behandlingsmiljö för sensordata, 410 000 euro för anskaffning av programvara och motsvarande, 2 050 000 euro för integrering av bakomliggande system och 320 000 euro för kompetenshantering, dvs. sammanlagt 18 050 000 euro. Inrikesministeriet bereder ett förslag till planen för de offentliga finanserna 2026–2029, enligt vilket 6 230 000 euro ska reserveras för 2026 för att utvidga systemet till att utgöra en del av den tekniska övervakningen av landgränsen.

Dessutom bereds ett förslag, enligt vilket 150 000 euro ska reserveras under moment 26.20.01 Gränsbevakningsväsendets omkostnader för att anställa extra personal. Inrikesministeriet bereder ett förslag till planen för de offentliga finanserna 2026–2029, enligt vilket det för löner till extra personal, programvaruuppdateringar, upprätthållande utvecklingsverksamhet och licensavgifter, underhåll av behandlingsmiljön för sensordata, bestående hyreseffekter av lokaler (lokalsäkerhet), kompetenshantering och underhållsutgifter till följd av utvidgningen av systemet ska reserveras 1 690 000–2 152 000 euro från och med 2026.

Propositionen medför bestående kostnader, som beräknas uppgå till ca 2 miljoner euro från och med 2025. Beslut fattas om kostnaderna som en del av budgetpropositionen för 2025 och planen för de offentliga finanserna för 2026–2029.

Gränsbevakningsväsendets kostnader av engångsnatur

Kostnader	Belopp i euro
Systemupphandling	9250 000
Ändringar som gäller lokalsäkerheten (övervakningsteknik)	1020 000
Plattform för behandling av sensordata	5000 000
Anskaffning av programvara och motsvarande upphandling	410 000
Integration med underliggande system	2050 000
Kompetenshantering och kompetensutveckling	320 000
Utvidgning av systemet till att omfatta teknisk övervakning av landgränsen (option)	6 230 000
Sammanlagt	24 270 000

Permanent underhålls- och driftskostnader i fråga om den radiotekniska övervakningen

Kostnader (tusen euro)	2024	2025	2026	2027	2028
Programuppdateringar o.d.	0	103	107	111	115
Underhållsutveckling, licensavgifter m.m.	0	206	214	221	229
Drift av en plattform för behandling av sensordata	0	516	535	553	573
Upprätthållande av kompetensen	0		104	107	111
Underhåll av ett fast installerat system	0			207	214
Permanent höjning av lokalhyrorna	0	413	428	443	458
Extra personal (4 årsv)	150	452	452	452	452
Sammanlagt	150	1690	1839	2094	2152

Från och med 2028 uppgår de permanenta kostnaderna till cirka 2,152 miljoner per år.

Kostnader för andra myndigheter och aktörer

Vid bedömningen av den radiotekniska övervakningsförmågan och beredningen av upphandlingen har man delvis förlitat sig på Försvarsmaktens experter. Försvarsmakten har också förbundit sig att skaffa sådana sensorer som den radiotekniska övervakningsförmågan förutsätter för ytterligare ett nytt utsjöbevakningsfartyg, vilket medför ett anslagsbehov på uppskattningsvis cirka 4,1 miljoner euro vid Försvarsmakten. Försvarsmakten finansierar den sakkunnighjälp som den ger och den separata anskaffningen ur sina egna utgifter.

De eventuella konsekvenserna av utbyggnaden av den radiotekniska övervakningsförmågan för statens gemensamma tjänster (Valtor och Erillisverket) har beaktats i de uppskattade utgifterna för anskaffning och underhåll och i den finansiering som behövs för dem.

I propositionen föreslås det att Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Eftersom det rör sig om en begränsad mängd teknisk utrustning bedöms regleringen inte ha större ekonomiska konsekvenser för Transport- och kommunikationsverket.

Propositionen bedöms inte utöver det som konstateras ovan ha några ekonomiska konsekvenser för andra myndigheter eller privata aktörer, eftersom det inte föreslås några skyldigheter för dem. Såsom det konstateras nedan i avsnitt 5.1 är avsikten den att myndighetssamarbetet och andra eventuella omständigheter som kompletterar regleringen ska granskas i ett senare skede.

Förhållande till tidigare budgetar

Utbyggnaden av den radiotekniska övervakningsförmågan för integrering i nya flygplan finansieras med den separata budgetfinansiering som redan beviljats för anskaffning av flygplan under momentet för Gränsbevakningsväsendets investeringar. Effekterna på anslaget som en del av upphandlingsavtalet för flygplanen beräknas vara cirka 5–7 miljoner euro. Beloppet kommer att preciseras under början av sommaren 2024, när de slutliga offerterna på flygplanen fås av leverantörskandidaterna.

Utöver de föreslagna uppgifter och rekryteringar som kräver helt ny kompetens (4 årsverken) kommer den personal som engageras för att använda den radiotekniska övervakningsförmågan som en del av processerna inom den operativa fältverksamheten och underrättelseinhämtningen att utbildas och fördelas inom Gränsbevakningsväsendet.

Kostnadsnyttoanalys

Genom den kapacitet som den radiotekniska övervakningen ger kan man ta fram en mer proaktiv och exakt lägesbild av Finlands gräns- och havsområden än tidigare. Övervakningsförmågan förbättrar avsevärt Gränsbevakningsväsendets reaktionsförmåga och prognostisering i ett säkerhetsläge som förändrats på ett bestående sätt och där den lägesbild inom gränsbevakningsväsendet som traditionellt har skapats genom patrullering och kamera- och radarövervakning kompletteras genom radioteknisk övervakning. Genom den nya förmågan kommer man att få tidig varning om hot mot gränssäkerheten, övervakningen kommer att riktas in utifrån mer exakt information än tidigare och räddningen av personer till havs och på land kommer att effektiviseras i vissa situationer. Sammantaget förbättrar förmågan övervakningens effektivitet och inriktning och bidrar därmed till att säkerställa att Gränsbevakningsväsendets planerade resurser är tillräckliga.

Om den radiotekniska övervakningsförmågan inte byggs ut kommer detta att ytterligare öka behovet av extra personal vid Gränsbevakningsväsendet till följd av det förändrade och alltjämt föränderliga säkerhetsläget. En ökad personal ger dock inte alla de fördelar som kan nås med radioteknisk övervakning. Den radiotekniska övervakningen kommer att frigöra de resurser inom den traditionella övervakningsuppgiften som använts för att upprätthålla en lägesbild till att i högre grad användas för att reagera på avvikelser där det finns ett klart behov av detta. Vikten av den mer exakta lägesbild och bättre prognostisering som den radiotekniska övervakningen ger accentueras i synnerhet under det rådande läget och kommande störningssituationer samt under undantagsförhållanden.

De årliga underhållskostnaderna för den radiotekniska övervakningsförmågan, i det skede då förmågan redan har utvidgats och integrerats i den tekniska övervakningen av östgränsen, kommer att vara uppskattningsvis något över 2 miljoner euro varje år. Om en motsvarande kapacitetsökning genomfördes genom personalökningar skulle detta kräva ytterligare cirka 100 gränsbevakningsmän enbart för övervakningen vid östgränsen, och därmed ett permanent tillägg på cirka 8 miljoner euro i omkostnaderna. Denna alternativa förmåga skulle dock kunna sättas in endast i riksgränsens omedelbara närhet och skulle således inte möjliggöra en motsvarande proaktiv verksamhet och rättidig, riskbaserad fördelning av resurserna som den radioteknisk övervakningen. En ökning av personalen skulle inte heller tillföra någon kapacitet i havsområdena.

Det finns inga direkta tekniska lösningar som skulle utgöra ett alternativ till radioteknisk övervakning. Den föreslagna förmågan kommer att vara självständig och oberoende av bland annat de data och det material som tas fram av dem som producerar tjänster som gäller det elektromagnetiska spektrumet. I Finland har inga andra myndigheter tillgång till motsvarande tekniska övervakningsförmåga i det syfte och i den omfattning som föreslås. De tekniker och metoder som används vid brottsbekämpning är likartade i fråga om det tekniska genomförandet, men de kan inte användas för övervakning på Gränsbevakningens användningsområden inom gränssäkerheten. När det gäller mobiltelefoner är den information som fås från teleoperatörerna inte tillräckligt exakt för Gränsbevakningsväsendets övervakningsbehov. Försvarsmaktens kapaciteter har för sin del planerats utifrån andra utgångspunkter.

Ekonomiska risker och hur de hanteras

De ekonomiska riskerna med den radiotekniska övervakningsförmågan har kartlagts och metoder för att hantera dem planerats i den förstudie som genomförts separat samt i samband med utvärderingar i anslutning till projekten för anskaffning av spaningsplan och utsjöbevakningsfartyg. De ovannämnda åtgärderna syftar till att optimera det kapital som behövs och används för investeringen, garantera den kritiska kapacitet som eftersträvas och fasa in investeringarna så att man kan försäkra sig om att tillräckliga erfarenheter har inhämtats innan nästa fas genomförs.

4.2.7 Konsekvenser för landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland regleras i självstyrelselagen (1144/1991), gränsbevakningslagen (578/2005), sjöräddningslagen (1145/2011) samt i republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (309/2017, nedan *överenskommelseförordningen*). Bestämmelserna om gränsbevakningen samt försvarsväsendets verksamhet för tryggnad av statens säkerhet hör med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen till rikets behörighet. Områden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och som är centrala med tanke på denna proposition är i enlighet med

18 § i självstyrelselagen bland annat räddningsväsendet (6 punkten), natur- och miljövård (10 punkten), jakt och fiske (16 punkten) samt vägtrafik och båttrafik (21 punkten).

Enligt 3 § i överenskommelseförordningen svarar Gränsbevakningsväsendet för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 15 a § i landskapslagen om bekämpande av oljeskador (Ålands författningssamling 1977:16) hör till Ålands landskapsregering. Gränsbevakningsväsendet kan enligt 3 § övervaka väg- och sjötrafiken, fiske, jakt, naturskyddsområden, fartygsfynd och efterlevnaden av bestämmelserna om dem, förhindrande av vattnens förorening förorsakad av fartyg samt havsskydd. Enligt 5 § i överenskommelseförordningen deltar Gränsbevakningsväsendet i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla behövlig utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster, om detta behövs med hänsyn till en olyckas omfattning eller speciella natur. Gränsbevakningsväsendet kan utföra sådana uppgifter som behövs för att leta efter och bistå någon som har gått vilse i terrängen eller som där annars är i behov av akut hjälp.

De bestämmelser om teknisk övervakning och radioteknisk övervakning som föreslås i propositionen tillämpas som sådana också i landskapet Åland till den del Gränsbevakningsväsendet i landskapet sköter uppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet eller som enligt en överenskommelseförordning ska skötas av Gränsbevakningsväsendet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I en förstudie om behoven av ändringar i gränsbevakningslagstiftningen och om utvecklingsobjekten i den (SM049:00/2019) lyfte man fram flera frågor som behöver granskas och som hänför sig till utnyttjandet av teknik i Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I förstudien föreslogs det bland annat att det bör övervägas huruvida bestämmelserna om användning av bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning för automatisk identifiering behöver flyttas från gränsbevakningslagen till Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag och samtidigt i viss mån preciseras. Under beredningen av denna proposition ansågs det att en översyn av de bestämmelserna kommer att bli aktuell först när EU:s nya lagstiftning om artificiell intelligens har färdigställts. Vidare diskuterades ett förslag enligt vilket Gränsbevakningsväsendet för upprätthållande av gränssäkerheten ska ha rätt att få tillgång till exempelvis upptagningar från kameraövervakning från privata aktörer som är verksamma vid gränsövergångsställena. Under beredningen konstaterades det att detta förslag kräver en noggrannare bedömning som det inte var möjligt att göra i samband med denna proposition.

I förstudien noterades det också att det i gränsbevakningslagen inte finns bestämmelser om ingripande i andra obemannade fordons än luftfartygs färd. I fråga om detta konstaterades det i samband med beredningen av propositionen att det är mer ändamålsenligt att frågan behandlas senare i ett annat lagstiftningsprojekt.

När det gäller radioteknisk övervakning ansågs det i förstudieprojektet att den nya befogenheten bör beaktas också vid handräckning och annat samarbete mellan myndigheter. I samband med beredningen av propositionen nämndes som mer exakta exempel bland annat stödande av underrättelsemyndigheternas verksamhet samt informationsutbyte med Transport- och kommunikationsverket även i andra situationer än de som redan möjliggörs genom den gällande lagstiftningen. I förstudieprojektet ansågs det också att Gränsbevakningsväsendet bör ha rätt att få i enlighet med 136 § 5 och 6 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

behandlade uppgifter om radiokommunikation som skett i teleoperatörernas mobilnät eller i statliga myndigheters, kommuners, företags eller sammanslutningars lokala nätverk vid ett gränsövergångsställe eller i dess omedelbara närhet, samt anknyttande förmedlingsuppgifter. Till dessa delar beslutade man att i detta skede avgränsa propositionen till att endast omfatta utveckling av Gränsbevakningsväsendets egen verksamhet och egna förmågor. Avsikten är att myndighetssamarbetet och andra eventuella omständigheter som kompletterar regleringen ska granskas i ett senare skede.

Lagtekniskt behandlades i fråga om radioteknisk övervakning möjligheten att utvidga definitionen av teknisk övervakning i den gällande gränsbevakningslagen så att den skulle omfatta även övervakning av radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning. I de föreslagna bestämmelserna om radioteknisk övervakning finns vissa likheter med bestämmelserna om teknisk övervakning, men också tydliga skillnader, till exempel när det gäller övervakningens ändamål och vad övervakningen innefattar. Under beredningen ansågs det därför vara mer ändamålsenligt att hålla bestämmelserna separata. Dessutom framfördes det att begreppet teknisk övervakning är relativt etablerat i lagstiftningen och att det inte är motiverat att ändra det i detta sammanhang enbart i fråga om Gränsbevakningsväsendet.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Vid beredningen av propositionen har man inte identifierat någon befogenhet i lagstiftningen i andra länder som skulle motsvara den föreslagna radiotekniska övervakningen. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om militär underrättelseverksamhet och till vissa lagar som har samband med den (RP 203/2017 rd) beskrivs lagstiftningen i olika länder bland annat i fråga om signalspaning, som tekniskt påminner om radioteknisk övervakning. Eftersom syftet med och metoderna för underrättelseverksamheten avviker från det som gäller i fråga om den föreslagna radiotekniska övervakningen, anses det inte vara ändamålsenligt att bestämmelserna om signalspaning i andra länder granskas i detta sammanhang.

Sverige

I Sverige ansvarar polisen (Polismyndigheten) som lyder under Justitiedepartementet, Kustbevakningen som lyder under Försvarsdepartementet och den svenska tullen (Tullverket) som lyder under Finansdepartementet för gränsövervakning och gränskontroll. Polisen har huvudansvaret för gränskontrollerna. Kustbevakningen utför bland annat gränsövervakning och gränskontroll till sjöss.

I Sverige finns det en separat lag om kameraövervakning (*kamerabevakningslag*, SFS 2018:1200). Lagen kompletterar EU:s dataskyddslagstiftning, men den tillämpas också på verksamhet som inte omfattas av den regleringen. Syftet med lagen är att samordna kamerabevakning för berättigade ändamål med skyddet för fysiska personers privatliv. Lagen innehåller separata bestämmelser om kamerabevakning som den svenska kustbevakningen, polisen, säkerhetstjänsten respektive tullen bedriver. Myndigheterna får bedriva kamerabevakning på platser dit allmänheten har tillträde till endast om intresset av sådan bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Vid bedömningen av intresset av kamerabevakning ska, med vissa undantagsfall, beaktas bland annat om bevakningen behövs för att förebygga, utreda och lagföra brott, säkerställa skyddet för liv, hälsa, trygghet eller egendom, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förhindra olyckor eller för andra därmed jämförliga ändamål. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt bland annat vilket område som bevakas.

Enligt lagen ska upplysning om kamerabevakning lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Lagen innehåller dock vissa undantag, bland annat i fråga om bevakning som bedrivs i brådsakande fall samt bevakning som bedrivs från ett fordon, fartyg eller luftfartyg.

I Sverige trädde lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden i kraft den 1 augusti 2023 (*lag om polisiära befogenheter i gränsnära område*, SFS 2023:474). Lagen innehåller bestämmelser om nya befogenheter som gäller kroppsvisitation, inre utlänningskontroll och kamerabevakning i gränsnära områden. Syftet med lagen är att förbättra polisens förutsättningar att bekämpa olovlig vistelse i landet och gränsöverskridande brottslighet, såsom smuggling och utförsel av stöldgods. Kamerabevakning är enligt lagen tillåten i gränsnära områden och tillfartsvägar till gränsnära områden inom en 20 kilometers radie.

Estland

Övervakningen av Estlands gränser och gränskontrollerna sköts av polis- och gränsbevakningsväsendet (Politsei- ja Piirivalveamet), som lyder under inrikesministeriet och som enligt Estlands polis- och gränsbevakningslag (Politsei ja piirivalve seadus) är polismyndighet. Riksgränsen till sjöss övervakas av försvarsmakten.

I 95 § i den estniska lagen om riksgränserna (*Riigipiiri seadus*) föreskrivs det om teknisk övervakning. Enligt bestämmelsen får försvarsmakten och polisen vid gränsbevakning och upprätthållande av gränssäkerheten använda ändamålsenlig teknisk och elektronisk utrustning för att upptäcka olaglig gränsövergång, identifiera föremål, garantera säkerheten vid gränsövergångsställena och bekämpa gränsöverskridande brottslighet. I lagen definieras inte närmare vad som avses med teknisk utrustning. Upptagningar som gjorts med teknisk och elektronisk utrustning får i princip inte bevaras en längre tid än ett år.

Enligt 94 § 4 punkten i den estniska lagen om riksgränserna har försvarsmakten och polisen för genomförande av gränsbevakning rätt att tillfälligt installera teknisk och elektronisk utrustning på tillfälliga vägar eller enskilda vägar som är belägna invid eller leder till gränsnära områden eller gränsöverskridande vattendrag, eller på stränder eller privat mark. Ägarens eller innehavarens samtycke behövs inte.

6 Remissvar

6.1 Allmänt

Merparten av remissinstanserna understödde allmänt taget propositionen och ansåg att den förändrade verksamhetsmiljön förutsätter att nya befogenheter införs och att Gränsbevakningsväsendet använder modern inom sin verksamhet. Justitiekanslern ansåg de motiveringar till de föreslagna befogenheterna som ges i utkastet till proposition är allmänt godtagbara med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsordningen. Skyddspolisen konstaterade att det är ytterst viktigt att utveckla förmågan att få tidig varning, så att Gränsbevakningsväsendets och den högsta statsledningens beslutsfattande i fråga om hot mot gränssäkerheten, och därigenom mot den nationella säkerheten, grundar sig på aktuell lägesinformation och gör det möjligt att om så krävs vidta beredskaps- och motåtgärder i rätt tid. Jord- och skogsbruksministeriet och Skärgårdsdelegationen konstaterade att det i synnerhet i glesbygden är viktigt att man kan utnyttja teknik för att upprätthålla säkerheten.

Justitiekanslern och utrikesministeriet ansåg att det i propositionen vore bra att närmare lyfta fram förändringarna i den säkerhetspolitiska omgivningen och de utmaningar man försöker svara på med den föreslagna lagstiftningen. Propositionen kompletterades till denna del.

Underrättelsetillsynsombudsmannen konstaterade att den tekniska utvecklingen kommer att ge nya verksamhetsmöjligheter i samband med vilka det kan behöva bedömas om det finns behov av att genom lag föreskriva hur myndigheterna kan nyttiggöra dessa verksamhetsmöjligheter. För att lagstiftningen ska vara tydlig kan man behöva föreskriva även om sådana befogenheter som inte innebär ingrepp i fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. En utmaning kan dock vara eventuella e contrario-tolkningar av bestämmelserna i fråga om andra myndigheters befogenheter.

Diskrimineringsombudsmannen, Amnesty och Turvapaikanhakijoiden tuki ry förhöll sig delvis kritiskt till de föreslagna ändringarna och lyfte fram riskerna med användningen av teknik när det gäller tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna.

6.2 Radioteknisk övervakning

Syftet med övervakningen

Justitieministeriet, utrikesministeriet, försvarsministeriet, justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman ansåg att är skäl att i propositionen precisera den radiotekniska övervakningens geografiska räckvidd och omfattning samt förhållandet mellan den föreslagna regleringen och 4 § i gränsbevakningslagen, där det föreskrivs om den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt de ovannämnda instanserna och Transport- och kommunikationsverket förblir det i propositionsutkastet aningen oklart vad syftet med den radiotekniska övervakningen är och hur länge den pågår. Justitiekanslern ansåg också att man på ett tydligt sätt behöver särskilja de föreslagna befogenheterna från till exempel befogenheterna inom den civila och militära underrättelseinhämtningen och även från de befogenheter som gäller förebyggande av brott och kriminalunderrättelseinhämtning. Utifrån utlåtandena preciserades definitionen av radioteknisk övervakning så att övervakningen på samma sätt som teknisk övervakning är fortlöpande eller upprepad. Dessutom kompletterades motiveringen till propositionen.

Transport- och kommunikationsverket uppmärksammade att definitionen av radioteknisk övervakning enligt ordalydelsen omfattade observation av radioutrustning med hjälp av vilken teknisk anordning som helst. Eftersom det vid radioteknisk övervakning uttryckligen är fråga om övervakning med hjälp av egenskaperna hos elektromagnetiska vågor, preciserades bestämmelsen i överensstämmelse med detta. Också 29 b § som gäller behandling av radiokommunikation och förmedlingsuppgifter preciserades utifrån verkets utlåtande.

Inrikesministeriets polisavdelning föreslog att man överväger huruvida det kunde vara möjligt att på begäran av polisen rikta in radioteknisk övervakning på ett visst objekt. Vid den fortsatta beredningen ansågs det fortfarande ändamålsenligt att på det sätt som beskrivs i avsnitt 5.1 granska myndighetssamarbetet i ett senare skede.

Polisstyrelsen och finansministeriet lyfte fram behovet av att granska befogenheterna och förmågorna hos de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten på ett mer övergripande sätt än i fråga om endast en myndighet. Transport- och kommunikationsverket ansåg att det vore bra att i propositionen möjliggöra mer omfattande informationsutbyte mellan myndigheterna.

Till dessa delar konstaterades det vid den fortsatta beredningen att ärendet behandlas i andra pågående och kommande lagstiftningsprojekt.

Beslutsförfarandet

Riksdagens justitieombudsman, försvarsministeriet, underrättelsetillsynsombudsmannen och inrikesministeriets polisavdelning noterade att det inte i fråga om den radiotekniska övervakningen föreslås några bestämmelser om beslutsförfarandet. Regleringen har kompletterats så att beslut om radioteknisk övervakning ska fattas av avdelningschefen vid gräns- och sjöavdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Lokalisering av försvunna personer och nödställda personer

Användningen av den radiotekniska övervakningsförmågan för att lokalisera försvunna personer och personer som på annat sätt befinner sig i nöd ansågs allmänt vara värd att understöda. Jord- och skogsbruksministeriet och Skärgårdsdelegationen konstaterade att det i norra och östra Finland och i skärgårdsområdena ofta är Gränsbevakningsväsendet som är den första myndigheten på plats i nödsituationer. Riksdagens justitieombudsman och dataombudsmannen ansåg dock att tröskeln för lokalisering bör höjas på motsvarande sätt som i fråga om nödpositionering enligt exempelvis lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och polislagen. Regleringen preciserades till denna del genom en hänvisning till personer som befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara.

Skydd för förtroliga meddelanden och identifiering av personer

Remissinstanserna ansåg allmänt taget det vara bra att radioteknisk övervakning inte ska få användas för att få information om innehållet i förtroliga radiomeddelanden. Motiveringen preciserades dock till denna del.

Bland annat riksdagens justitieombudsman, underrättelsetillsynsombudsmannen, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet och Transport- och kommunikationsverket ägnade uppmärksamhet åt identifieringen av fysiska personer i samband med radioteknisk övervakning. Remissinstanserna ansåg att frågan om identifiering av enskilda personer delvis förblev oklar i utkastet till proposition, i synnerhet när identifieringen görs genom samkörning av uppgifter från olika övervakningstekniker eller genom identifiering i efterhand inom ramen för den operativa verksamheten. Dessutom påpekades det att även om avsikten inte skulle vara att utnyttja radiokommunikationen eller förmedlingsuppgifterna för att klarlägga identiteten hos innehavaren av radioutrustningen kommer den informationen i vilket fall som helst att vara tillgänglig. Transport- och kommunikationsverket ansåg att det i utkastet också förblev oklart huruvida uppgifter från den radiotekniska övervakningen kan användas vid beslutsfattande eller brottsutredning som gäller en enskild person. Underrättelsetillsynsombudsmannen ansåg att bestämmelserna om radioteknisk övervakning och behandling av uppgifter inom elektronisk kommunikation bildar en synnerligen svåröverskådlig kedja av olika verksamheter och deras syften. Motiveringen till propositionen har preciserats utifrån utlåtandena.

Transport- och kommunikationsverket föreslog att man överväger huruvida det på bestämmelsenivå borde krävas att uppgifter som omfattas av hemfriden inte ska få behandlas manuellt, i den mån det är tekniskt möjligt att göra en sådan begränsning. Justitieministeriet instämde dock i den framförda bedömningen av att den föreslagna regleringen inte är problematisk med tanke på skyddet för hemfriden. Till denna del gjordes det inga ändringar i regleringen.

Justitiekanslern, riksdagens justitieombudsman, justitieministeriet, utrikesministeriet och inrikesministeriets enhet för nationell säkerhet ägnade uppmärksamhet åt att begreppen gränssäkerhet och nationell säkerhet jämföras i propositionen. Även om upprätthållandet av gränssäkerheten i sig innehåller element som har samband med skyddet av den nationella säkerheten, torde endast mycket omfattande och allvarliga störningar i gränssäkerheten vara sådana att de enligt Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis och grundlagsutskottets utlåtandepraxis skulle betraktas som sådana hot mot den nationella säkerheten utifrån vilket nödvändiga och proportionerliga inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna kunde göras. Propositionens förhållande till skyddet för förtroliga meddelanden bör således bedömas på nytt ur detta perspektiv.

Justitieministeriet delade den bedömning som gjorts i propositionsutkastet om att begränsningen av skyddet för förtroliga meddelanden enligt den föreslagna regleringen ska anses vara liten och att regleringen inte förefaller vara problematisk med tanke på skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden som tryggas i grundlagen. Riksdagens justitieombudsman ansåg däremot att propositionen är problematisk med hänsyn till hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Vid den fortsatta beredningen preciserades förhållandet mellan den föreslagna regleringen och skyddet av den nationella säkerheten. När det gäller skyddet för förtroliga meddelanden ansågs det att de föreslagna befogenheterna inte ingriper i den rättigheten på det sätt som avses i 10 § 4 mom. i grundlagen.

Behandling av uppgifter från övervakningen

Dataombudsmannen ansåg att de bestämmelser som föreslås i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag behövs för att berättiga behandlingen av personuppgifter. Ombudsmannen betonade dock vikten av att de registrerade informeras om saken. Utifrån justitieministeriets utlåtande preciserades de bedömningar som gällde utnyttjandet av det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen tillåter, den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter samt motiveringen till lagstiftningsordningen i fråga om skyddet för personuppgifter. Dessutom fogades till propositionen utifrån justitieministeriets och justitiekanslerns utlåtanden en bedömning av behandlingen av känsliga personuppgifter i samband med teknisk övervakning och radioteknisk övervakning.

Justitiekanslern ansåg att insamlingen, användningen och utlämnandet av uppgifter inte i utkastet hade bundits till ett nödvändighetskrav. Även utrikesministeriet ansåg att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter behöver granskas närmare. Vid den fortsatta beredningen konstaterades det att 4 § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, som anger ett krav på nödvändighet vid behandlingen av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, som sådan också kan tillämpas på uppgifter som fås inom radioteknisk övervakning. Motiveringen kompletterades också till övriga delar.

Finansministeriet och Transport- och kommunikationsverket noterade att den radiotekniska övervakningen kommer att innefatta både personuppgifter och andra uppgifter. Utkastet till proposition innehöll dock inga andra bestämmelser om behandling av uppgifter från övervakningen än sådana som gällde personuppgifter, vilket betraktades som problematiskt särskilt med tanke på sekretessbelagda uppgifter och förmedlingsuppgifter från radiokommunikation. Eftersom det vid radioteknisk övervakning inte är ändamålsenligt eller till alla delar ens möjligt att tillämpa olika regler vid behandling av personuppgifter respektive andra uppgifter, kompletterades bestämmelserna så att Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag ska tillämpas på behandlingen av allt informationsmaterial som samlas in.

I synnerhet kommunikationsministeriet och Transport- och kommunikationsverket ägnade uppmärksamhet åt att ändamålen för behandlingen av personuppgifter som samlats in vid radioteknisk övervakning kommer att utvidgas till att omfatta laglighetsövervakning och analys-, planerings- och utvecklingsverksamhet samt utbildningsverksamhet genom tillämpningen av Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. I den fortsatta beredningen ansåg man fortfarande att detta är motiverat.

Electronic Frontier Finland - Effi ry ansåg att det behöver upprättas ett protokoll eller en rapport över uppgifter som raderats i enlighet med 29 c § i lagförslag 1. Dataombudsmannen ansåg att den föreslagna regleringen till denna del är tillräcklig och överensstämmer med etablerad praxis. Inga ändringar gjordes i bestämmelserna.

Försvarsministeriet konstaterade att allt datamaterial med personuppgifter som eventuellt kommer till Försvarsmakten från Gränsbevakningsväsendet inte nödvändigtvis enligt lag kan behandlas vid Försvarsmakten. Ministeriet föreslog att det i propositionen tas ställning till konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för andra myndigheter i synnerhet när det gäller behandling av personuppgifter. I den fortsatta beredningen konstaterades det att uppgifter från den radiotekniska övervakningen kommer att lämnas ut till andra myndigheter endast till den del de myndigheterna har rätt att behandla sådana uppgifter. Inga ändringar gjordes i bestämmelserna.

Dataombudsmannen ansåg att den föreslagna lagringstiden på tio år för andra uppgifter som behandlas i samband med radioteknisk övervakning förefaller vara rätt lång. I den fortsatta beredningen ansågs en lagringstid på fem år vara tillräcklig till denna del. Motiveringen till bestämmelserna om radering av personuppgifter preciserades också till övriga delar.

Utrustning för radioteknisk övervakning samt störningsfri kommunikation

Remissinstanserna ansåg det vara viktigt att den radiotekniska övervakningen inte orsakar störningar i allmänna kommunikationsnät, i synnerhet mobiltelefonnät. Föreningen Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry konstaterade att flyttbar radioteknisk utrustning, exempelvis falska basstationer, kan orsaka störningar i nätet. Eftersom det är svårt att på förhand bedöma i vilken mån sådana störningar kan förekomma, bör Gränsbevakningsväsendet åläggas en skyldighet att underrätta teleföretagen om användningen av radiotekniska övervakningsåtgärder, så att eventuella regionala störningssituationer ska kunna identifieras i efterhand. Även föreningen Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry ansåg att myndigheten vid behov bör åläggas en tydlig skyldighet att samarbeta med nätoperatörerna. Till denna del ansågs det vara tillräckligt att Transport- och kommunikationsverket kontrollerar den teknik som används vid radioteknisk övervakning.

Transport- och kommunikationsverket konstaterade att det vid eventuell långvarig och omfattande verksamhet bör ägnas särskild uppmärksamhet åt eventuella störningar som detta medför i radiotrafiken. På framställning av Transport- och kommunikationsverket och kommunikationsministeriet ändrades bestämmelserna så att Transport- och kommunikationsverkets kontroll ska gälla hela det integrerade systemet och inte bara enskild utrustning, så att man kan säkerställa att i synnerhet nödkommunikationen är störningsfri.

Transport- och kommunikationsverket ansåg att det i utkastet till proposition i viss mån förblev oklart huruvida det radiotekniska systemet eventuellt förmår identifiera teleadresser och teleterminalutrustning på det sätt som avses i 10 kap. 25 § i tvångsmedelslagen. Transport- och kommunikationsverket och även riksdagens justitieombudsman hänvisade till denna del till

grundlagsutskottets utlåtandepraxis om att det med hjälp av övervakning och tekniska metoder ska ses till att en anordning används endast för inhämtande av identifieringsuppgifter (bl.a. GrUU 99/2022 rd). Transport- och kommunikationsverket understödde dock i princip att egenskaperna hos de tekniska anordningar som myndigheterna använder inte begränsas. Vid den fortsatta beredningen ansågs det att den föreslagna 29 c § om utplåning av information från radioteknisk övervakning innefattar det att det tekniska systemet de facto används endast för de ändamål som anges i den föreslagna regleringen. Motiveringen kompletterades dock genom att man framhävde vikten av Gränsbevakningsväsendets interna övervakningsåtgärder till denna del.

6.3 Teknisk övervakning

Justitieministeriet och justitiekanslern ansåg att det av utkastet till proposition inte direkt framgår hur omfattande geografisk områden det kunde röra sig om inom den tekniska övervakningen och hur förslaget förhåller sig till den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet enligt 4 § i gränsbevakningslagen. Det rör sig också om en avsevärd utvidgning av Gränsbevakningsväsendets övervakningsuppgifter. Underrättelsetillsynsombudsmannen ägnade uppmärksamhet åt att det i allmänhet inte har ansetts finnas ett behov av en separat lagstadgad befogenhet för informationsinhämtning i fråga om kameraövervakning som bedrivs i syfte att skydda en myndighets egen lokal eller ett område som är i myndighetens eget bruk och som är stängt för allmänheten. Enligt ombudsmannen kan det dock för en tydligare reglering vara motiverat att utfärda bestämmelser om myndighetens verksamheter som en helhet. Motiveringen till propositionen kompletterades till dessa delar.

Justitieministeriet konstaterade att även om ändringsförslagen inte medför några ändringar i hur personuppgifter behandlas i samband med teknisk övervakning innebär den geografiska utvidgningen av användningsområdet för den tekniska övervakningen och den i förhållande till den gällande lagen bredare användningen av sådan övervakning i Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter också en mer omfattande behandling av personuppgifter än hittills. Justitiekanslern ansåg att definitionerna av Gränsbevakningsväsendets uppgifter kan anses vara i viss mån mångtydiga och rätt omfattande, vilket är ägnat att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna på ett inexakt sätt. Justitieministeriet och justitiekanslern lämnade motsvarande synpunkter även på behandlingen av personuppgifter inom den tekniska övervakningen. Dessa har behandlats ovan i samband med den radiotekniska övervakningen. Motiveringen till propositionen kompletterades till dessa delar.

Naturskyddsförbundet rf framförde att miljökonsekvenserna inte hade bedömts i propositionsutkastet, och ansåg att de föreslagna ändringarna i den tekniska övervakningen även kan vara till hjälp vid utredning av miljörelaterad brottslighet. Effi ry ägnade uppmärksamhet åt behovet av att förlänga lagringstiden för upptagningarna från den tekniska övervakningen. Motiveringen till propositionen kompletterades till dessa delar.

6.4 Andra synpunkter

Justitiekanslern och kommunikationsministeriet ansåg att förhållandet mellan propositionen och direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och EU-domstolens avgöranden i frågan behöver bedömas närmare.

Bland annat utrikesministeriet och diskrimineringsombudsmannen ansåg att utkastet till proposition inte innehöll en tillräcklig bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Till denna del noterade man de konkreta konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för enskilda och för grupper av människor, inklusive asylsökande, som

av olika orsaker rör sig på olika platser. Bland de övriga grundläggande och mänskliga rättigheterna lyfte remissinstanserna särskilt fram rätten till liv, personlig frihet och integritet, rörelsefriheten, skyddet för privatlivet och rättsskyddet. Även rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna var knapphändig i utkastet till proposition. Rådet ansåg att det var svårt att i propositionsutkastet få en uppfattning om omfattningen av de föreslagna ändringarna i fråga om dem som vistas i närheten av gränzonen. Rådet för bedömning av lagstiftningen gav också vissa närmare rekommendationer om komplettering av konsekvensbedömningarna.

Diskrimineringsombudsmannen och Amnesty betonade vikten av att konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna och för jämlikheten bedöms även när införandet av ny teknik planeras och under användningen av ny teknik. Justitieministeriet ägnade uppmärksamhet åt bedömningen av konsekvenserna för dataskyddet både när lagarna stiftas och när de genomförs.

Finansministeriet ansåg att bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna behöver preciseras ytterligare, bland annat i fråga om hur de grundläggande informationstekniktjänster som behövs för behandlingen av data från den radiotekniska övervakningen eller gränssnitt mellan dem och Gränsbevakningsväsendets övriga verksamhet ska tillhandahållas, och huruvida statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster kan utnyttjas som en lösning.

Propositionens konsekvensbedömning och specialmotiveringen kompletterades utifrån de ovannämnda utlåtandena.

Befälsförbundet rf betonade betydelsen av Gränsbevakningsväsendets interna föreskrifter och anvisningar samt behovet av utbildning innan den radiotekniska övervakningen införs.

Inrikesministeriets polisavdelning ansåg att polisen bör underrättas i synnerhet när teknisk och radioteknisk övervakning bedrivs någon annanstans än på gränsövergångsställen eller på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Dessutom bör polisen utan dröjsmål underrättas om iakttagelser av störningar av den allmänna ordningen och säkerheten eller brott som inte är ringa. I den fortsatta beredningen konstaterades det att polisen med stöd av gällande lagstiftning kan underrättas om iakttagelser som hör till polisens behörighet. Till denna del gjordes det inga ändringar i regleringen.

Ålands landskapsregering konstaterade att det i propositionen på behörigt sätt har identifierats hur den föreslagna regleringen ska tillämpas i landskapet Åland.

I utlåtandena framfördes det kommentarer om att remisstiden varit kortare än normalt samt kommentarer om behovet av en internationell jämförelse, om frågor kring den praktiska tillämpningen av de nya befogenheterna, om Frontex möjlighet att bistå Gränsbevakningsväsendet samt om omständigheter som hänför sig till en eventuell senare komplettering av bestämmelserna. Remissinstanserna föreslog också vissa tekniska justeringar, vilka har beaktats i den slutliga bearbetningen av propositionen.

7 Specialmotivering

7.1 Gränsbevakningslagen

29 §. Teknisk övervakning.

Enligt den gällande paragrafen har Gränsbevakningsväsendet rätt att företa teknisk övervakning för genomförande av gränskontroller. Enligt artikel 2.10 i kodexen om Schengengränserna avses med gränskontroll verksamhet vid en gräns, i enlighet med och för att uppnå målen i den förordningen, som utan hänsyn till andra skäl enbart bedrivs som svar på en avsikt att passera gränsen eller själva passagen av den och som består av in- och utresekontroller och gränsövervakning. Enligt artikel 2.11 avses med in- och utresekontroller kontroller vid gränsövergångsställen för att säkerställa att personer, deras transportmedel och föremål i deras besittning kan tillåtas att resa in i medlemsstaternas territorium eller att lämna det. Enligt artikel 2.12 avses med gränsövervakning övervakning av gränser mellan gränsövergångsställen och övervakning av gränsövergångsställen utanför de fasta tiderna för öppethållande för att hindra personer från att kringgå in- och utresekontrollerna.

Det föreslås att användningsområdet för den tekniska övervakningen utvidgas till att förutom gränskontroll omfatta också upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet samt skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Paragrafens rubrik preciseras på motsvarande sätt.

Enligt 3 § 1 mom. i gränsbevakningslagen är Gränsbevakningsväsendets uppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Med upprätthållande av gränssäkerheten avses enligt 2 § 6 punkten i gränsbevakningslagen åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. Upprätthållandet av gränssäkerheten omfattar bland annat kontaktpersoner i tredjeländer, samarbete med grannländer, gränskontroll vid riksgränsen och i närheten av den samt samarbete i inlandet och med myndigheter i de andra Schengenstaterna.

Med upprätthållande av gränsordningen avses enligt 2 § 5 mom. i gränsbevakningslagen verkställighet av bestämmelser som gäller riksgränsen och gränsövergångsställen samt av bestämmelser och föreskrifter som gäller internationellt samarbete mellan gränsmyndigheter samt tillsyn över att de iakttas. I praktiken övervakas gränsordningen vid de yttre gränserna i samband med gränskontrollen och vid de inre gränserna i samband med annan övervakning och underhållsarbeten vid gränsen. Vid den yttre gränsen är det fråga om uppgifter enligt gränsordningsöverenskommelsen mellan Finland och Ryssland (Överenskommelse mellan Republiken Finlands Regering och Socialistiska Rådsrepublikernas Förbunds Regering angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser, FördrS 32/1960), såsom övervakning av riksgränsens rāmärken och skick, verksamhet vid riksgränsen och efterlevnaden av bestämmelserna om gränsövergång när det gäller husdjur och produktionsdjur. Eftersom upprätthållandet av gränsordningen sker i samband med upprätthållandet av gränssäkerheten preciserar den föreslagna utvidgningen användningsområdet för teknisk övervakning.

Enligt 3 § 2 mom. i gränsbevakningslagen utför Gränsbevakningsväsendet tillsynsuppgifter som anges särskilt. Till de viktigaste tillsynsuppgifterna hör utöver gränskontroll territorialövervakning, jakt- och fiskeövervakning, övervakning av vägtrafiken, terrängtrafiken och sjötrafiken samt övervakning som hänför sig till miljöskydd och naturvård. Gränsbevakningsväsendet utför övervakning främst i närheten av riksgränsen och på havsområden. Vid territorialövervakningen följs bestämmelserna om teknisk övervakning i 30 § i territorialövervakningslagen. I fråga om andra övervakningsuppgifter skulle övervakning i enlighet med gränsbevakningslagen möjliggöra fortlöpande eller upprepad övervakning till exempel i närheten av kadaver, vid vattendrag som är belagda med fiskeförbud eller i områden där terrängtrafik är förbjuden, för att kunna avslöja olaglig verksamhet. Med hjälp av teknisk

övervakning är det också möjligt att utreda till exempel på vilka terräng- och sjötrafikleder som terräng- och sjösäkerheten kan förbättras genom övervakning med patruller.

Gränsbevakningsväsendet utövar vanligen övervakning av utlänningar vid östgränsen utanför gränzonen, på havsområden och i skärgården, inom de områden som hör till Schengenområdet på de flygplatser och i de hamnar som är gränsövergångsställen samt vid de inre gränserna vid gränsövergångsställen och utanför tätorter. På andra ställen utövar Gränsbevakningsväsendet övervakning av utlänningar för att stödja andra behöriga myndigheter när dessa genomför uppdrag. När övervakning av utlänningar utövas vid de inre gränserna får övervakningen inte ha motsvarande inverkan som gränskontrollen. Behovet av övervakning av utlänningar kan öka snabbt till exempel på grund av massinvandring, ökad terrorism eller ett militärt hot. Teknisk övervakning kan då bidra till en effektiv övervakning.

Gränsbevakningsväsendet ska under alla omständigheter skydda sin synnerligen viktiga verksamhet, sin personal, den egendom, de föremål och de ämnen som är i Gränsbevakningsväsendets besittning samt sekretessbelagda uppgifter mot hot som riktas mot dessa. Gränsbevakningsväsendet skyddar också vid behov personer som lagligen vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på dess områden. Gränsbevakningsväsendet har enligt 30 § i territorialövervakningslagen rätt att företa teknisk övervakning som hänför sig till territorialövervakningen på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Den verksamhet eller det objekt som ska skyddas kan också finnas någon annanstans än vid ett gränsövergångsställe eller på ett område som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Teknisk övervakning kan användas till exempel för att skydda operativ verksamhet och övningsverksamhet som sker utanför de områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, så att utomstående personer inte kommer in på ett område utan att Gränsbevakningsväsendet har kännedom om det.

Enligt den gällande paragrafen får Gränsbevakningsväsendet företa teknisk övervakning i närheten av gränsen, på finskt havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet. Tyngdpunkten i övervakningen ligger på finskt territorium, men på grund av närheten till gränsen riktas den tekniska övervakningen i praktiken också mot områden utanför Finlands gränser. Särskilt på havsområden sträcker sig den tekniska övervakningen oundvikligen också in på internationella vattenområden. Därför föreslås det att den avgränsning som gäller finskt havsområde slopas. De föreslagna bestämmelserna motsvarar den tekniska övervakningen enligt 30 § i territorialövervakningslagen, som redan för närvarande omfattar området mellan territorialvattengränserna och kusten i sin helhet och kan tänkas sträcka sig ut även på internationellt vattenområde (RP 38/2000 rd).

Det föreslås att den tekniska övervakningens geografiska räckvidd utvidgas till att omfatta också havskusten, luftrummet och områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Anordningarna för teknisk övervakning på havsområden är placerade på kusten och de är i regel riktade mot havet, områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning eller gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet. I praktiken omfattar den tekniska övervakningen dock i någon mån också havskusten.

Teknisk övervakning av luftrummet behövs i synnerhet på grund av den ökade mängden obemannad luftfart. Luftfarten kännetecknas av att positionen ändras snabbt. För att eventuella övervakningsåtgärder och förberedelser för motåtgärder ska kunna genomföras på ett kontrollerat och luftfartssäkert sätt måste det område som övervakas vara större än till exempel det område på marken där rätten att vistas är begränsad. Därför kan den tekniska övervakningen enligt förslaget omfatta hela luftrummet. Det är uttryckligen fråga om teknisk övervakning av luftrummet, inte övervakning från luftrummet av verksamhet som äger rum på marken.

Teknisk övervakning på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning innebär i praktiken Gränsbevakningsväsendets lokaler och andra områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, inklusive övningsområden som omfattas av begränsningar i rörelsefriheten. För kameraövervakning i syfte att skydda en myndighets egen lokal eller ett område som är i myndighetens eget bruk och som är stängt för allmänheten har det i allmänhet ansetts att det inte behövs särskild befogenhet. I paragrafen görs ingen åtskillnad mellan områden som är tillgängliga för allmänheten och områden som är stängda, så bestämmelserna är ändamålsenliga med tanke på tydligheten i fråga om den tekniska övervakningen som helhet. Dessutom omfattar bestämmelserna också de nämnda lokalernas och områdenas omedelbara närhet.

Under normala förhållanden hör till exempel stabsområden, karsernområden, gränsbevakningsstationer, gränsövergångsställenas områden och skjutområden till de områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Behovet av teknisk övervakning blir särskilt tydligt i störningssituationer under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Då kan antalet områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning öka. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet finns i 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet kan höja sin beredskap också av andra orsaker än för att höja försvarsberedskapen. Detta kan ske till exempel för att upprätthålla gränssäkerheten vid massinvandring eller för att avvärja en storolycka till havs. Teknisk övervakning får enligt förslaget också bedrivas i de nämnda områdenas omedelbara närhet, såsom till exempel på vägar som leder till områdena. I 5 kap. i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) finns bestämmelser om kameraövervakning på arbetsplatser. Dessa ska beaktas när det är fråga om lokaler.

I och med att användningsområdet för teknisk övervakning utvidgas kan Gränsbevakningsväsendet bättre än för närvarande inrikta sina personalresurser på uppgifter som uttryckligen kräver mänskliga åtgärder. Särskilt patrulleringen kan riktas på ett optimalt sätt. Teknisk övervakning som anmälts på förhand kan också bidra till att förebygga olovlig verksamhet och stödja utredningar i efterhand av olika situationer. Målet är att avlägsna luckor i den nuvarande regleringen, skapa flexibilitet med beaktande av olika störningssituationer och förtydliga lagstiftningsgrunden.

Med hjälp av teknisk övervakning kan patrulleringen riktas på ett optimalt sätt. Detta skulle öka övervakningens omfattning, förkorta den tid som går åt till att ingripa i misstänkta brott samt optimera användningen av fordon så att övervakningsverksamheten blir mer produktiv, ekonomisk och miljövänlig. De förhandsuppgifter om objektet för en åtgärd som man kan få med hjälp av teknisk övervakning förbättrar också arbetssäkerheten.

Vid utförandet av teknisk övervakning ska det fortfarande beaktas inom vilka områden Gränsbevakningsväsendet verkar enligt 4 § 1 mom. i gränsbevakningslagen. Ändringen av bestämmelserna utvidgar således inte Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde.

Det föreslås inga ändringar i definitionen av teknisk övervakning. Enligt förslaget avses med teknisk övervakning fortfarande på motsvarande sätt som i 4 kap. 1 § i polislagen och 28 § i tullagen fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild. Den tekniska övervakning som omfattas av regleringen är således fortlöpande. De tekniska anordningar som används för övervakningen är i allmänhet också verksamma då att ingen tillfälligtvis följer den information som de förmedlar.

Enligt förslaget får teknisk övervakning inte heller i fortsättningen bedrivas mot sådana hemfridsskyddade platser som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) eller mot toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande platser, och inte heller mot personalutrymmen eller sådana arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk. Det är inte tillåtet att med hjälp av teknisk övervakning fotografera eller filma ett objekt på ett skyddat område, även om objektet på något annat sätt kan ses med egna ögon.

Tyngdpunkten inom Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning föreslås fortfarande vara genomförandet av gränskontroller i närheten av den yttre gränsen. De föreslagna ändringarna gör det dock möjligt att använda teknisk övervakning också någon annanstans, om det behövs för genomförande av gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, Gränsbevakningsväsendets tillsynsuppgifter eller skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Syftet med den tekniska övervakningen är att ingripa i eventuella störningar. Om man på basis av de uppgifter som fås med hjälp av övervakningen övergår från allmän övervakning till att följa en viss person, blir det fråga om utövande av befogenheter som gäller observation och teknisk observation.

På grund av den föreslagna utvidgningen när det gäller områden behöver det preciseras att det inte ges någon separat information om teknisk övervakning från havskusten ut mot havet eller i luftrummet. På havskusten är anordningarna för teknisk övervakning i praktiken så nära strandlinjen att det område som befrias från anmälningsskyldigheten är tämligen smalt och den olägenhet som det medför mycket liten. När det gäller teknisk övervakning i luftrummet är det däremot i praktiken omöjligt att meddela om övervakningen.

Bestämmelser om behandlingen av uppgifter från teknisk övervakning finns i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. I bestämmelserna görs de preciseringar som behövs på det sätt som beskrivs nedan.

29 a §. Radioteknisk övervakning.

Det föreslås att en ny paragraf fogas till lagen. I den föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att bedriva radioteknisk övervakning. Enligt *1 mom.* avses med *radioteknisk övervakning* att med hjälp av någon annan teknisk anordning än radar fortlöpande eller upprepade gånger observera, identifiera, lokalisera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning med hjälp av egenskaperna hos de elektromagnetiska vågorna.

Enligt 3 § 15 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med *radiofrekvenser* elektromagnetiska vågor med lägre frekvens än 3 000 gigahertz som utbreder sig fritt. Med *radioutrustning* avses enligt 14 punkten en anläggning eller en väsentlig del av den som är avsedd för sändning (*radiosändare*) eller mottagning (*radiomottagare*) av radiofrekventa elektromagnetiska vågor, för radiokommunikation eller för något annat ändamål.

Med *observation* av radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning avses förmågan att observera en elektromagnetisk våg och dess frekvens, effekt och modulering. Enbart observation ger inte någon närmare information om radiovågens eller radioutrustningens position, utan anger överlag att en sådan finns på det övervakade området.

Med *identifiering* avses åtgärder, genom vilka man kan ta reda på radiosändarens typ, dvs. om den radioutrustning som observerats är till exempel en radar, maritim VHF-radio, mobiltelefon eller annan terminalutrustning. I praktiken sker identifieringen med hjälp av den radiofrekvens som radioutrustningen använder.

Med *lokalisering* avses att utreda de radiofrekventa elektromagnetiska vågornas och radioutrustningens mer exakta position, till exempel genom att mäta radiosignalens riktning och distansen.

Med *specificering* avses åtgärder för att särskilja radioanläggningar från varandra. Specificeringen kan göras till exempel med hjälp av maskinvaru-ID för radioutrustningen eller någon annan specificerande beteckning. Till dessa hör bland annat det internationella identifikationsnumret IMEI-nummer (International Mobile Equipment Identity) och internationell mobilabonnentidentitet (IMSI). Dessa kan kopplas till en enskild juridisk person eller fysisk person. Syftet med radioteknisk övervakning är dock inte att specificera och identifiera fysiska personer som använder radioutrustning. Till denna del innehåller den föreslagna 29 b § närmare bestämmelser om begränsningar som gäller behandlingen av förmedlingsuppgifter om radiokommunikation. Det bör emellertid noteras att alla radiosignaler eller andra radiovågor inte kan kopplas till fysiska personer, varken direkt eller indirekt.

Med *att följa* avses att utreda ändringar i positionen när det gäller radioutrustning som har identifierats och eventuellt specificerats.

Bestämmelserna om radioteknisk övervakning föreslås inte gälla övervakning som utförs med hjälp av radar.

Befogenheterna för radioteknisk övervakning föreslås vara begränsade när det gäller område. Befogenheterna ska dessutom vara bundna till utförandet av Gränsbevakningsväsendets viktigaste uppgifter. Enligt det föreslagna 2 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Enligt 4 § 1 mom. i gränsbevakningslagen verkar Gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det behövs för att slutföra en lagstadgad uppgift, ge handräckning eller ge assistans till en annan finsk myndighet. Också den radiotekniska övervakningen ska riktas i enlighet med 4 § 1 mom. i gränsbevakningslagen, och de föreslagna bestämmelserna utvidgar inte Gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde. Största delen av den radiotekniska övervakningen sker således på områden i närheten av riksgränsen, på havsområden och områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. På andra ställen är den radiotekniska övervakningen tillfällig.

Med närheten av riksgränsen avses områden nära gränsen på båda sidor om Finlands riksgräns. Den tekniska prestationsförmågan hos den utrustning som lämpar sig för radioteknisk övervakning kan möjliggöra observation av radiofrekventa elektromagnetiska vågor inom ett mycket stort område. Tekniskt sett är det dock möjligt att också avgränsa det material som samlas in endast till sådant som behövs och är motiverat för att utföra de uppgifter som avses i paragrafen. Enligt den allmänna principen för folkrätten åtnjuter varje suverän stat territoriell integritet och politiskt oberoende i förhållande till andra stater. Det kan bedömas att sådan allmän övervakning som utförs inom den egna statens territorium och som delvis sträcker sig till en annan stats territorium inte ska anses problematisk med tanke på suveräniteten.

Med havsområden avses alla havsområden, inklusive internationella vatten. Tyngdpunkten för den radiotekniska övervakningen är finskt havsområde, men på grund av havsområdenas karaktär sträcker sig den radiotekniska övervakningen oundvikligen också till Finlands ekonomiska zon och andra internationella vattenområden. För att övervakningen av havsområdena ska vara ändamålsenlig, föreslås det att den radiotekniska övervakningen också får omfatta havskusten på samma sätt som den tekniska övervakningen.

Radioteknisk övervakning av luftrummet behövs i synnerhet på grund av den ökade mängden obemannad luftfart. Luftfarten kännetecknas av att positionen ändras snabbt. För att eventuella övervakningsåtgärder och förberedelser för motåtgärder ska kunna genomföras på ett kontrollerat och luftfartssäkert sätt måste det område som övervakas vara större än till exempel det område på marken där rätten att vistas är begränsad. Därför kan den radiotekniska övervakningen enligt förslaget omfatta hela luftrummet. Bestämmelsen kompletterar befogenheten att ingripa i obemannade luftfartygs färd enligt 38 a § i gränsbevakningslagen. Med hjälp av radioteknisk övervakning är det möjligt att övervaka obemannad luftfart också i situationer där tröskeln för ingripande enligt 38 a § ännu inte har uppnåtts.

Enligt förslaget får radioteknisk övervakning bedrivas på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet. Gränsövergångsställen är de gränsövergångsställen vid landgränsen mellan Finland och Ryssland samt flygplatser, hamnar och sjöbevakningsstationer som anges i statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (901/2006). Vid Schengenområdets inre gränser finns det gränsövergångsställen endast när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna. Varje gränsövergångsställes område har definierats närmare genom beslut av den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Med ett gränsövergångsställes omedelbara närhet avses till exempel vägar som leder till gränsövergångsstället.

Radioteknisk övervakning på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning innebär i praktiken Gränsbevakningsväsendets lokaler och andra områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, inklusive övningsområden som omfattas av begränsningar i rörelsefriheten. Under normala förhållanden hör till exempel stabsområden, karsernområden, gränsbevakningsstationer, gränsövergångsställes områden och skjutområden till de områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. Behovet av radioteknisk övervakning blir särskilt tydligt i störningssituationer under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Då kan antalet områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning öka. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet finns i 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet kan höja sin beredskap också av andra orsaker än för att höja försvarsberedskapen. Detta kan ske till exempel för att upprätthålla gränssäkerheten vid massinvandring eller för att avvärja en storolycka till havs. Radioteknisk övervakning får enligt förslaget också bedrivas i de nämnda områdenas omedelbara närhet, såsom till exempel på vägar som leder till områdena.

Bestämmelserna om radioteknisk övervakning innehåller inte på samma sätt som i fråga om teknisk övervakning ett förbud mot att rikta övervakningen mot områden som omfattas av hemfriden. Ett sådant krav skulle i praktiken vara omöjligt, eftersom det geografiska område som omfattas av radioteknisk övervakning är relativt stort. Gränsbevakningsväsendet har inte möjlighet att på förhand utreda vilka objekt som omfattas av en sådan begränsning, till skillnad från när det är fråga om fortlöpande och upprepade kameraövervakning. Riksdagens förvaltningsutskott har i samband med granskningen av en liknande frågeställning i anknytning till lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning konstaterat att teknisk observation som sker över ett datanät inte ingriper i skyddet för hemfriden, eftersom man genom åtgärden inte

inhämtar information om det utrymme där den utrustning som är föremål för underrättelseinhämtningen finns, utan enbart om utrustningen i fråga (FvUB 36/2018 rd). Avgörandet av huruvida en befogenhet är tillåten eller inte kan därför, enligt utskottet, helt klart inte grunda sig på om utrustningen och den person som använder den befinner sig i ett utrymme som används för stadigvarande boende eller inte.

Radioteknisk övervakning är en effektiv form av övervakning som sådan, men särskilt i kombination med teknisk övervakning. Med radioteknisk övervakning är det möjligt att komplettera den tekniska övervakningen på ett kostnadseffektivt sätt till exempel i förhållanden med dålig sikt. Med hjälp av radioteknisk övervakning kan man till exempel upptäcka radarsignaler från ett fartyg som kört vilse på grund av dimma eller som försöker utnyttja dimman och utifrån uppgifterna från övervakningen vidta åtgärder för att förebygga olovlig gränspassage eller för att gripa den som olovligen passerat gränsen.

Med hjälp av radioteknisk övervakning kan man skapa en lägesbild i realtid för de behov som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets kärnuppgifter, dvs. gränskontroller och upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen. Innehållet i dessa begrepp beskrivs närmare i specialmotiveringen till 29 § om teknisk övervakning. Den radiotekniska övervakningen producerar behövlig information i synnerhet till grund för den operativa fältverksamheten. Med hjälp av radioteknisk övervakning är det till exempel möjligt att observera om det inom något område finns ovanligt mycket radioutrustning eller upptäcka radioutrustning på en avvikande plats. Personer som olovligen passerar riksgränsen eller försöker passera den använder nästan utan undantag utrustning som sänder radiofrekventa elektromagnetiska vågor, eller bär med sig sådan utrustning. Dessa är bland annat kartprogramvara som används med terminalutrustning och som gör det lättare att röra sig utanför vägnätet för att undvika teknisk övervakning, patruller och utomstående vittnen. Med hjälp av den lägesbild som skapas kan sådana uppgifter som kräver mänskliga åtgärder riktas så effektivt som möjligt.

Enligt artikel 36 i gränsordningsöverenskommelsen mellan Finland och Ryssland är de fördragsslutande parterna förpliktade att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra sådana tilldragelser som kan uppkomma vid gränsen, samt undersöka och vid behov avgöra alla gränstilldragelser. Gränsbevakningsväsendet utreder och undersöker årligen flera överträdelser av gränsordningsöverenskommelsen som orsakats av renar och jakthundar. I nuläget har många renar och största delen av de jakthundar som används i närheten av riksgränsen radiosändare som används för att lokalisera dem. Med hjälp av radioteknisk övervakning kan man till exempel lokalisera radioutrustning som rör sig i närheten av riksgränsen och vidta åtgärder för att ta reda på användaren och dess verksamhet samt vidare för att förebygga och avslöja överträdelser av gränsordningsöverenskommelsen.

Gränsbevakningsväsendets bevakningsfartyg skapar en radioteknisk lägesbild lokalt i de områden där de rör sig. Spaningsplan kan däremot stödja skapandet av en radioteknisk lägesbild i större utsträckning på de land- och havsområden som avses i paragrafen. Lägesbilden innehåller uppgifter om till exempel radaranläggningar på havsområden och gränsområden, nödsändare inom sjöfarten, radiotelefoner, mobiltelefoner, satellitsändare, AIS-sändare inom sjöfarten och anslutningspunkter för WIFI. Lägesbilden kan kompletteras med uppgifter som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets egen verksamhet. Gränsbevakningsväsendet kan också utföra radioteknisk övervakning med fast installerad utrustning på land- eller vattenområden.

Den lägesbild som fås med hjälp av teknisk övervakning kan utnyttjas inte bara för operativ fältverksamhet utan också för att skapa omvärldsmedvetenhet. Med omvärldsmedvetenhet

avses kortvarig uppföljning och övervakning av läget samt skapande av en långsiktig lägesbild. Genom radioteknisk övervakning är det möjligt att observera om förhållandena till exempel i områden nära riksgränsen har förändrats jämfört med tidigare. Med radioteknisk övervakning kan man också inhämta information som behövs till stöd för statsledningens beslutsfattande. Ett sådant behov föreligger till exempel i situationer där man överväger tillfällig stängning av gränsövergångsställen, begränsning av gränsövergångstrafiken eller koncentrerat av ansökan om internationellt skydd i enlighet med 16 § i gränsbevakningslagen.

Radioteknisk övervakning kan också användas för att skydda Gränsbevakningsväsendets verksamhet från hot som riktas mot den. Med radioteknisk övervakning är det möjligt att avslöja till exempel radiosändare som orsakar radiostörningar som utgör ett hot mot radiokommunikation i säkerhetssyfte, såsom anordningar som stör satellitpositioneringssignaler eller Gränsbevakningsväsendets radiokommunikation. Med hjälp av radioteknisk övervakning kan radioutrustning som orsakar störningar observeras och lokaliseras så snabbt som möjligt, och man kan rikta så proportionerliga åtgärder som möjligt för att avhjälpa eller begränsa störningen. Skyddet av Gränsbevakningsväsendets verksamhet innebär också att man skyddar utförandet av enskilda uppdrag inom Gränsbevakningsväsendet, såsom till exempel territorialövervakningsuppdrag, räddningsuppdrag, säkerhetsuppgifter, uppdrag för att höja den militära beredskapen eller handräckningsuppdrag. Skyddet av verksamheten kan också innebära skydd av kritisk materiel, kritiskt material eller kritiska objekt eller av sekretessbelagda taktiska och tekniska förfaranden.

Systemet för radioteknisk övervakning behöver tekniskt programmeras med ett geografiskt område, så att de uppgifter om radiosignaler och radioutrustning som lokaliseras utanför området automatiskt raderas ur systemet utan att den person som följer den lägesbild som systemet skapar får information om dem. På det här sättet säkerställs det att radioteknisk övervakning utförs endast på de områden som avses i paragrafen och för de ändamål som anges i paragrafen. Enligt förslaget får radioteknisk övervakning bedrivas endast i den utsträckning det behövs för utförandet av Gränsbevakningsväsendets egna lagstadgade uppgifter enligt paragrafen. Övervakning får således inte inriktas på ett visst objekt endast på begäran av en annan myndighet. Enligt förslaget får information som samlats in med hjälp av radioteknisk övervakning dock lämnas ut till en annan myndighet, om myndigheten enligt gällande lagstiftning har rätt att få uppgifterna av Gränsbevakningsväsendet. Rätten att lämna ut information gäller dock på det sätt som beskrivs nedan inte upptagningar från radioteknisk övervakning i sin helhet.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om radioteknisk övervakning för att lokalisera personer som befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara. Till denna del innehåller bestämmelserna inte på samma sätt som i 2 mom. någon begränsning som gäller området, utan befogenheten ska kunna användas överallt där Gränsbevakningsväsendet är verksamt i enlighet med 4 § 1 mom. i gränsbevakningslagen. Enligt 3 § i gränsbevakningslagen utför Gränsbevakningsväsendet efterspanings- och räddningsuppgifter. I praktiken är det oftast fråga om efterspaning som utförs utifrån ett nödmeddelande som gäller sjöräddning och som Gränsbevakningsväsendet mottagit direkt eller ett nödmeddelande som förmedlats till Gränsbevakningsväsendet via nödcentralen, eller ett uppdrag som utförs som handräckning till polisen. Det är dock möjligt att Gränsbevakningsväsendet får meddelande om en person som är anmäld försvunnen eller nödställd också på något annat sätt än genom ett nödmeddelande. Enligt förslaget ska Gränsbevakningsväsendet även då ha möjlighet att utnyttja radioteknisk övervakning för att lokalisera personen, om det utifrån de inkomna uppgifterna bedöms att personen befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara.

Enligt 321 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är teleföretag skyldiga att till nödcentralen, sjöräddningscentralen, sjöräddningsundercentralen och polisen för behandling lämna ut 1) lokaliseringssuppgifter om det abonnemang eller den terminalutrustning som ett nödmeddelande har sänts från samt uppgifter om abonnemangets identifieringssuppgifter, abonnent, användare och installeringsadress, och 2) lokaliseringssuppgifter om det abonnemang eller den terminalutrustning som använts av den person som är föremål för nödmeddelandet samt uppgifter om abonnemangets identifieringssuppgifter, abonnent, användare och installeringsadress, om den myndighet som tagit emot nödmeddelandet har grundad anledning att anta att personen i fråga befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara. Ovan avsedda uppgifter ska lämnas ut trots den sekretess som avses i 136 § i den lagen och trots de villkor som gäller behandling av lokaliseringssuppgifter enligt 160 och 161 § i samma lag, samt oberoende av vad abonnenten eller användaren har avtalat med teleföretaget om hemlighållande av uppgifter. En leverantör av mervärdestjänster har rätt att lämna ut ovan avsedda uppgifter till de myndigheter som nämns ovan.

Med den utrustning för radioteknisk övervakning som Gränsbevakningsväsendet använder finns det möjlighet att komplettera de uppgifter som teleföretag lämnar ut, i synnerhet på vidsträckta glesbygdsmråden där teleoperatörernas länknät är glest. Användningen av utrustning som lämpar sig för radioteknisk övervakning på ett efterspaningsområde kan göra att en person som är vilse eller i behov av hjälp hittas snabbare även i svåra väder- och terrängförhållanden.

Enligt 4 mom. ska beslut om radioteknisk övervakning fattas av avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet. Beslutet ska fattas skriftligt. Eftersom den radiotekniska övervakningen enligt definitionen i 1 mom. är fortlöpande eller upprepad ges i beslutet i praktiken närmare riktlinjer för hur de villkor som anges i lagen, såsom begränsningar av övervakningen i fråga om område och innehåll, ska beaktas. Syftet med bestämmelsen är inte att chefen för gräns- och sjöavdelningen i en enskild situation ska fatta beslut om användning av ett radiotekniskt system för att lokalisera en person som befinner sig i nöd eller omedelbar fara.

I det föreslagna 5 mom. föreskrivs det att det inte ges någon separat information om radioteknisk övervakning. I praktiken skulle det vara omöjligt att meddela om övervakningen, eftersom de tekniska anordningarnas sensorer samlar in information från ett större område än det område där de är placerade, i synnerhet när den radiotekniska övervakningen utförs från ett rörligt objekt, såsom Gränsbevakningsväsendets bevakningsfartyg eller spaningsplan. Staben för Gränsbevakningsväsendet ska därför i egenskap av personuppgiftsansvarig ägna särskild uppmärksamhet åt att de registrerade informeras på något annat sätt i enlighet med dataskyddslagstiftningen.

29 b §. *Behandling av information från elektronisk kommunikation vid radioteknisk övervakning.*

Enligt 3 § 17 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med *radiokommunikation* kommunikation med hjälp av radiovågor och med radiobestämning för fastställande av ett föremåls position, hastighet eller andra kännetecken eller erhållande av information om dessa parametrar med hjälp av radiovågornas utbredningsegenskaper. Enligt 18 punkten avses med *lokaliseringssuppgift* information från ett kommunikationsnät eller en terminalutrustning som anger ett abonnemangs eller en terminalutrustnings geografiska position och som används för annat än för att förmedla meddelanden. Enligt den 40 punkt som för närvarande är i kraft till och med den 21 juni 2024 avses med *förmedlingsuppgifter* information som kan kopplas till en juridisk eller fysisk person och som behandlas för att överföra meddelanden, samt uppgifter om en radiostations identifieringssignal och radiosändarens

användare samt om radiosändningens starttid, varaktighet och utsändningsplats. Definitionen omfattar inte uppgifter om radiosändarens typ, vilket innebär att också den informationen får behandlas. Radiosändarens typ innebär information om huruvida det är fråga om till exempel ett luftfartyg eller dess styranordning, VHF-radio, radar, nödsändare eller mobiltelefon.

Som det konstateras i avsnitt 2.1.2, möjliggör lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation observation av en radiosignals sändareffekt, modulation och frekvens, om behandlingen inte resulterar i sådana förmedlingsuppgifter som avses i lagen. För att utreda radioutrustningens mer exakta läge och närmare specificera radioutrustningen eller dess användare krävs dock uttrycklig befogenhet.

För att radioteknisk övervakning enligt den föreslagna 29 a § ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt krävs det att Gränsbevakningsväsendet har rätt att behandla förmedlingsuppgifter om också annan radiokommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Det föreslagna 1 mom. innehåller en bestämmelse om detta. Rätten att behandla uppgifter föreslås också omfatta uppgifter som Gränsbevakningsväsendet har fått från en annan myndighet, om Gränsbevakningsväsendet föreskrivits rätt att få sådan information för utförande av radioteknisk övervakning.

Enligt 10 § 4 mom. i grundlagen kan det genom lag föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång, vid säkerhetskontroll och under frihetsberövande samt för att inhämta information om militär verksamhet eller sådan annan verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten. De föreslagna bestämmelsernas förhållande till grundlagen bedöms närmare i avsnittet om propositionens lagstiftningsordning.

Radioteknisk övervakning inriktas vanligen på kommunikation med radioutrustning som innehas av en människa eller ett djur som vistas på det övervakade området. Övervakningen kan också inriktas på instrumenteringssignaler från utrustning, såsom radiosignaler som hänför sig till obemannade systems aktivitet och bevakning av aktiviteten. Å andra sidan kan övervakningen också inriktas på till exempel radiovågor som inte innehåller kommunikation, såsom radarsignaler från fartyg. I fråga om en mobiltelefon eller någon annan teleterminalutrustning som kan kopplas till en person, innefattar behandlingen av radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den oundvikligen uppgifter genom vilka en person kan identifieras. Ändamålsenlig användning av den föreslagna radiotekniska övervakningen förutsätter således att det är möjligt att i viss mån behandla också uppgifter som kan kopplas till en fysisk person. I praktiken kommer sådana uppgifter dock att behandlas endast för att skapa en sådan radioteknisk lägesbild som avses i 29 a §. Avsikten är inte att med hjälp av radiokommunikation eller förmedlingsuppgifter ta reda på radioutrustningens innehavares identitet eller ens huruvida radioutrustningen innehas av en människa eller ett djur eller är fäst vid ett rörligt föremål. Avsikten är inte heller att ta del av innehållet i förtroliga radiomeddelanden. I 2 mom. ingår en begränsningsbestämmelse som gäller detta.

Enligt 137 § 1 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får förmedlingsuppgifter om elektroniska meddelanden behandlas endast i den omfattning som syftet med behandlingen kräver och behandlingen får inte begränsa skyddet av konfidentiella meddelanden eller integritetsskyddet mer än vad som är nödvändigt. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det därför att radiokommunikation och förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen får behandlas endast i den utsträckning uppgifterna är nödvändiga för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Dessutom föreskrivs det att förmedlingsuppgifterna efter behandlingen ska utplånas eller behandlas så att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person. Uppgifter

om förtrolig kommunikation ska således inte användas för att identifiera ägaren eller innehavaren av radioutrustning, utan specificeringen gäller radioutrustningen i fråga. Specificering av radioutrustning behövs också för att kunna särskilja radioutrustning, så att behovet av åtgärder kan bedömas på rätt sätt. Specificeringen sker i praktiken automatiskt med tekniska metoder, och med hjälp av den är det möjligt att avgränsa onödiga objekt från den radiotekniska övervakningen. Specificeringen gör det också möjligt att följa viss radioutrustning, om det finns ett motiverat behov av det. I fråga om enskilda personer görs inga administrativa beslut eller beslut som gäller brottsbekämpning endast med hjälp av uppgifter från radioteknisk övervakning, men uppgifterna kan ha betydelse som en del av behandlingen av ett ärende, om det till exempel är så att Gränsbevakningsväsendets patrull utifrån uppgifterna upptäcker olovlig verksamhet när den anländer till en plats.

Den ovannämnda avgränsningen föreslås inte gälla behandling av lokaliseringssuppgifter om radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning. Lokaliseringssuppgifterna är en nödvändig del av den radiotekniska övervakningen och de eventuella andra åtgärder som Gränsbevakningsväsendet vidtar utifrån den. Enligt 160 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får lokaliseringssuppgifter som kan kopplas till en fysisk person behandlas, om så föreskrivs i lag. Lokaliseringssuppgifter får behandlas endast i den omfattning som syftet med behandlingen kräver och behandlingen får inte begränsa integritetsskyddet mer än nödvändigt. De lokaliseringssuppgifter om radioutrustning som fås med hjälp av radioteknisk övervakning innehåller inte som sådana direkt uppgifter som specificerar en fysisk person, men det kan vara möjligt att på andra sätt specificera den fysiska person som använder utrustningen, till exempel genom bildupptagningar från den tekniska övervakningen eller observationer som gjorts av Gränsbevakningsväsendets patruller. Det skulle då vara fråga om specificering i enskilda fall i samband med den operativa verksamheten. Enligt den föreslagna 29 a § får radioteknisk övervakning bedrivas endast för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Detta innebär i sin tur att automatisk och regelbunden specificering av fysiska personer på basis av lokaliseringssuppgifter inte är möjlig inom ramarna för syftet med den radiotekniska övervakningen. Som det konstateras ovan kommer enbart uppgifter från den radiotekniska övervakningen inte heller att användas vid beslutsfattande som gäller en fysisk person.

Radioteknisk övervakning utförs med hjälp av separat anskaffad utrustning, vars sensorer samlar in information om det elektromagnetiska spektrumet inom det område där utrustningen är verksam. Den information som sensorerna samlar in bearbetas och filtreras med tekniska metoder, i enlighet med de begränsningar i fråga om område och sakinnehåll som lagstiftningen kräver, till en datamängd innan den överförs till slutanvändaren för behandling. Först därefter sparas den förbehandlade datamängden och finns tillgänglig för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän i ett separat användargränssnitt. Den lägesbild som visas i användargränssnittet är i realtid. I användargränssnittet kan datamängden också avgränsas på andra sätt, till exempel enligt frekvensområde eller typ av utrustning i enlighet med vad som behövs i varje enskild situation.

Syftet med den radiotekniska övervakningen är i enlighet med vad som nämns ovan inte att identifiera enskilda fysiska personer. Den information som sensorerna producerar ska således filtreras till en sådan form att slutanvändaren inte får kännedom om sådana identifieringssuppgifter som används för identifiering av radioutrustningen. Ett undantag är situationer där radioteknisk övervakning används för att i enlighet med den föreslagna 29 a § 3 mom. hitta personer som befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara. I en sådan situation är syftet med den radiotekniska övervakningen uttryckligen att hitta terminalutrustning som innehas av den fysiska personen i fråga med hjälp av identifieringssuppgifter som hänför sig till

den. Det kan till exempel vara fråga om IMEI-koden för en mobiltelefon, med hjälp av vilken man kan särskilja den utrustning som personen innehar från annan radioutrustning i området.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en ytterligare avgränsning, enligt vilken det inte är tillåtet att genom radioteknisk övervakning inhämta information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning. Förbudet gäller också lokalisering av personer i uppenbar nöd eller omedelbar fara enligt det föreslagna 29 a § 3 mom. Enligt 3 § 22 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses med elektroniskt meddelande information som förmedlas eller distribueras elektroniskt. Med radiomeddelanden avses här radiofrekventa elektroniska meddelanden. Förbudet gäller det konkreta innehållet i förtroliga radiomeddelanden, inte identifikationsuppgifter och andra uppgifter som mer allmänt hänför sig till radiokommunikationen.

De föreslagna bestämmelserna kompletterar befogenheten att ingripa i obemannade luftfartygs färd enligt 38 a § i gränsbevakningslagen. Ingripande i obemannade luftfartygs färd genom tekniska åtgärder grundar sig i nuläget på behandling av styrsignalen mellan ett obemannat luftfartyg och dess fjärrstyrningsanordning. Med hjälp av radioteknisk övervakning är det möjligt att observera obemannade luftfartyg också på ett större område och även när villkoren för ingripande i deras färd enligt 38 a § inte ännu uppfylls.

Syftet med den radiotekniska övervakningen är att skapa en lägesbild av radiosignaler och radioutrustning inom vissa särskilt definierade områden för att effektivisera utförandet av Gränsbevakningsväsendets uppgifter. Det är fråga om inhämtande och analys av information i syfte att utföra allmän övervakning, vilket skiljer verksamheten från åtgärder inom brottsbekämpning och från radiosignalspaning i enlighet med lagen om militär underrättelseverksamhet. Även om det tekniska genomförandet av den radiotekniska övervakningen är ett liknande förfarande som till exempel vid inhämtande av identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning och vid teleövervakning, inriktas den radiotekniska övervakningen inte på samma sätt som åtgärderna inom brottsbekämpningen på ett på förhand bestämt objekt. Uppgifter som specificerar innehavaren av radioutrustning utreds inte heller med hjälp av teleoperatörer. Det är därmed fråga antingen om sådan teknisk utrustning som Gränsbevakningsväsendet själv använder eller om en motsvarande tjänst som Gränsbevakningsväsendet upphandlar. De föreslagna avgränsningarna i bestämmelserna, särskilt i fråga om behandlingen av förtrolig kommunikation och behandling i andra hand av uppgifter från övervakningen, innebär också att det inte med radioteknisk övervakning går att kringgå de villkor för att vidta åtgärder inom brottsbekämpningen som det föreskrivs om i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och i tvångsmedelslagen.

Den radiotekniska övervakningen påminner i tekniskt och funktionellt hänseende också om radiosignalspaning. Med hjälp av radioteknisk övervakning föreslås det dock inte vara tillåtet att samla information om innehållet i förtroliga radiomeddelanden, vilket i sin tur är det centrala syftet med radiosignalspaning. Även om den radiotekniska övervakningen också inriktas på andra än statliga aktörer och den även utförs i större utsträckning än radiosignalspaning på finskt territorium, betonar de avgränsningar som föreslås i bestämmelserna, särskilt i fråga om behandlingen av förtrolig kommunikation, dess karaktär av allmän övervakning.

Bestämmelser om behandling av personuppgifter för utförande av radioteknisk övervakning finns i de nya 15 b och 47 b § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

29 c §. Behandling och utplåning av information från radioteknisk övervakning.

Det föreslagna 1 mom. innehåller en materiell hänvisning till Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag som gäller behandling av information från radioteknisk övervakning.

Genom teknisk förbehandling av den information som produceras av sensorer vid radioteknisk övervakning säkerställs det i princip att den radiotekniska övervakningen enbart riktas mot områden som avses i 29 a § och att det vid övervakningen samlas in endast sådan information som behövs för att utföra de uppgifter som anges i 29 a §. Trots den tekniska filtreringen är det dock i praktiken möjligt att uppgifter sporadiskt registreras också om andra objekt. Det föreslagna 2 mom. innehåller en bestämmelse om sådana situationer. Om det framgår att radioteknisk övervakning har bedrivits mot något annat område än ett sådant som avses i 29 a § eller mot information som inte får användas för utförande av radioteknisk övervakning, ska upptagningarna och anteckningarna om den information som inhämtats utplånas utan dröjsmål. Den radiotekniska övervakningen behöver inte avslutas helt, men övervakningen ska riktas på nytt så att den inte längre omfattar sådana områden eller sådan information.

29 d §. Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning.

Det föreslagna 1 mom. innehåller en bestämmelse från det gällande 29 § 3 mom., enligt vilken Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för den tekniska övervakningen i gränzonen samt vid gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Enligt de gällande bestämmelserna får teknisk apparatur installeras utanför gränzonen tillfälligt för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att teknisk utrustning får installeras tillfälligt utanför gränzonen för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Den längre tidsperioden behövs i synnerhet när gränskontrollen tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. Vid de inre gränserna finns ingen gränzonen där anordningar för teknisk övervakning kan installeras permanent utan tillstånd av markägaren eller markinnehavaren. En maximitid på sex månader motsvarar den totala period som ett återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna får gälla enligt avdelning III kapitel II artikel 25.4 i kodexen om Schengengränserna (2016/399). Den totala perioden får dock när det förekommer exceptionella omständigheter som anges i bestämmelsen utsträckas till som mest två år. Därför föreslås maximitiden enligt bestämmelsen vara sex månader åt gången. Bestämmelserna föreslås gälla även utrustning för radioteknisk övervakning, om sådan behöver installeras varaktigt på ett land- eller vattenområde. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk utrustning ska ersättning enligt gängse pris även i fortsättningen betalas till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

De anordningar som används för radioteknisk övervakning kan fungera antingen passivt genom att observera radiovågor eller aktivt, vilket innebär att anordningen sänder ut radiosignaler till sin omgivning. För att säkerställa att annan kommunikation är störningsfri föreslås i 2 mom. bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt och skyldighet att kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster, till exempel i nödradiotrafiken. Med tekniskt system avses en helhet av tekniska anordningar som används för radioteknisk övervakning. Det är ändamålsenligt att göra en bedömning av hela systemet, eftersom störningsriskerna kan vara andra än de som följer av användningen av enskilda anordningar. En liknande bestämmelse finns i 10 kap. 25 § i tvångsmedelslagen och i 33 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

De föreslagna bestämmelserna innehåller inte någon sådan förutsättning som finns i tvångsmedelslagen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och som begränsar användningen av radioteknisk övervakning endast till sådana anordningar som enbart kan användas för det föreskrivna ändamålet. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis ansett att ett sådant krav på överensstämmelse var nödvändigt i de bestämmelser i tvångsmedelslagen och polislagen som gällde användning av tekniska anordningar för att identifiera teleadresser och teleterminalutrustningar (t.ex. GrUU 98/2022 rd och GrUU 99/2022 rd). Vid radioteknisk övervakning är det fråga om en annan typ av befogenheter och behandling av uppgifter. Den föreslagna regleringen (29 c §) innehåller en uttrycklig skyldighet att utplåna sådant material som eventuellt lagrats och som inte uppfyller villkoren för utövande av befogenheten. Därför anses det inte ändamålsenligt att på bestämmelsenivå begränsa egenskaperna hos den tekniska utrustning som används för övervakningen. Gränsbevakningsväsendet ska ändå genom behövliga tekniska åtgärder, intern övervakning, anvisningar och utbildning se till att utrustningen för radioteknisk övervakning och den information som den producerar används endast på det sätt som bestämmelserna möjliggör. En teknisk anordning som används för radioteknisk övervakning kan också behöva radiotillstånd enligt 39 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Enligt 1 mom. i den paragrafen krävs för innehav och användning av radiosändare radiotillstånd som beviljas av Transport- och kommunikationsverket, om inte något annat föreskrivs i paragrafen. Transport- och kommunikationsverket kan förena ett radiotillstånd med bland annat villkor som behövs för förebyggande och avhjälpande av störningar i radiokommunikationen. Genom villkoren för radiotillstånd kan man bidra till att säkerställa bland annat funktionssäkerheten när det gäller nödradiotrafik. Enligt 7 mom. behöver Gränsbevakningsväsendet inte radiotillstånd, om radiosändaren endast används på de frekvensområden som fastställts enbart för Gränsbevakningsväsendets bruk i föreskrifter som Transport- och kommunikationsverket meddelat med stöd av 96 § 1 mom. i den lagen.

7.2 Lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

7 §. Behandling av personuppgifter vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen.

Bestämmelser om behandling av uppgifter från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen föreslås i fortsättningen finnas i den nya 15 a §. Därför föreslås det att 2 mom. 3 punkten i den gällande paragrafen upphävs.

15 a §. Behandling av personuppgifter för utförande av teknisk övervakning.

Det föreslås att bestämmelserna i 7 § 2 mom. 3 punkten om behandling av upptagningar från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen flyttas till en separat paragraf, eftersom det föreslås att användningsområdet för teknisk övervakning utvidgas till att omfatta också annat än gränskontroll. Sakinnehållet i bestämmelserna ändras inte.

De ändringar som föreslås i 29 § i gränsbevakningslagen innebär att användningsområdet för teknisk övervakning utvidgas. Behandlingen av personuppgifter vid teknisk övervakning omfattas dock fortfarande av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen (genomförande av gränskontroll, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet och skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet). Behandlingen grundar sig på artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, enligt vilken behandlingen av personuppgifter är tillåten för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

15 b §. *Behandling av personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning.*

I paragrafen finns bestämmelser om behandling av personuppgifter och andra uppgifter som behövs för utförande av radioteknisk övervakning. Det är fråga om uppgifter som samlats in av de sensorer som anordningarna för radioteknisk övervakning har samt andra personuppgifter som behövs för utförandet av den radiotekniska övervakningen. Den information som samlas in med hjälp av radioteknisk utrustning innehåller delvis också andra uppgifter än personuppgifter. Det är dock ändamålsenligt att behandla hela datamängden som en helhet, vilket innebär att bestämmelserna i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag med stöd av den föreslagna 29 c § tillämpas också på sådana uppgifter. Detta är ändamålsenligt i synnerhet i fråga om förmedlingsuppgifter om radiokommunikation, som skyddas i enlighet med 136 § 4 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation oberoende av om de kan kopplas till en fysisk person eller inte.

Eftersom radioteknisk övervakning enligt förslaget får bedrivas i enlighet med 29 a § i gränsbevakningslagen för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, är det fråga om sådan behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. Behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, enligt vilken behandlingen av personuppgifter är tillåten för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Enligt 18 § är staben för Gränsbevakningsväsendet personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som avses i lagen.

Enligt förslaget preciseras det i paragrafen att Gränsbevakningsväsendet har rätt att behandla personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning under de förutsättningar som anges i 29 a–29 c § i gränsbevakningslagen. Eftersom den radiotekniska övervakningen enligt den föreslagna 29 b § i gränsbevakningslagen också omfattar behandling av förmedlingsuppgifter om annan radiokommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter, behöver ändamålen med behandlingen begränsas på ett snävt sätt. Det är fråga om både uppgifter som omfattas av skyddet för förtroliga meddelanden och personuppgifter. I enlighet med 29 b § i gränsbevakningslagen är det inte tillåtet att med hjälp av radioteknisk övervakning samla information om innehållet i förtroliga radiomeddelanden, men till exempel identifikatorer som specificerar radioutrustning, såsom IMEI- och IMSI-koder, är personuppgifter enligt dataskyddsförordningen om de kan kopplas till en identifierad eller identifierbar fysisk person. Informationsmaterialet innehåller i regel inte uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen, eftersom de tekniska sensorerna inte samlar in sådana uppgifter. Om det i samband med radioteknisk övervakning på något annat sätt, till exempel genom den praktiska operativa verksamheten, uppkommer sådana uppgifter som hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter eller annars känsliga personuppgifter, krävs det för behandlingen av dessa uppgifter enligt 4 § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag att behandlingen är nödvändig. Utgångspunkten är att det inte är nödvändigt att behandla sådana uppgifter för att syftet med den radiotekniska övervakningen ska kunna uppnås.

I Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag finns bestämmelser om behandling av i lagen avsedda personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga (16 §) och om utlämnande av uppgifter till andra myndigheter och i internationellt samarbete (4 kap.). Dessutom finns det i den speciallagstiftning som gäller andra myndigheter bestämmelser om rätten att få uppgifter av Gränsbevakningsväsendet. När det gäller radioteknisk övervakning föreslås bestämmelserna till dessa delar vara snävare. Enligt förslaget får information från radioteknisk övervakning

behandlas för andra ändamål än det ursprungliga endast i enlighet med 16 § 2 mom. på motsvarande sätt som andra uppgifter som Gränsbevakningsväsendet är personuppgiftsansvarig för. Enligt bestämmelsen får uppgifter i Gränsbevakningsväsendets personregister trots sekretessbestämmelserna även behandlas för laglighetsövervakning samt analys, planering och utveckling. Uppgifter får dessutom användas för utbildning, om de är nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras. En motsvarande begränsning föreslås också gälla utlämnande av uppgifter från radioteknisk övervakning till andra myndigheter och i internationellt samarbete. Som det konstateras i avsnitt 5.1 är avsikten att myndighetssamarbetet ska behandlas i ett senare skede.

En central del av den radiotekniska övervakningen är bibliotek med identifikatorer, med hjälp av vilka signalkällor kan identifieras och specificeras. Biblioteken med identifikatorer innehåller uppgifter som behövs för inriktning och avgränsning av den radiotekniska övervakningen. I biblioteken kan det föras in uppgifter till exempel om objekt som inte behöver följas med hjälp av radioteknisk övervakning. Dessa kan vara till exempel Gränsbevakningsväsendets eller andra myndigheters egen radioutrustning eller radioutrustning som observeras regelbundet inom ett visst område.

Ändringar av hänvisningar i 16, 17, 32, 33, 35, 36 och 38 §

Till paragraferna om behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga (16 §), behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning (17 §), utlämnande av personuppgifter till en annan behörig myndighet som avses i dataskyddslagen avseende brottmål (32 §), övrigt utlämnande av personuppgifter till myndigheter (33 §), utlämnande av personuppgifter till brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (35 §), utlämnande av personuppgifter inom Europeiska unionens gränskontrollsamarbete (36 §) och övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet (38 §) fogas en hänvisning till den nya 15 a §, till vilken bestämmelserna i den gällande 7 § 2 mom. 3 punkten om behandlingen av uppgifter från teknisk övervakning flyttas. Sakinnehållet i bestämmelserna ändras inte. Behovet av att i enskilda fall behandla information från teknisk övervakning för andra syften eller lämna ut informationen till andra myndigheter ändras inte, även om bestämmelserna preciseras till övriga delar. Till den del det är fråga om att upptagningar eventuellt innehåller uppgifter som hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter, gäller nödvändighetskriteriet enligt 4 § behandlingen av uppgifterna.

40 §. *Radering av personuppgifter som behandlas vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen.*

Bestämmelser om radering av uppgifter från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen föreslås i fortsättningen finnas i den nya 47 a §. Därför föreslås det att 2 mom. 3 punkten i den gällande paragrafen upphävs.

47 a §. *Radering av uppgifter från teknisk övervakning.*

Det föreslås att bestämmelserna i 40 § 2 mom. 3 punkten om radering av uppgifter från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen flyttas till en separat paragraf, eftersom det föreslås att användningsområdet för teknisk övervakning utvidgas till att omfatta också annat än gränskontroll. Samtidigt förlängs den maximala lagringstiden för upptagningar från teknisk övervakning från sex månader till ett år. Lagringstiden motsvarar den föreslagna lagringstiden för upptagningar inom radioteknisk övervakning i syfte att skapa en lägesbild.

Möjligheten att bevara upptagningarna i ett år stöder skapandet av en lägesbild och möjliggör en mer långsiktig planering av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i de gällande bestämmelserna att upptagningar från teknisk övervakning kan bevaras en längre tid, om det behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Det föreslås att behovet av fortsatt bevarande av upptagningarna ska bedömas minst vart femte år. Bedömningen ska utföras uppriktigt och grundligt. Efter att lagringstiden har gått ut ska upptagningarna också raderas från eventuella säkerhetskopior. Om upptagningarna från den tekniska övervakningen är en del av ett enskilt ärende som Gränsbevakningsväsendet behandlar, till exempel ett brottmål, fastställs lagringstiden för upptagningarna i enlighet med bestämmelserna om behandling av personuppgifter för ändamålet i fråga.

47 b §. Radering av uppgifter från radioteknisk övervakning.

I paragrafen föreskrivs det om lagringstider för upptagningar från radioteknisk övervakning och personuppgifter som behövs med tanke på den radiotekniska övervakningen. Med upptagningar avses både datamängder som produceras av sensorer för radioteknisk övervakning och bildupptagningar som syns i ett lägesbildssystem. Enligt förslaget ska sådana upptagningar raderas senast ett år från det att upptagningen uppkom. Lagringstiden motsvarar den föreslagna nya lagringstiden för upptagningar från teknisk övervakning. Efter att lagringstiden har gått ut ska upptagningarna också raderas från eventuella säkerhetskopior. Till den del enskilda uppgifter som samlats in genom radioteknisk övervakning sammanförs med annat material som Gränsbevakningsväsendet behandlar ska lagringstiderna för det materialet iakttas. I praktiken skulle det i första hand vara fråga om sådan behandling av personuppgifter vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen som avses i 7 § i lagen.

Det föreslås att personuppgifter som behandlas för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas och avgränsas ska raderas senast fem år efter det att uppgiften infördes i registret. Sådana uppgifter är i synnerhet personuppgifter som sparats i separata bibliotek med identifikatorer och som behövs för att den radiotekniska övervakningen ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt. Det kan till exempel vara fråga om identifikatorer som specificerar radioutrustning eller andra uppgifter som kan kopplas till en fysisk person. Det är nödvändigt att lagringstiden för dessa uppgifter är längre än lagringstiden för upptagningar från radioteknisk övervakning, för att den radiotekniska övervakningen ska kunna bedrivas på ett långsiktigt och systematiskt sätt. Uppgifterna kan delvis också vara andra än personuppgifter, men det är ändamålsenligt att hela datamängden behandlas som en helhet. En lagringstid på fem år kan betraktas som skäligen beaktande av syftet med bevarandet av uppgifterna. En datamängd innehåller till exempel uppgifter, utifrån vilka det är möjligt att minska antalet fysiska personer som blir föremål för radioteknisk övervakning.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse, enligt vilken de uppgifter som behandlas för utförandet av radioteknisk övervakning får bevaras längre än vad som föreskrivs i 1 mom., om de behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av personuppgifterna ska bedömas minst vart femte år. Bedömningen ska utföras uppriktigt och grundligt. Bestämmelserna motsvarar de andra bestämmelserna om lagringstid i 5 kap. i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

7.3 Lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet

17 §. Teknisk övervakning.

Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen har polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen rätt att på platser till vilka allmänheten har tillträde inom området för en finsk hamn företa sådan teknisk övervakning som avses i 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen och i 5 kap. 28 § i tullagen för genomförande av sjöfartsskyddet. Till bestämmelsen behöver det fogas en hänvisning till 29 § i gränsbevakningslagen i fråga om Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 juli 2024.

9 Förhållande till andra propositioner

9.1 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen har inga direkta ekonomiska konsekvenser. Byggandet och införandet av den radiotekniska övervakningsförmågan medför dock merkostnader för Gränsbevakningsväsendet. Behovet av tilläggsfinansiering för dessa kostnader bedöms i samband med behandlingen av den andra tilläggsbudgeten för 2024.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

10.1 Allmänt

Grundlagsutskottet har när det bedömt bestämmelser om myndigheternas befogenheter utgått från att regleringen av myndigheters befogenheter är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. (se GrUU 51/2006 rd). Enligt momentet ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Utgångspunkten är att den som utövar offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag (RP 1/1998 rd). För bestämmelser i lag gäller åter det generella kravet att lagen ska vara exakt och noga avgränsad. Regleringen av befogenheter är enligt grundlagsutskottets uppfattning vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUU 67/2016 rd och GrUU 10/2016 rd).

I denna proposition föreslås tilläggsbefogenheter för Gränsbevakningsväsendet. Propositionen är av betydelse i synnerhet med tanke på vad som föreskrivs i grundlagen om jämlikhet (6 §), rätten till liv, personlig frihet och integritet (7 §), rörelsefrihet (9 §), skydd för privatlivet (10 §) och rättsskydd (21 §).

10.2 Skydd för privatlivet

Allmänt

I 10 § i grundlagen föreskrivs det om skydd för privatlivet. Utgångspunkten för bestämmelserna är att individen har rätt att leva sitt liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående. Grundlagsutskottet har ansett att det med tanke på 10 § i

grundlagen är viktigt t.ex. med lagstiftning om myndighetens rätt att få uppgifter om var en person befinner sig eller om positionen för personens mobilteleapparat (GrUU 53/2005 rd, GrUU 11/2005 rd, GrUU 9/2004 rd, GrUU 36/2002 rd och GrUU 24/2001 rd).

Enligt artikel 8.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18 och 19/1990, nedan *Europakonventionen*) har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Enligt artikel 8.2 i Europakonventionen är denna rätt dock inte obegränsad, eftersom en offentlig myndighet får inskränka åtnjutande av denna rättighet med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Enligt grundlagsutskottet förutsätter detta i praktiken att inskränkningen motiveras av ett vägande samhälleligt behov, att ingripandet och det godtagbara mål som eftersträvas står i rätt proportion till varandra och att det finns relevanta och tillräckliga skäl för inskränkningen (GrUU 35/2018 rd).

Enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. Enligt artikel 8 i stadgan har var och en rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Dessa uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

Enligt artikel 17 i FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976) får ingen utsättas för godtyckligt eller olagligt ingripande med avseende på privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder eller sitt anseende.

Skyddet för förtrolig kommunikation

Enligt 10 § 2 mom. i grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbara. Bestämmelsen tryggar vars och ens rätt till förtrolig kommunikation utan att utomstående på ett obehörigt sätt kan få vetskap om innehållet i de förtroliga meddelanden som en person har sänt eller som har adresserats till personen. Utöver innehållet i ett meddelande skyddar bestämmelserna i grundlagen också identifikationsuppgifterna i fråga om meddelandets avsändare och mottagare samt övriga uppgifter som kan ha betydelse för att meddelandet ska förbli förtroligt.

Enligt 10 § 4 mom. i grundlagen kan det genom lag föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång, vid säkerhetskontroll och under frihetsberövande samt för att inhämta information om militär verksamhet eller sådan annan verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten. Grundlagsutskottet har konstaterat att begränsningsklausulen i tillräcklig grad ska garantera hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden och ange tillräckligt strikta konstitutionella gränser för intrång i hemligheten. Syftet med klausulen är att hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden inte ska begränsas för mycket (GrUB 4/2018 rd). Av nödvändighetskravet följer att ingrepp i

meddelandehemligheten måste vara så noga inriktade och avgränsade som möjligt (GrUU 35/2018 rd). Enligt de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna förutsätter avvikelser från skyddet för förtrolig kommunikation dessutom att bestämmelserna är exakta och noga avgränsade.

Enligt Europadomstolens etablerade avgörandepraxis omfattar begreppen privatliv och korrespondens i artikel 8.1 i Europakonventionen såväl telefonkommunikation som e-postkommunikation och annan elektronisk kommunikation som är avsedd att vara förtrolig (bl.a. *Liberty m.fl. mot Förenade kungariket*, 1.7.2008, *Klass m.fl. mot Tyskland*, 6.9.1978). Både innehållet i kommunikationen och identifieringsuppgifter om kommunikationen omfattas av skyddet (bl.a. *Weber och Saravia mot Tyskland*, 29.6.2006, *Malone mot Förenade kungariket*, 2.8.1984). En myndighet behöver inte i praktiken behandla uppgifterna för att det ska vara fråga om ingripande i privatlivet, utan redan det att myndigheten samlar in och lagrar uppgifter för senare användning ska betraktas som ingripande (*Marper mot Förenade kungariket*, 4.12.2008). Redan det faktum att det finns lagstiftning som möjliggör hemlig observation av kommunikationsförbindelser utgör ett ingrepp i de rättigheter som i artikel 8 garanteras parterna i kommunikationen och även potentiella parter i den (*Liberty m.fl. mot Förenade kungariket*, *Klass m.fl. mot Tyskland*).

Europeiska unionens domstol ansåg i sitt avgörande i målet *La Quadrature du Net m.fl. mot Premier ministre m.fl.* (de förenade målen C-511/18, C-512/18 och C-520/18, punkt 103) att när medlemsstaterna genomför åtgärder som innebär undantag från konfidentialiteten vid elektronisk kommunikation, utan att ålägga tjänsteleverantörer av sådan kommunikation någon skyldighet att behandla uppgifter, omfattas skyddet av de berörda personernas uppgifter inte av direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. I de föreslagna bestämmelserna åläggs tjänsteleverantörer av kommunikation inga skyldigheter. Därmed behöver bestämmelserna inte bedömas närmare med tanke på det direktivet.

I grundlagsutskottets tidigare praxis har det ansetts att identifieringsuppgifterna (förmedlingsuppgifterna) för ett meddelande inte ingår i kärnområdet i den grundläggande fri- och rättigheten för sekretess i fråga om förtroliga meddelanden (se till exempel GrUU 33/2013 rd, GrUU 6/2012 rd, GrUU 67/2010 rd, GrUU 29/2008 rd och GrUU 3/2008 rd). Detta har inneburit att det särskilda lagförbehållet i 10 § i grundlagen inte som sådant har tillämpats på begränsning av hemligheten när det gäller förmedlingsuppgifter. Bestämmelser som inkräktar på skyddet för identifieringsuppgifter har dock enligt utskottets praxis behövt uppfylla de allmänna kriterierna för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter (GrUU 62/2010 rd, GrUU 23/2006 rd). Grundlagsutskottet har dock senare konstaterat att EU-domstolens avgöranden i fallet *Digital Rights Ireland* (8.4.2010, C-293/12 och C-594/12) har gett anledning att i viss mån på nytt bedöma skyddet för identifieringsuppgifter som fås vid elektronisk kommunikation med tanke på hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Enligt utskottet kan identifieringsuppgifter som ansluter till elektronisk kommunikation samt möjligheten att sammanställa och kombinera dem i praktiken vara problematiska med hänsyn till skyddet för privatlivet på så sätt att en kategorisk uppdelning av skyddet i ett kärnområde och ett randområde inte alltid är motiverad, utan man måste på ett allmännare plan fästa vikt också vid hur betydelsefulla begränsningarna är (GrUU 18/2014 rd).

Bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna skyddar fysiska personer. Dessutom utsträcker sig bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna indirekt till juridiska personer. Däremot omfattas staten och andra offentliga samfund inte av skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, GrUU 9/2015 rd). Således åtnjuter till exempel kommunikation från en myndighetsorganisation i en främmande stat inte skydd för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Grundlagsutskottet har också ansett att sådan

muntlig och skriftlig meddelandetraffic som uppkommer vid trafikstyrning inte är sådan verksamhet som omfattas av hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden enligt 10 § i grundlagen (GrUU 62/2010 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att fjärrstyrningen av obemannade luftfartyg exempelvis med hjälp av mobiltelefon eller dator inte handlar om sådana förtroliga meddelanden som avses i 10 § 2 mom. i grundlagen och som man genom bestämmelsen i grundlagen över huvud taget har för avsikt att ge grundlagens skydd (GrUU 22/2020 rd).

Den föreslagna radiotekniska övervakningen har betydelse med tanke på skyddet för förtroliga meddelanden. Enligt 29 b § i lagförslag 1 har Gränsbevakningsväsendet rätt att för utförande av radioteknisk övervakning behandla förmedlingsuppgifter om också annan radiokommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Det bör noteras att i radiokommunikation mellan radioutrustning saknas det i allmänhet förmedlingsuppgifter som kan kopplas till en fysisk person. Till den del den radiotekniska övervakningen gäller mobiltelefoner eller annan terminalutrustning innefattar dock behandlingen av förmedlingsuppgifterna oundvikligen uppgifter, med hjälp av vilka en fysisk person kan identifieras antingen direkt eller indirekt. Att ta reda på någons identitet genom att kombinera radiokommunikationsuppgifter och andra åtgärder är dock inte en vattentät metod.

Förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen får enligt 29 b § i lagförslag 1 behandlas endast i den utsträckning uppgifterna är nödvändiga för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Efter behandlingen ska förmedlingsuppgifterna utplånas eller behandlas så att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person. Till denna del ska även förutsättningarna för radioteknisk övervakning enligt 29 a § i lagförslag 1 ges betydelse. Enligt de föreslagna bestämmelserna är syftet med radioteknisk övervakning att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Syftet med radioteknisk övervakning är inte att utreda innehållet i elektronisk kommunikation eller ta reda på vilka fysiska personer som är part i kommunikationen. De föreslagna bestämmelserna innehåller ett uttryckligt förbud mot att inhämta information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning. Behandlingen av förmedlingsuppgifter om radiokommunikation inriktas således inte på innehållet i förtroliga radiomeddelanden, utan på tekniska uppgifter om radiokommunikationen, med hjälp av vilka man i enlighet med de föreslagna bestämmelserna kan skapa en lägesbild i fråga om radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning i ett visst område. Ingripandet i skyddet för förtroliga meddelanden enligt de föreslagna bestämmelserna är således ringa och bedöms inte gälla kärnområdet för förtrolig kommunikation. Med stöd av vad som anförts ovan kan det bedömas att den föreslagna regleringen inte är problematisk med tanke på det som föreskrivs om konfidentialitet i fråga om kommunikation i 10 § 2 mom. i grundlagen.

Den föreslagna 29 d § i lagförslag 1 som gäller utrustningen för radioteknisk övervakning innehåller inga bestämmelser om att man vid radioteknisk övervakning endast får använda sådana anordningar som enbart kan användas för det föreskrivna ändamålet. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis ansett att ett sådant krav på överensstämmelse var nödvändigt i de bestämmelser i tvångsmedelslagen och polislagen som gällde användning av tekniska anordningar för att identifiera teleadresser och teleterminalutrustningar (t.ex. GrUU 98/2022 rd och GrUU 99/2022 rd). Vid radioteknisk övervakning är det fråga om en annan typ av befogenheter och behandling av uppgifter. Dessutom innehåller den föreslagna regleringen (29 c § i lagförslag 1) en uttrycklig skyldighet att utplåna sådant material som eventuellt lagrats och som inte uppfyller villkoren för utövande av befogenheten. Därför har det inte ansetts

ändamålsenligt att på bestämmelsenivå begränsa egenskaperna hos den tekniska utrustning som används vid radioteknisk övervakning. Gränsbevakningsväsendet ska ändå genom behövliga tekniska åtgärder, intern övervakning, anvisningar och utbildning se till att utrustningen för radioteknisk övervakning och den information som den producerar används endast på det sätt som bestämmelserna möjliggör.

Till den del radioteknisk övervakning utnyttjas för att lokalisera personer som befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara, främjar bestämmelserna den i 7 § i grundlagen tryggade rätten till liv.

Skyddet för personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottets etablerade tolkningspraxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas både av denna bestämmelse och av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet, som tryggas i samma moment (GrUU 71/2014 rd). Sammantaget är det fråga om att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna som en helhet (t.ex. GrUU 13/2016 rd). De föreslagna bestämmelserna är av betydelse på det sätt som beskrivs ovan också med avseende på artikel 7 och 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Vid teknisk övervakning och den föreslagna radiotekniska övervakningen behandlas också personuppgifter. De föreslagna bestämmelserna hör till tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är enligt det som beskrivs ovan i avsnitt 4.2.2 artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, enligt vilken behandlingen är tillåten för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Enligt grundlagsutskottet ska tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter inom tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lagen. Enligt utskottet bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 rd). Behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som krävs i den allmänna dataskyddsförordningen också måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (GrUU 51/2018 rd och GrUU 14/2018 rd).

Enligt grundlagsutskottet bör bestämmelserna om behandling av personuppgifter fortfarande analyseras utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå i en regleringskontext där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 26/2018 rd och GrUU 14/2018 rd). Grundlagsutskottet har särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (se t.ex. GrUU 14/2018 rd och GrUU 3/2017).

Den allmänna dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen (1050/2018), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i fråga om behandling av

personuppgifter som utförs av Gränsbevakningsväsendet Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Enligt grundlagsutskottets etablerade utlåtan depraxis finns det i regeringens propositioner anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd). Handlingsutrymmet beskrivs närmare i avsnitt 2.2.4 i denna proposition. I den gällande personuppgiftslagen för Gränsbevakningsväsendet finns bestämmelser om behandlingen av uppgifter från teknisk övervakning (särskilt 7 § 2 mom. 3 punkten och 40 § 2 mom. 3 punkten). Det har ansetts motiverat att bevara bestämmelserna. Den behandling av personuppgifter som sker i samband med teknisk och radioteknisk övervakning kan inte heller genomföras på ett ändamålsenligt sätt utan att det utfärdas kompletterande nationella bestämmelser. Såsom det beskrivs i avsnitt 4.2.2 kan behandlingen av uppgifter från radioteknisk övervakning vara förenad med risker som gäller behandlingen av personuppgifter.

Informationsmaterial från teknisk och radioteknisk övervakning innehåller i regel inte uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen eller annars känsliga uppgifter, eftersom de tekniska sensorerna inte samlar in sådana uppgifter. Det är dock möjligt att sådana uppgifter behandlas i samband med eller till följd av övervakningen. Av Europeiska unionens domstols tolkningspraxis framgår att detta ska antas i synnerhet om det genom en kombination av olika uppgifter kan uppstå uppgifter som avses i artikel 9 (till exempel C-184/20, *OT mot Vyriausioji tarnybinės etikos komisija*). Om så sker, krävs det för behandlingen av dessa uppgifter enligt 4 § i Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag att behandlingen är nödvändig. Utgångspunkten är att det dock inte är nödvändigt att behandla sådana uppgifter för att syftet med övervakningen ska kunna uppnås.

I fråga om behandlingen av uppgifter från teknisk övervakning föreslås inga ändringar i sakinnehållet. När det gäller radioteknisk övervakning är utgångspunkten att användningen av uppgifterna är begränsad endast till det ursprungliga ändamålet. Information som erhållits med hjälp av radioteknisk övervakning får således inte i andra hand behandlas till exempel för ändamål inom brottsbekämpning så att villkoren för användning av motsvarande hemliga metoder för inhämtande av information kringgås. Upptagningar från radioteknisk övervakning ska inte heller som sådana lämnas ut till andra myndigheter. Enligt förslaget är det dock möjligt att använda information från radioteknisk övervakning inom Gränsbevakningsväsendet, på motsvarande sätt som andra uppgifter som Gränsbevakningsväsendet är personuppgiftsansvarig för, för sådana ändamål i andra hand som avses i 16 § 2 mom. i den gällande lagen. Dessa är laglighetsövervakning, analys, planering och utveckling samt i begränsad utsträckning utbildning.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtan depraxis noterat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få information och möjlighet att lämna ut information kan enligt utskottet gälla behövliga uppgifter för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att informationen är nödvändig för ett visst syfte (t.ex. GrUU 31/2017 rd samt GrUU 17/2016 rd och de utlåtanen som nämns där). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 71/2014 rd, GrUU 62/2010 rd och GrUU 59/2010 rd).

Gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, inklusive bestämmelserna om behandling av uppgifter från teknisk övervakning, stiftades i tiderna med grundlagsutskottets medverkan

(GrUU 58/2018 rd). I denna proposition föreslås inga ändringar i bestämmelsernas grundläggande struktur, såsom ordalydelsen i bestämmelserna om utlämnande av uppgifter.

Grundlagsutskottet har ansett det vara viktigt att uppgifter endast förvaras så länge det är nödvändigt för att uppnå det syfte för vilket uppgifterna har registrerats (GrUU 13/2017 rd, på finska). Utskottet har också ansett att ju längre lagringstiden för uppgifterna blir, desto viktigare är det att man sörjer för informationssäkerheten, övervakningen av hur uppgifterna används samt för den registrerades rättsskydd (GrUU 13/2017 rd och GrUU 28/2016 rd). I denna proposition föreslås en lagringstid på ett år för upptagningar från teknisk och radioteknisk övervakning. Detta kan anses skäligt med beaktande av upptagningarnas användningsändamål också när det gäller planering av Gränsbevakningsväsendets verksamhet och eventuell laglighetsövervakning i efterhand. Den föreslagna tiden på fem år för andra uppgifter som behövs för den radiotekniska övervakningen, såsom de bibliotek med identifikatorer som beskrivs i fråga om 47 b § i lagförslag 2, är också ändamålsenlig och överensstämmer med lagringstiden för andra motsvarande personuppgifter som Gränsbevakningsväsendet är personuppgiftsansvarig för.

Utifrån det som beskrivs ovan anses de föreslagna bestämmelserna uppfylla de villkor som gäller skyddet för personuppgifter.

Hemfrid

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Enligt 3 mom. i paragrafen kan genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Den i grundlagen tryggade hemfriden omfattar i princip alla lokaler för boende av permanent karaktär (se t.ex. GrUU 43/2010 rd, GrUU 40/2010 rd, GrUU 18/2010 rd, GrUU 6/2010 rd, GrUU 8/2006 rd, GrUU 39/2005 rd, GrUU 16/2004 rd, GrUU 69/2002 rd, GrUU 48/2001 rd, GrUU 46/2001 rd).

Sådan teknisk övervakning som avses i förslaget får inte enligt den gällande gränsbevakningslagen företas på områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) omfattas av hemfriden, på toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk. Bestämmelserna är således inte problematiska med tanke på skyddet för hemfriden.

De föreslagna bestämmelserna om radioteknisk övervakning innehåller inte motsvarande avgränsning. Ett sådant krav skulle i praktiken vara omöjligt, eftersom det geografiska område som omfattas av radioteknisk övervakning är relativt stort. Gränsbevakningsväsendet har inte möjlighet att på förhand utreda vilka objekt som omfattas av en sådan begränsning, till skillnad från när det är fråga om fortlöpande och upprepad kameraövervakning. Vid radioteknisk övervakning är det endast fråga om att observera radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning, och genom övervakningen följer man inte vem som innehar radioutrustningen eller vad som händer på den plats där utrustningen finns. Bestämmelserna anses därför inte vara problematiska med tanke på skyddet för hemfriden.

10.3 Rättsskydd

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol

eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Enligt artikel 13 om rätten till ett effektivt rättsmedel i Europakonventionen ska var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen förövats av en person som har handlat i egenskap av offentlig myndighet.

De föreslagna bestämmelserna om teknisk övervakning och radioteknisk övervakning innebär också behandling av personuppgifter. Således kan bestämmelserna bedömas ur detta perspektiv i fråga om rättsskyddet. I kapitel VIII i dataskyddsförordningen föreskrivs det om rättsmedel, ansvar och sanktioner. I kapitlet föreskrivs om rätt till effektiva rättsmedel mot den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet. I artikel 82 i förordningen föreskrivs det om den personuppgiftsansvariges skadeståndsansvar och den registrerades rätt till ersättning.

Bestämmelserna i dataskyddsförordningen kompletteras med dataskyddslagen, där det föreskrivs om rättssäkerhet och påföljder. I dataskyddslagen föreskrivs bl.a. om den registrerades rätt att föra ärendet till dataombudsmannens behandling, om den registrerade anser att lagstiftningen överträds i fråga om behandlingen av hans eller hennes personuppgifter. I lagen ingår dessutom bestämmelser om dataombudsmannens rätt att förelägga vite i fråga om vissa beslut och viss rätt att få uppgifter. I lagen föreskrivs också om ändringssökande i dataombudsmannens beslut. De föreslagna bestämmelserna om teknisk och radioteknisk övervakning anses således inte vara problematiska med tanke på 21 § i grundlagen.

10.4 Rörelsefrihet

I 9 § i grundlagen föreskrivs det om rörelsefrihet. Enligt bestämmelsen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Grundlagsutskottet har ansett att utredande av uppgifter om mobilteleapparaters läge också har samband med den i grundlagen tryggnade rörelsefriheten (GrUU 11/2005, GrUU 9/2004 rd och GrUU 36/2002 rd).

Den föreslagna radiotekniska övervakningen är avgränsad när det gäller område och innehåll, och det primära syftet med övervakningen är inte att identifiera enskilda fysiska personer eller lokalisera dem. De föreslagna bestämmelserna innebär således ett relativt litet ingrepp i rörelsefriheten och de bedöms inte vara problematiska med tanke på 9 § i grundlagen.

10.5 Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I bestämmelsen ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på lika bemötande i likadana fall. Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen kompletteras av det diskrimineringsförbud som ingår i 6 § 2 mom. i grundlagen enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. En sådan omständighet kan vara till exempel bostadsort. De är dock typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika (RP 309/1993 rd). Enligt 5 § i diskrimineringslagen (1325/2014) ska myndigheterna främja likabehandling i sin verksamhet. Bestämmelsen kompletterar skyldigheten enligt 22 § i grundlagen att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Jämlikhetsbestämmelserna förutsätter inte att alla människor ska bemötas likadant, om inte de omständigheter som påverkar saken är lika. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att jämlikhetsprincipen inte kan sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt (t.ex. GrUU 11/2012 rd, GrUU 2/2011 rd, GrUU 64/2010 rd, GrUU 35/2010 rd). Det som är centralt är huruvida särbehandlingen kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 46/2006 rd, GrUU 16/2006 rd och GrUU 73/2002 rd). Utskottet har i olika sammanhang på basis av grundlagens bestämmelser om jämlikhet krävt att särbehandlingen inte får vara godtycklig och skillnaderna oskäligen (t.ex. GrUU 11/2012 rd, GrUU 37/2010 rd, GrUB 11/2009 rd och GrUU 18/2006 rd).

De föreslagna bestämmelserna om teknisk övervakning och radioteknisk övervakning är avgränsad när det gäller område och användningsändamål. Övervakningen gäller således endast personer som vistas på de områden som övervakas och bedriver sådan verksamhet vars övervakning ankommer på Gränsbevakningsväsendet. Det finns en godtagbar grund för de föreslagna avgränsningarna i fråga om övervakningen. Denna grund anknyter till den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet enligt 4 § i gränsbevakningslagen och till Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter. Bestämmelserna är således inte problematiska med tanke på 6 § i grundlagen.

10.6 Sammanfattning

Den föreslagna lagstiftningen innehåller exakta bestämmelser om på vilka områden och i vilket syfte Gränsbevakningsväsendet får bedriva teknisk övervakning och radioteknisk övervakning. Det väsentliga innehållet i begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna framgår direkt av lagen. Radioteknisk övervakning förutsätter dessutom ett separat skriftligt beslut. Sålunda uppfyller regleringen kraven på bestämmelser i lag och noga avgränsning. Med tanke på proportionalitetskravet är det väsentligt att den övervakning som utförs med tekniska metoder är begränsad när det gäller område och innehåll till Gränsbevakningsväsendets viktigaste och samhälleligt mest betydande uppgifter och till Gränsbevakningsväsendets huvudsakliga verksamhetsområde. Bestämmelsernas proportionalitet betonas också av kraven på att behandlingen av uppgifter som kan kopplas till fysiska personer begränsas till endast det som är nödvändigt med tanke på syftet med övervakningen.

De föreslagna inskränkningarna i de grundläggande fri- och rättigheterna kan som helhet betraktas som måttliga. Genom de föreslagna bestämmelserna skyddas andra grundläggande fri- och rättigheter, och bestämmelserna svarar mot ett vägande samhälleligt intresse. Det kan således anses finnas godtagbara och samhälleligt vägande grunder för den föreslagna regleringen med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom det i propositionen delvis är fråga om en ny typ av bestämmelser, anser regeringen det dock behövligt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 29 §, sådan den lyder i lag 9/2019, och
fogas till lagen nya 29 a–29 d § som följer:

29 §

Teknisk övervakning

Med *teknisk övervakning* avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva teknisk övervakning i närheten av riksgränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet för genomförande av gränskontroller, upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet samt skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Teknisk övervakning får inte bedrivas mot sådana hemfridsskyddade platser som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) eller mot toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande platser, och inte heller mot personalutrymmen eller sådana arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk.

Det ges ingen separat information om teknisk övervakning i gränsszonen, på havsområden, från havskusten ut mot havet eller i luftrummet. När det gäller annan teknisk övervakning ska information ges genom lämplig skyltning.

29 a §

Radioteknisk övervakning

Med *radioteknisk övervakning* avses att med hjälp av någon annan teknisk anordning än radar fortlöpande eller upprepade gånger observera, identifiera, lokalisera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning med hjälp av egenskaperna hos de elektromagnetiska vågorna.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av gränsen, på havsområden, vid havskusten, i luftrummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Gränsbevakningsväsendet har dessutom rätt att bedriva radioteknisk övervakning för att lokalisera en person som befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara.

Chefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om radioteknisk övervakning. Beslutet ska vara skriftligt.

Det ges ingen separat information om radioteknisk övervakning.

29 b §

Behandling av information från elektronisk kommunikation vid radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet har rätt att för utförande av radioteknisk övervakning behandla förmedlingsuppgifter om också annan radiokommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringssuppgifter. Förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen får behandlas endast i den utsträckning uppgifterna är nödvändiga för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Efter behandlingen ska förmedlingsuppgifterna utplånas eller ges en sådan form att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person.

Genom radioteknisk övervakning får det inte inhämtas information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning.

29 c §

Behandling och utplåning av information från radioteknisk övervakning

På behandlingen av information från radioteknisk övervakning tillämpas lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Om det framgår att radioteknisk övervakning har bedrivits mot något annat område än ett sådant som avses i 29 a § eller mot information som inte får användas för utförande av radioteknisk övervakning, ska upptagningarna och anteckningarna om den information som inhämtats utplånas utan dröjsmål.

29 d §

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränszonen samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019)
7 § 2 mom. 3 punkten och 40 § 2 mom. 3 punkten,
ändras det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 och 32 §, det inledande stycket i 33 § 1 mom.,
35 § 1 och 2 mom., det inledande stycket i 36 § 1 mom. och det inledande stycket i 38 § 2 mom.,
av dem det inledande stycket i 36 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1246/2020, samt
fogas till lagen nya 15 a, 15 b, 47 a och 47 b § som följer:

15 a §

Behandling av personuppgifter för utförande av teknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter för utförande av sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen.

15 b §

Behandling av personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning under de förutsättningar som anges i 29 a–29 c § i gränsbevakningslagen.

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för

17 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga vid tillståndsprövning

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

32 §

Utlämnande av personuppgifter till en annan behörig myndighet som avses i dataskyddslagen avseende brottmål

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut sådana personuppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till polisen, Tullen, Försvarsmakten, åklagare, domstolar, Rättsregistercentralen, Brottspåföljdsmyndigheten och andra behöriga myndigheter enligt dataskyddslagen avseende brottmål för de uppgifter enligt 1 § i den lagen som myndigheten har enligt lag.

33 §

Övrigt utlämnande av personuppgifter till myndigheter

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag får Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut i 7–15 och 15 a § avsedda personuppgifter för utförande av en uppgift som en myndighet har enligt lag, enligt följande:

35 §

Utlämnande av personuppgifter till brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till sådana behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som behandlar personuppgifterna för de ändamål som anges i artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, under samma förutsättningar som Gränsbevakningsväsendet självt får behandla personuppgifterna i fråga.

Gränsbevakningsväsendet får dessutom trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till Eurojust och sådana andra institutioner som inrättats med stöd av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har till uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga och utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, för utförande av dessa uppdrag.

36 §

Utlämnande av personuppgifter inom Europeiska unionens gränskontrollsamarbete

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter till

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter till

47 a §

Radering av uppgifter från teknisk övervakning

Upptagningar från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen ska raderas senast ett år från det att upptagningen uppkom, om det inte finns någon särskild orsak att fortsatt bevara dem med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av upptagningarna ska bedömas minst vart femte år.

47 b §

Radering av uppgifter från radioteknisk övervakning

Upptagningar från radioteknisk övervakning ska raderas senast ett år från det att upptagningen uppkom. Personuppgifter som behandlas för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas och avgränsas ska raderas senast fem år efter det att uppgiften infördes i registret.

De uppgifter som avses i 1 mom. får dock fortfarande bevaras, om de behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av personuppgifterna ska bedömas minst vart femte år.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 955/2018, som följer:

17 §

Teknisk övervakning

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen rätt att, efter att på förhand med ett lämpligt tecken ha meddelat detta, på platser till vilka allmänheten har tillträde inom området för en finsk hamn som avses i denna lag bedriva sådan teknisk övervakning som avses i 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen, 29 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och 28 § i tullagen (304/2016) för genomförande av sjöfartsskyddet. Teknisk övervakning får dock inte bedrivas mot platser som omfattas av hemfriden, eller mot toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande platser, och inte heller mot personalutrymmen eller sådana arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk. Automatisk upptagning av ljud eller bild med hjälp av en teknisk anordning får göras om detta behövs i syfte att förhindra brott som avses i 34 a kap. i strafflagen eller i syfte att identifiera personer som är efterlysta för brott som avses i det kapitlet eller som på sannolika skäl misstänks för sådana brott. De myndigheter som nämns i detta moment får inom hamnskyddsområdet placera anordningar som används för den tekniska övervakningen, om inte detta medför oskäligen olägenhet för hamninnehavaren.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 18 april 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 29 §, sådan den lyder i lag 9/2019, och
fogas till lagen nya 29 a–29 d § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §

29 §

***Teknisk övervakning i anslutning till
gränskontroll***

Teknisk övervakning

För genomförande av gränskontroller har Gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen, på *finskt* havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk. Med *teknisk övervakning* avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränszonen, med undantag för havsområden, ska ges genom lämplig skyltning.

Med *teknisk övervakning* avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva teknisk övervakning i närheten av *riksgränsen*, på havsområden, *vid havskusten*, i *lufrummet*, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet *samt på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet* för genomförande av gränskontroller, *upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen, utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet samt skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.*

Teknisk övervakning får inte bedrivas mot sådana *hemfridsskyddade platser* som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) eller mot toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande platser, och inte heller mot personalutrymmen eller sådana arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk.

Det ges ingen separat information om teknisk övervakning i gränszonen, på havsområden, från havskusten ut mot havet eller i lufrummet.

Gällande lydelse

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakningen i gränszonen samt vid gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränszonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister och om användning av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om teknisk övervakning vid övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen (755/2000) och bestämmelser om teknisk övervakning för att förhindra ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet eller avvärja en fara finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

(ny)

Föreslagen lydelse

När det gäller annan teknisk övervakning ska information ges genom lämplig skyltning.
se 29 d § 1 mom.

29 a §

Radioteknisk övervakning

Med **radioteknisk övervakning** avses att med hjälp av någon annan teknisk anordning än radar fortlöpande eller upprepade gånger observera, identifiera, lokalisera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning med hjälp av egenskaperna hos de elektromagnetiska vågorna.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att bedriva radioteknisk övervakning i närheten av gränsen, på havsområden, vid havskusten, i lufterummet, på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet samt på områden

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som är i Gränsbevakningsväsendets besittning och i deras omedelbara närhet, för att skapa en lägesbild som behövs för gränskontroller, för upprätthållande av gränssäkerheten, för upprätthållande av gränsordningen eller för skydd av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Gränsbevakningsväsendet har dessutom rätt att bedriva radioteknisk övervakning för att lokalisera en person som befinner sig i uppenbar nöd eller i omedelbar fara.

Chefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om radioteknisk övervakning. Beslutet ska vara skriftligt.

Det ges ingen separat information om radioteknisk övervakning.

(ny)

29 b §

Behandling av information från elektronisk kommunikation vid radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet har rätt att för utförande av radioteknisk övervakning behandla förmedlingsuppgifter om också annan radiokommunikation än sådan som är avsedd för allmän mottagning samt lokaliseringsuppgifter. Förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen får behandlas endast i den utsträckning uppgifterna är nödvändiga för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas eller avgränsas. Efter behandlingen ska förmedlingsuppgifterna utplånas eller ges en sådan form att de inte kan kopplas till en enskild fysisk person.

Genom radioteknisk övervakning får det inte inhämtas information om innehållet i andra radiomeddelanden än sådana som är avsedda för allmän mottagning.

(ny)

29 c §

Behandling och utplåning av information från radioteknisk övervakning

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På behandlingen av information från radioteknisk övervakning tillämpas lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Om det framgår att radioteknisk övervakning har bedrivits mot något annat område än ett sådant som avses i 29 a § eller mot information som inte får användas för utförande av radioteknisk övervakning, ska upptagningarna och anteckningarna om den information som inhämtats utplånas utan dröjsmål.

(ny)

29 d §

Utrustning för teknisk och radioteknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk utrustning för teknisk övervakning och radioteknisk övervakning i gränszonen samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. På andra ställen får teknisk utrustning installeras tillfälligt för högst sex månader åt gången utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installationen av den tekniska utrustningen betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att det tekniska system som används vid radioteknisk övervakning inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019)
7 § 2 mom. 3 punkten och 40 § 2 mom. 3 punkten,
ändras det inledande stycket i 16 § 1 mom., 17 och 32 §, det inledande stycket i 33 § 1 mom.,
35 § 1 och 2 mom., det inledande stycket i 36 § 1 mom. och det inledande stycket i 38 § 2 mom.,
av dem det inledande stycket i 36 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1246/2020, samt
fogas till lagen nya 15 a, 15 b, 47 a och 47 b § som följer:

Gällande lydelse

7 §

*Behandling av personuppgifter vid
gränskontroll samt för upprätthållande av
gränssäkerheten och gränsordningen*

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter för utförande av gränskontroll i enlighet med kodexen om Schengengränserna, för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen samt för utförande av sådana utredningar som avses i 27 § i gränsbevakningslagen.

Gränsbevakningsväsendet får i en uppgift som avses i 1 mom. utöver de grundläggande personuppgifter som avses i 6 § dessutom behandla följande personuppgifter:

1) specificeringar, beskrivningar och klassificeringar i anknytning till Gränsbevakningsväsendets uppgifter, åtgärder och händelser,

2) de uppgifter som avses i bilaga II till kodexen om Schengengränserna,

2 a) i artikel 3.1.15 i EES-förordningen avsedda alfanumeriska uppgifter som registrerats av Finland,

2 b) uppgifter för behandling av resetillstånd enligt artikel 3.1.5 i Etias-förordningen och administration av Etias bevakningslista enligt artikel 34 i den förordningen,

3) *upptagningar från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen,*

Föreslagen lydelse

7 §

*Behandling av personuppgifter vid
gränskontroll samt för upprätthållande av
gränssäkerheten och gränsordningen*

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter för utförande av gränskontroll i enlighet med kodexen om Schengengränserna, för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen samt för utförande av sådana utredningar som avses i 27 § i gränsbevakningslagen.

Gränsbevakningsväsendet får i en uppgift som avses i 1 mom. utöver de grundläggande personuppgifter som avses i 6 § dessutom behandla följande personuppgifter:

1) specificeringar, beskrivningar och klassificeringar i anknytning till Gränsbevakningsväsendets uppgifter, åtgärder och händelser,

2) de uppgifter som avses i bilaga II till kodexen om Schengengränserna,

2 a) i artikel 3.1.15 i EES-förordningen avsedda alfanumeriska uppgifter som registrerats av Finland,

2 b) uppgifter för behandling av resetillstånd enligt artikel 3.1.5 i Etias-förordningen och administration av Etias bevakningslista enligt artikel 34 i den förordningen,

3) (upphävs)

Gällande lydelse

4) uppgifter om personers och fordon's rörelser och position i närheten av gränsen samt om resande och besättning i persontrafik över gränserna,

5) uppgifter för påförande av påföljdsavgift för transportör,

6) uppgifter för behandling av ärenden som gäller i gränsbevakningslagen avsett gränsszonstillstånd och tillstånd att passera gränsen,

7) uppgifter om gränsszonsanmälningar och andra anmälningar som gjorts till Gränsbevakningsväsendet,

8) uppgifter om andra staters gränsbevakningsmyndigheters verksamhet och deras sammansättning samt om gränssituationen i Finland och Europeiska unionen,

9) signalementsuppgifter för fastställande av identiteten, inklusive ansiktsbild,

10) uppgifter för att trygga säkerheten för en person som är föremål för en åtgärd eller en myndighets säkerhet i arbetet om en persons hälsotillstånd och hur hälsotillståndet följs eller om personens vård, om ett övervakningsobjekts eller en persons farlighet eller oberäknelighet samt uppgifter som beskriver eller är avsedda att beskriva en brottslig gärning, ett straff eller någon annan påföljd för brott.

(ny)

Föreslagen lydelse

4) uppgifter om personers och fordon's rörelser och position i närheten av gränsen samt om resande och besättning i persontrafik över gränserna,

5) uppgifter för påförande av påföljdsavgift för transportör,

6) uppgifter för behandling av ärenden som gäller i gränsbevakningslagen avsett gränsszonstillstånd och tillstånd att passera gränsen,

7) uppgifter om gränsszonsanmälningar och andra anmälningar som gjorts till Gränsbevakningsväsendet,

8) uppgifter om andra staters gränsbevakningsmyndigheters verksamhet och deras sammansättning samt om gränssituationen i Finland och Europeiska unionen,

9) signalementsuppgifter för fastställande av identiteten, inklusive ansiktsbild,

10) uppgifter för att trygga säkerheten för en person som är föremål för en åtgärd eller en myndighets säkerhet i arbetet om en persons hälsotillstånd och hur hälsotillståndet följs eller om personens vård, om ett övervakningsobjekts eller en persons farlighet eller oberäknelighet samt uppgifter som beskriver eller är avsedda att beskriva en brottslig gärning, ett straff eller någon annan påföljd för brott.

15 a §

Behandling av personuppgifter för utförande av teknisk övervakning

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter för utförande av sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen.

(ny)

15 b §

Behandling av personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning

Gällande lydelse

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11 och 13–15 § för andra ändamål med behandlingen än det ursprungliga för

- 1) att förebygga eller avslöja ett brott,
- 2) att utreda ett brott för vilket det strängaste straffet enligt lag är fängelse,
- 3) att påträffa en efterlyst,
- 4) en utredning som stöder det att någon är oskyldig,
- 5) förhindrande av betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada,
- 6) skyddande av den nationella säkerheten,
- 7) utförande av gränskontroll i enlighet med kodexen om Schengengränserna,
- 8) bestämmande av tjänsteduglighet samt planering och ordnande av tjänstgöringen,
- 9) placering i uppgifter under undantagsförhållanden eller skapande av beredskap,
- 10) befordran till militär grad eller belöning,
- 11) att utreda identiteten i samband med en sådan åtgärd av Gränsbevakningsväsendet som nödvändigt kräver att identiteten styrks,
- 12) inriktning av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Uppgifter i Gränsbevakningsväsendets personregister får trots sekretessbestämmelserna även behandlas för laglighetsövervakning samt analys, planering och utveckling. Uppgifter får också användas för utbildning, om de är nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras.

Föreslagen lydelse

Gränsbevakningsväsendet får behandla personuppgifter och andra uppgifter för utförande av radioteknisk övervakning under de förutsättningar som anges i 29 a–29 c § i gränsbevakningslagen.

16 §

Behandling av personuppgifter för andra ändamål än det ursprungliga

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–11, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för

- 1) att förebygga eller avslöja ett brott,
- 2) att utreda ett brott för vilket det strängaste straffet enligt lag är fängelse,
- 3) att påträffa en efterlyst,
- 4) en utredning som stöder det att någon är oskyldig,
- 5) förhindrande av betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada,
- 6) skyddande av den nationella säkerheten,
- 7) utförande av gränskontroll i enlighet med kodexen om Schengengränserna,
- 8) bestämmande av tjänsteduglighet samt planering och ordnande av tjänstgöringen,
- 9) placering i uppgifter under undantagsförhållanden eller skapande av beredskap,
- 10) befordran till militär grad eller belöning,
- 11) att utreda identiteten i samband med en sådan åtgärd av Gränsbevakningsväsendet som nödvändigt kräver att identiteten styrks,
- 12) inriktning av Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Uppgifter i Gränsbevakningsväsendets personregister får trots sekretessbestämmelserna även behandlas för laglighetsövervakning samt analys, planering och utveckling. Uppgifter får också användas för utbildning, om de är nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras.

Gällande lydelse

17 §

*Behandling av personuppgifter för andra
ändamål än det ursprungliga vid
tillståndsprövning*

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9 och 13–15 § för andra ändamål med behandlingen än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

32 §

*Utlämnande av personuppgifter till en annan
behörig myndighet som avses i
dataskyddslagen avseende brottmål*

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut sådana personuppgifter som avses i 7–15 § till polisen, Tullen, Försvarmakten, åklagare, domstolar, Rättsregistercentralen, Brottspåföljdsmyndigheten och andra behöriga myndigheter enligt dataskyddslagen avseende brottmål för de uppgifter enligt 1 § i den lagen som myndigheten har enligt lag.

33 §

*Övrigt utlämnande av personuppgifter till
myndigheter*

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag får Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut i 7–15 § avsedda personuppgifter för utförande

Föreslagen lydelse

17 §

*Behandling av personuppgifter för andra
ändamål än det ursprungliga vid
tillståndsprövning*

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får Gränsbevakningsväsendet behandla personuppgifter som avses i 7–9, 13–15 och 15 a § för andra ändamål än det ursprungliga för beslut eller utlåtanden som gäller beviljande eller giltighet av ett tillstånd, om tillståndet enligt gällande bestämmelser är beroende av sökandens eller tillståndshavarens tillförlitlighet, lämplighet eller någon annan liknande egenskap, och det för bedömningen av egenskapen krävs uppgifter om sökandens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel, brottslighet eller våldsamma uppträdande.

32 §

*Utlämnande av personuppgifter till en annan
behörig myndighet som avses i
dataskyddslagen avseende brottmål*

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut sådana personuppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till polisen, Tullen, Försvarmakten, åklagare, domstolar, Rättsregistercentralen, Brottspåföljdsmyndigheten och andra behöriga myndigheter enligt dataskyddslagen avseende brottmål för de uppgifter enligt 1 § i den lagen som myndigheten har enligt lag.

33 §

*Övrigt utlämnande av personuppgifter till
myndigheter*

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag får Gränsbevakningsväsendet trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut i 7–15 och 15 a § avsedda personuppgifter för

Gällande lydelse

av en uppgift som en myndighet har enligt lag, enligt följande:

1) till polisen för utförande av gränskontroll, för ändamål som motsvarar det ursprungliga ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt för andra ändamål i de fall som avses i 13 § och 14 § 1 mom. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019),

2) till Tullen för tullövervakning, skattekontroll, utförande av gränskontroll samt för stämning och annan delgivning, för ändamål som motsvarar det ursprungliga ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt för andra ändamål i de fall som avses i 15 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019),

3) till räddningsmyndigheterna för räddningsverksamheten,

4) till Nödcentralsverket för utförande av de uppdrag som anges i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010), för säkerställande av förberedande åtgärder eller säkerheten i arbetet och för stödjande av enheten i fråga, med beaktande av vad som i den lagen föreskrivs om begränsning av rätten att få uppgifter,

5) till Transport- och kommunikationsverket i enlighet med 197 och 217 § i lagen om transportservice (320/2017) uppgifter som är nödvändiga för utförande av verkets lagstadgade uppgifter,

6) till Trafikledsverket för styrningen av sjötrafiken,

7) till miljömyndigheterna för uppdrag som gäller att förhindra sådan förorening av vatten som orsakats av fartyg samt för uppdrag som gäller övervakningen av havsskyddet,

8) till Migrationsverket för behandling och avgörande av sådana ärenden avseende utlänningar och finskt medborgarskap som enligt lag eller förordning hör till Migrationsverket samt för de tillsynsuppgifter som hör till verket,

9) till utrikesministeriet och finska beskickningar för behandling av sådana ärenden som omfattas av deras behörighet och som gäller pass eller något annat resedokument, visum eller uppehållstillstånd

Föreslagen lydelse

utförande av en uppgift som en myndighet har enligt lag, enligt följande:

1) till polisen för utförande av gränskontroll, för ändamål som motsvarar det ursprungliga ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt för andra ändamål i de fall som avses i 13 § och 14 § 1 mom. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019),

2) till Tullen för tullövervakning, skattekontroll, utförande av gränskontroll samt för stämning och annan delgivning, för ändamål som motsvarar det ursprungliga ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt för andra ändamål i de fall som avses i 15 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019),

3) till räddningsmyndigheterna för räddningsverksamheten,

4) till Nödcentralsverket för utförande av de uppdrag som anges i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010), för säkerställande av förberedande åtgärder eller säkerheten i arbetet och för stödjande av enheten i fråga, med beaktande av vad som i den lagen föreskrivs om begränsning av rätten att få uppgifter,

5) till Transport- och kommunikationsverket i enlighet med 197 och 217 § i lagen om transportservice (320/2017) uppgifter som är nödvändiga för utförande av verkets lagstadgade uppgifter,

6) till Trafikledsverket för styrningen av sjötrafiken,

7) till miljömyndigheterna för uppdrag som gäller att förhindra sådan förorening av vatten som orsakats av fartyg samt för uppdrag som gäller övervakningen av havsskyddet,

8) till Migrationsverket för behandling och avgörande av sådana ärenden avseende utlänningar och finskt medborgarskap som enligt lag eller förordning hör till Migrationsverket samt för de tillsynsuppgifter som hör till verket,

9) till utrikesministeriet och finska beskickningar för behandling av sådana ärenden som omfattas av deras behörighet och som gäller pass eller något annat resedokument, visum eller uppehållstillstånd

Gällande lydelse

för arbetstagare, uppehållstillstånd för företagare eller något annat uppehållstillstånd,

10) till arbets- och näringsmyndigheterna för behandlingen av ärenden som gäller beviljande av uppehållstillstånd för arbetstagare eller uppehållstillstånd för företagare,

11) till socialmyndigheterna för utredning av en utlännings försörjning samt ordnande av social- och hälsovård för en utlänning.

12) till en utmättningsman i enlighet med 3 kap. 67 § i utsökningsbalken (705/2007) för verkställighet av utsökningsärenden,

13) till Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare för jakt- och fiskeövervakning som hör till deras behörighet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet av grundad anledning trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd till en myndighet lämna ut sådana personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av en uppgift som myndigheten har enligt lag.

35 §

Utlämnande av personuppgifter till brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter som avses i 7–15 § till sådana behöriga myndighet i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som behandlar personuppgifterna för de ändamål som anges i artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, under samma

Föreslagen lydelse

för arbetstagare, uppehållstillstånd för företagare eller något annat uppehållstillstånd,

10) till arbets- och näringsmyndigheterna för behandlingen av ärenden som gäller beviljande av uppehållstillstånd för arbetstagare eller uppehållstillstånd för företagare,

11) till socialmyndigheterna för utredning av en utlännings försörjning samt ordnande av social- och hälsovård för en utlänning.

12) till en utmättningsman i enlighet med 3 kap. 67 § i utsökningsbalken (705/2007) för verkställighet av utsökningsärenden,

13) till Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare för jakt- och fiskeövervakning som hör till deras behörighet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet av grundad anledning trots sekretessbestämmelserna genom en teknisk anslutning eller som en datamängd till en myndighet lämna ut sådana personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av en uppgift som myndigheten har enligt lag.

35 §

Utlämnande av personuppgifter till brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till sådana behöriga myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som behandlar personuppgifterna för de ändamål som anges i artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, under samma

Gällande lydelse

förutsättningar som Gränsbevakningsväsendet självt får behandla personuppgifterna i fråga.

Gränsbevakningsväsendet får dessutom trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som avses i 7–15 § till Eurojust och sådana andra institutioner som inrättats med stöd av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har till uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga och utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, för utförande av dessa uppdrag.

Uppgifter som avses i 1 och 2 mom. får lämnas ut också som en datamängd.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag och i dataskyddslagen avseende brottmål, finns det bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009).

36 §

Utlämnande av personuppgifter inom Europeiska unionens gränskontrollsamarbete

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11 och 15 § avsedda personuppgifter till

1) en myndighet som ansvarar för gränskontroll i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna, för utförande av gränskontroll,

2) Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, byråns sambandsmän samt till de medlemmar i enheter i den stående styrkan som deltar i en insats som samordnas

Föreslagen lydelse

förutsättningar som Gränsbevakningsväsendet självt får behandla personuppgifterna i fråga.

Gränsbevakningsväsendet får dessutom trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som avses i 7–15 och 15 a § till Eurojust och sådana andra institutioner som inrättats med stöd av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har till uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga och utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, för utförande av dessa uppdrag.

Uppgifter som avses i 1 och 2 mom. får lämnas ut också som en datamängd.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag och i dataskyddslagen avseende brottmål, finns det bestämmelser om utlämnande av personuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009).

36 §

Utlämnande av personuppgifter inom Europeiska unionens gränskontrollsamarbete

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter till

1) en myndighet som ansvarar för gränskontroll i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna, för utförande av gränskontroll,

2) Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, byråns sambandsmän samt till de medlemmar i enheter i den stående styrkan som deltar i en insats som samordnas

Gällande lydelse

av byrån, med iakttagande av bestämmelserna i gräns- och kustbevakningsförordningen,

3) en sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen eller från någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut också som en datamängd.

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter med iakttagande av bestämmelserna i 7 kap. i dataskyddslagen avseende brottmål.

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11 och 15 § avsedda personuppgifter till

1) myndigheter som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960) för utförande av de uppdrag som avses i överenskommelsen,

2) en myndighet som ansvarar för gränskontrollen i en annan stat, om uppgifterna är nödvändiga för utförandet av gränskontrollen,

3) en sådan tjänsteman från någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen eller någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, om uppgifterna är nödvändiga för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter,

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för

Föreslagen lydelse

av byrån, med iakttagande av bestämmelserna i gräns- och kustbevakningsförordningen,

3) en sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen eller från någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut också som en datamängd.

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter med iakttagande av bestämmelserna i 7 kap. i dataskyddslagen avseende brottmål.

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7–11, 15 och 15 a § avsedda personuppgifter till

1) myndigheter som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960) för utförande av de uppdrag som avses i överenskommelsen,

2) en myndighet som ansvarar för gränskontrollen i en annan stat, om uppgifterna är nödvändiga för utförandet av gränskontrollen,

3) en sådan tjänsteman från någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen eller någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, om uppgifterna är nödvändiga för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter,

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för

Gällande lydelse

utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen.

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna till de myndigheter som ansvarar för vapentillsynen i en annan stat lämna ut personuppgifter om förvärv, innehav, överföring, införsel och utförsel av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler, om det med tanke på vapentillsynen är nödvändigt att lämna ut uppgifterna.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut också som en datamängd.

Internationella avtal som är bindande för Finland ska följas vid utlämnande av uppgifter. Internationellt samarbete och informationsutbyte är förbjudet om det finns grundad anledning att misstänka att en person på grund av samarbetet eller utlämnandet av uppgifter riskerar dödsstraff, tortyr, någon annan behandling som kränker människovärdet, förföljelse, godtyckligt frihetsberövande eller orättvis rättegång.

40 §

Radering av personuppgifter som behandlas vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen

Personuppgifter som behandlas vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen ska raderas senast fem år från det att uppgifterna antecknades i registret.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. ska

1) tillståndsuppgifter raderas 10 år efter det att tillståndet upphörde att gälla,

1 a) uppgifter om behandling av resetillstånd som avses i Etias-förordningen raderas när resetillståndets giltighetstid har gått ut eller fem år från den dag då beslut fattades om att neka, ogiltigförklara eller återkalla resetillståndet,

2) anmälningsuppgifter raderas 10 år efter det att uppgiften antecknades i registret,

Föreslagen lydelse

utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen.

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna till de myndigheter som ansvarar för vapentillsynen i en annan stat lämna ut personuppgifter om förvärv, innehav, överföring, införsel och utförsel av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler, om det med tanke på vapentillsynen är nödvändigt att lämna ut uppgifterna.

De uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut också som en datamängd.

Internationella avtal som är bindande för Finland ska följas vid utlämnande av uppgifter. Internationellt samarbete och informationsutbyte är förbjudet om det finns grundad anledning att misstänka att en person på grund av samarbetet eller utlämnandet av uppgifter riskerar dödsstraff, tortyr, någon annan behandling som kränker människovärdet, förföljelse, godtyckligt frihetsberövande eller orättvis rättegång.

40 §

Radering av personuppgifter som behandlas vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen

Personuppgifter som behandlas vid gränskontroll samt för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen ska raderas senast fem år från det att uppgifterna antecknades i registret.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. ska

1) tillståndsuppgifter raderas 10 år efter det att tillståndet upphörde att gälla,

1 a) uppgifter om behandling av resetillstånd som avses i Etias-förordningen raderas när resetillståndets giltighetstid har gått ut eller fem år från den dag då beslut fattades om att neka, ogiltigförklara eller återkalla resetillståndet,

2) anmälningsuppgifter raderas 10 år efter det att uppgiften antecknades i registret,

Gällande lydelse

3) upptagningar från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen raderas senast 6 månader från det att upptagningen uppkom,

4) uppgifter om påförande av påföljdsavgift för transportör raderas 10 år efter det att uppgifterna antecknades i registret,

5) uppgifter om inreseförbud raderas tre år efter det att förbudet återkallades eller upphörde,

5 a) uppgifter enligt 7 § 2 mom. 2 a-punkten om personer som avses i artikel 2.1 b i EES-förordningen raderas ett år från det att uppgiften antecknades i registret och om andra personer tre år från det att uppgiften antecknades i registret, om inte uppgiften i enlighet med artikel 35 i EES-förordningen ska raderas redan tidigare,

6) uppgifter som avses i 7 § 2 mom. 8 punkten raderas 25 år efter det att den sista uppgiften antecknades,

7) uppgifter som avses i 7 § 2 mom. 10 punkten raderas senast ett år efter den registrerades död.

De uppgifter som avses i 1 och 2 mom. får dock fortfarande bevaras, om de behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av personuppgifterna ska bedömas minst vart femte år.

(ny)

Föreslagen lydelse

3) (upphävs)

4) uppgifter om påförande av påföljdsavgift för transportör raderas 10 år efter det att uppgifterna antecknades i registret,

5) uppgifter om inreseförbud raderas tre år efter det att förbudet återkallades eller upphörde,

5 a) uppgifter enligt 7 § 2 mom. 2 a-punkten om personer som avses i artikel 2.1 b i EES-förordningen raderas ett år från det att uppgiften antecknades i registret och om andra personer tre år från det att uppgiften antecknades i registret, om inte uppgiften i enlighet med artikel 35 i EES-förordningen ska raderas redan tidigare,

6) uppgifter som avses i 7 § 2 mom. 8 punkten raderas 25 år efter det att den sista uppgiften antecknades,

7) uppgifter som avses i 7 § 2 mom. 10 punkten raderas senast ett år efter den registrerades död.

De uppgifter som avses i 1 och 2 mom. får dock fortfarande bevaras, om de behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av personuppgifterna ska bedömas minst vart femte år.

47 a §

Radering av uppgifter från teknisk övervakning

Upptagningar från sådan teknisk övervakning som avses i 29 § i gränsbevakningslagen ska raderas senast ett år från det att upptagningen uppkom, om det inte finns någon särskild orsak att fortsatt bevara dem med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av upptagningarna ska bedömas minst vart femte år.

(ny)

47 b §

Radering av uppgifter från radioteknisk övervakning

Upptagningar från radioteknisk övervakning ska raderas senast ett år från det att upptagningen uppkom. Personuppgifter som behandlas för att den radiotekniska övervakningen ska kunna riktas eller för att övervakningsobjekt ska kunna åtskiljas och avgränsas ska raderas senast fem år efter det att uppgiften infördes i registret.

De uppgifter som avses i 1 mom. får dock fortfarande bevaras, om de behövs med tanke på utredning eller övervakning eller av någon annan grundad anledning, eller för att trygga de rättigheter som den registrerade, någon annan part eller en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal har. Behovet av fortsatt bevarande av personuppgifterna ska bedömas minst vart femte år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 955/2018, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Teknisk övervakning

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen rätt att, efter att på förhand med ett lämpligt tecken ha meddelat detta, på platser till vilka allmänheten har tillträde inom området för en finsk hamn som avses i denna lag företa sådan teknisk övervakning som avses i 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen och i 5 kap. 28 § i tullagen (304/2016) för genomförande av sjöfartsskyddet. Teknisk övervakning får dock inte ske på platser som omfattas av hemfriden, på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller i arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk. Automatisk upptagning av ljud eller bild med hjälp av en teknisk anordning får göras om detta behövs i syfte att förhindra brott som avses i 34 a kap. i strafflagen eller i syfte att identifiera personer som är efterlysta för brott som avses i det kapitlet eller som på sannolika skäl misstänks för sådana brott. De myndigheter som nämns i detta moment får inom hamnskyddsområdet placera anordningar som används för den tekniska övervakningen, om inte detta medför oskälig olägenhet för hamninnehavaren.

Polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen har rätt att av hamninnehavaren och redaren till sitt förfogande få övervakningsmaterial från tekniska

Föreslagen lydelse

17 §

Teknisk övervakning

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen rätt att, efter att på förhand med ett lämpligt tecken ha meddelat detta, på platser till vilka allmänheten har tillträde inom området för en finsk hamn som avses i denna lag bedriva sådan teknisk övervakning som avses i 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen, 29 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och 28 § i tullagen (304/2016) för genomförande av sjöfartsskyddet. Teknisk övervakning får dock inte bedrivas mot platser som omfattas av hemfriden, eller mot toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande platser, och inte heller mot personalutrymmen eller sådana arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk. Automatisk upptagning av ljud eller bild med hjälp av en teknisk anordning får göras om detta behövs i syfte att förhindra brott som avses i 34 a kap. i strafflagen eller i syfte att identifiera personer som är efterlysta för brott som avses i det kapitlet eller som på sannolika skäl misstänks för sådana brott. De myndigheter som nämns i detta moment får inom hamnskyddsområdet placera anordningar som används för den tekniska övervakningen, om inte detta medför oskälig olägenhet för hamninnehavaren.

Polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen har rätt att av hamninnehavaren och redaren till sitt förfogande få övervakningsmaterial från tekniska

Gällande lydelse

anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder och som av hamninnehavaren eller redaren placerats inom ett sådant finskt hamnskyddsområde eller ombord på ett sådant finskt fartyg som avses i denna lag, om skyddsnivå 1 eller 2 har angetts. Uppgifter som avses i detta moment får lämnas ut även via ett gränssnitt eller annars i elektronisk form.

Föreslagen lydelse

anordningar som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder och som av hamninnehavaren eller redaren placerats inom ett sådant finskt hamnskyddsområde eller ombord på ett sådant finskt fartyg som avses i denna lag, om skyddsnivå 1 eller 2 har angetts. Uppgifter som avses i detta moment får lämnas ut även via ett gränssnitt eller annars i elektronisk form.

Denna lag träder i kraft den 20 .